

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Obec a panství Šenov : kronika starobylé, slezské dědiny / napsal Hanuš Lankočř; se 14 fotografickými snímky, pořízenými A. Sobkem.

Liczba stron oryginału

114

Liczba plików skanów

114

Liczba plików publikacji

115

Sygnatura/numer zespołu

C II 005248

Data wydania oryginału

[1913]

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa piśmienniczego on-line

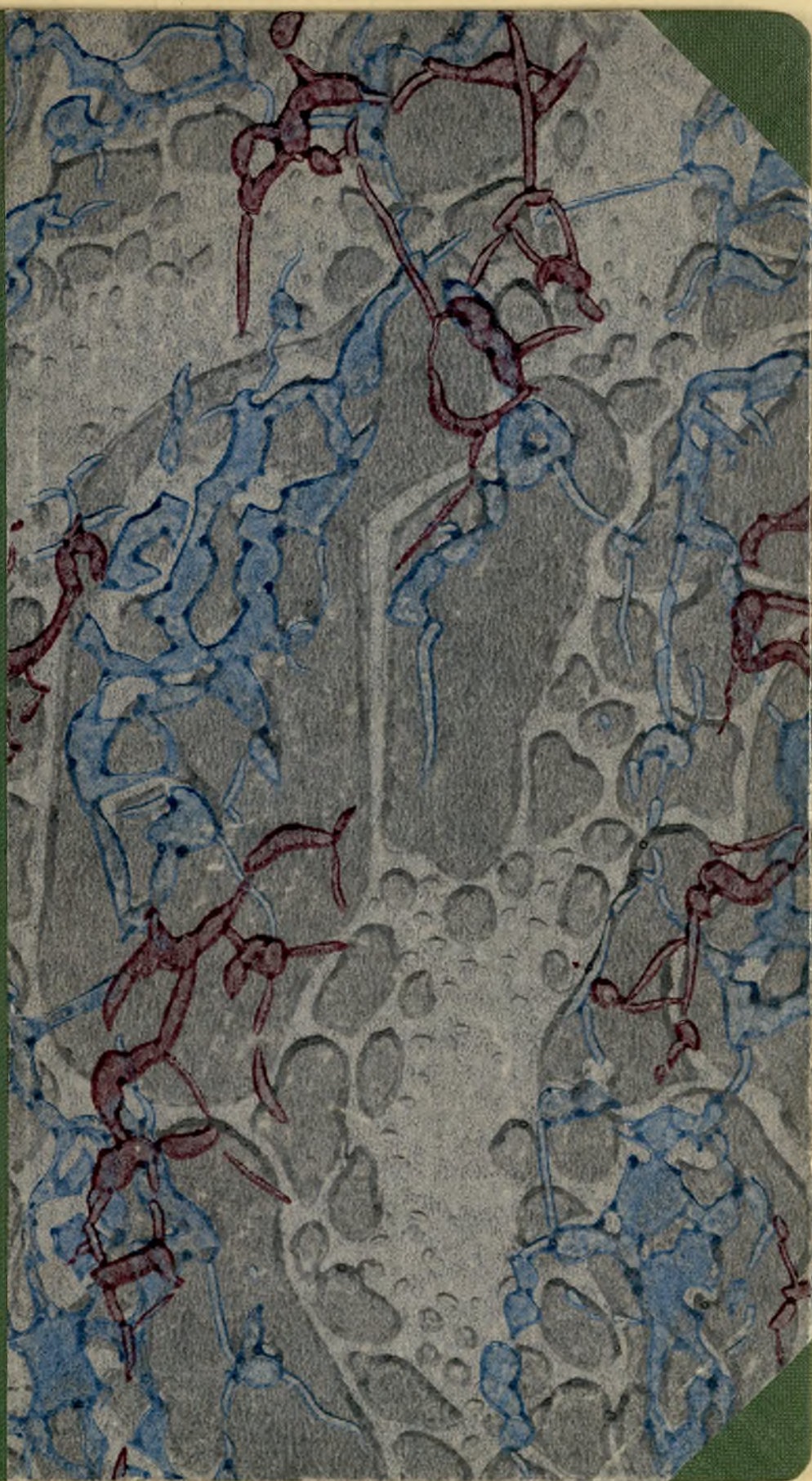
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Śląskie.

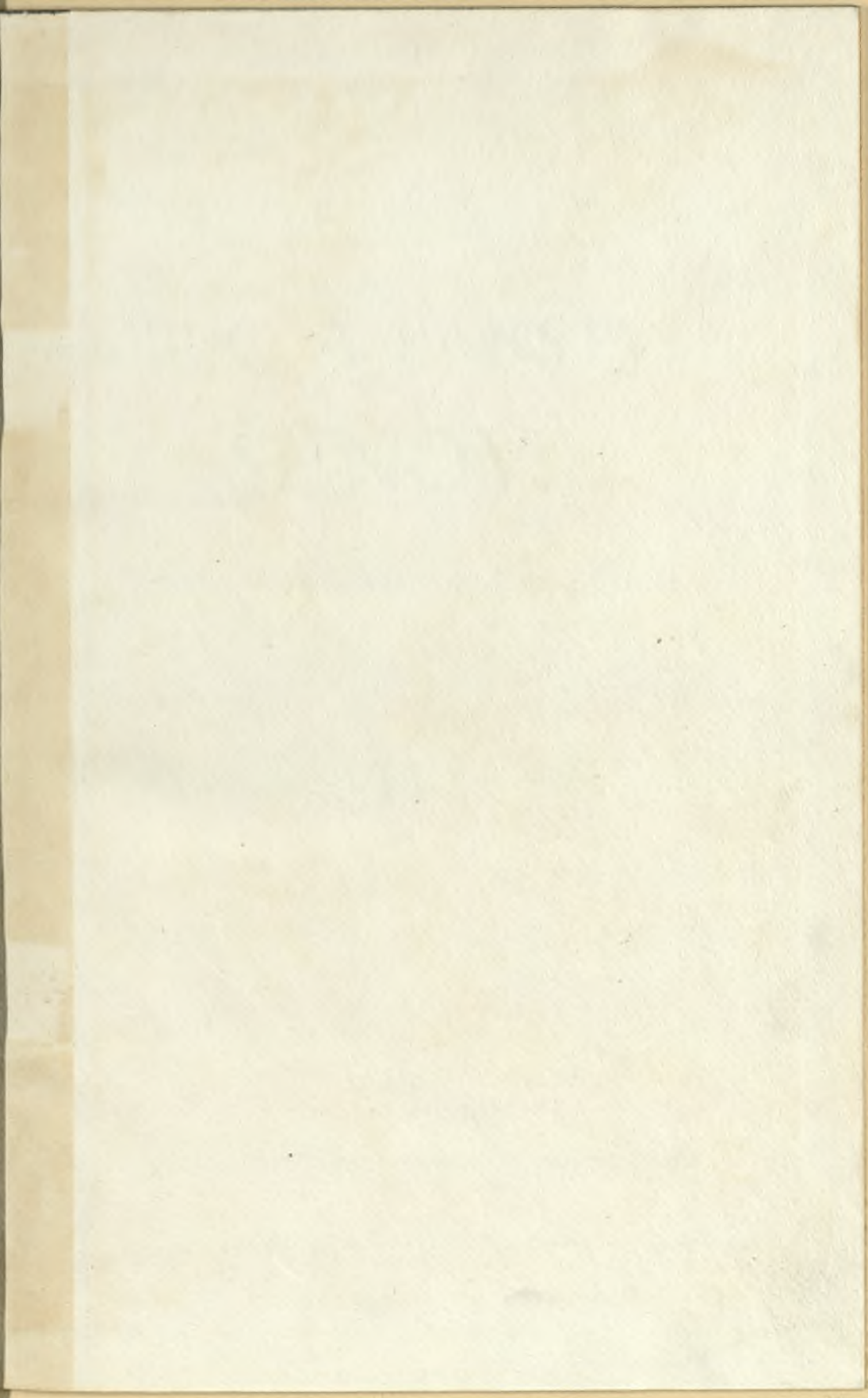
Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

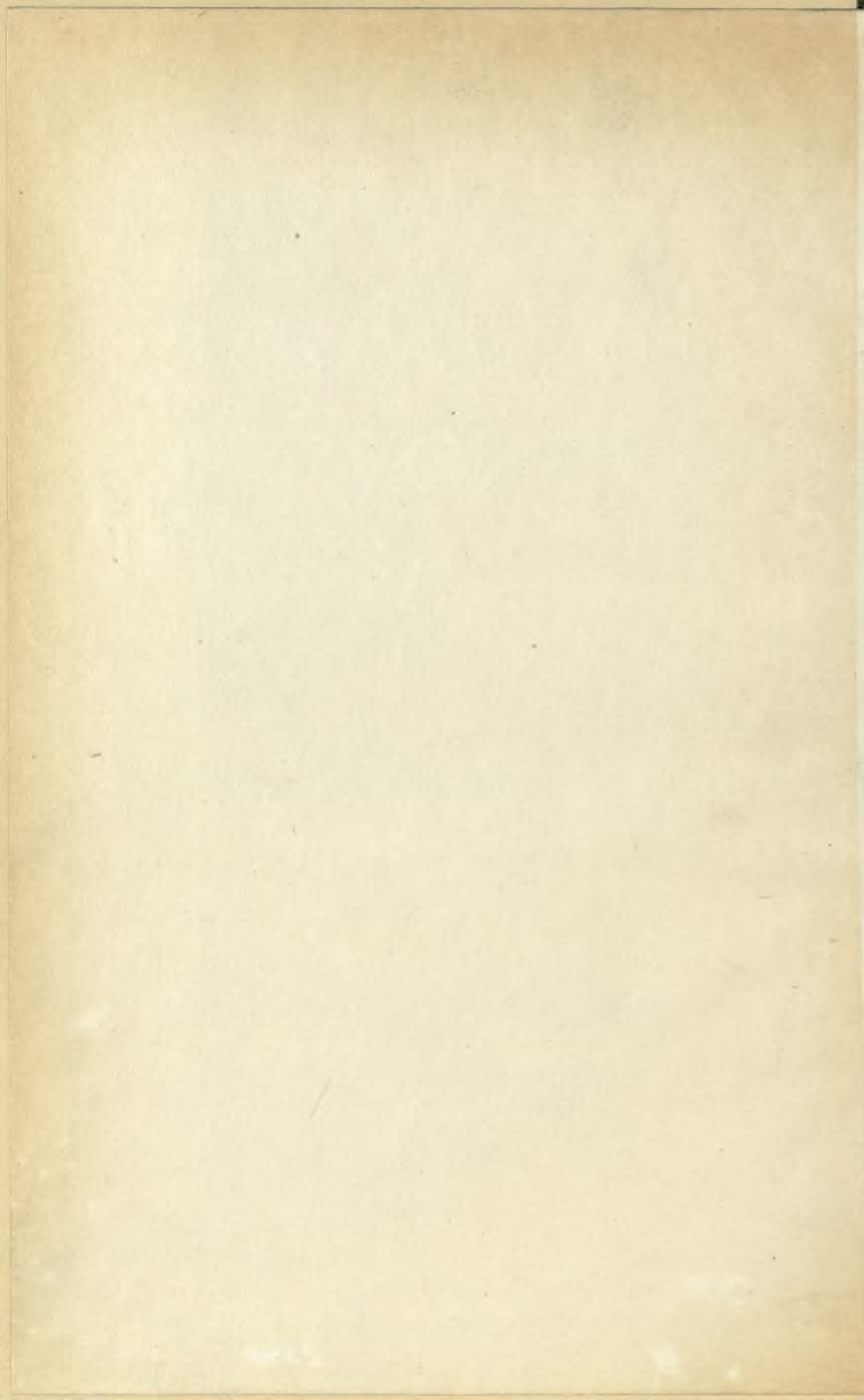

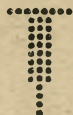

OBEC A PANSTVÍ ŠENOV.

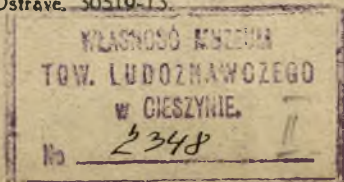
KRONIKA STAROBYLÉ, SLEZSKÉ DĚDINY.

NAPSAL
HANUŠ LANKOČÍ.

SE 14 FOTOGRAFICKÝMI SNÍMKY, POŘÍZENÝMI UČITELEM A. SOBEM.

Tiskla knihtiskárna „Union“ v Pol. Ostravě, 30519-13.

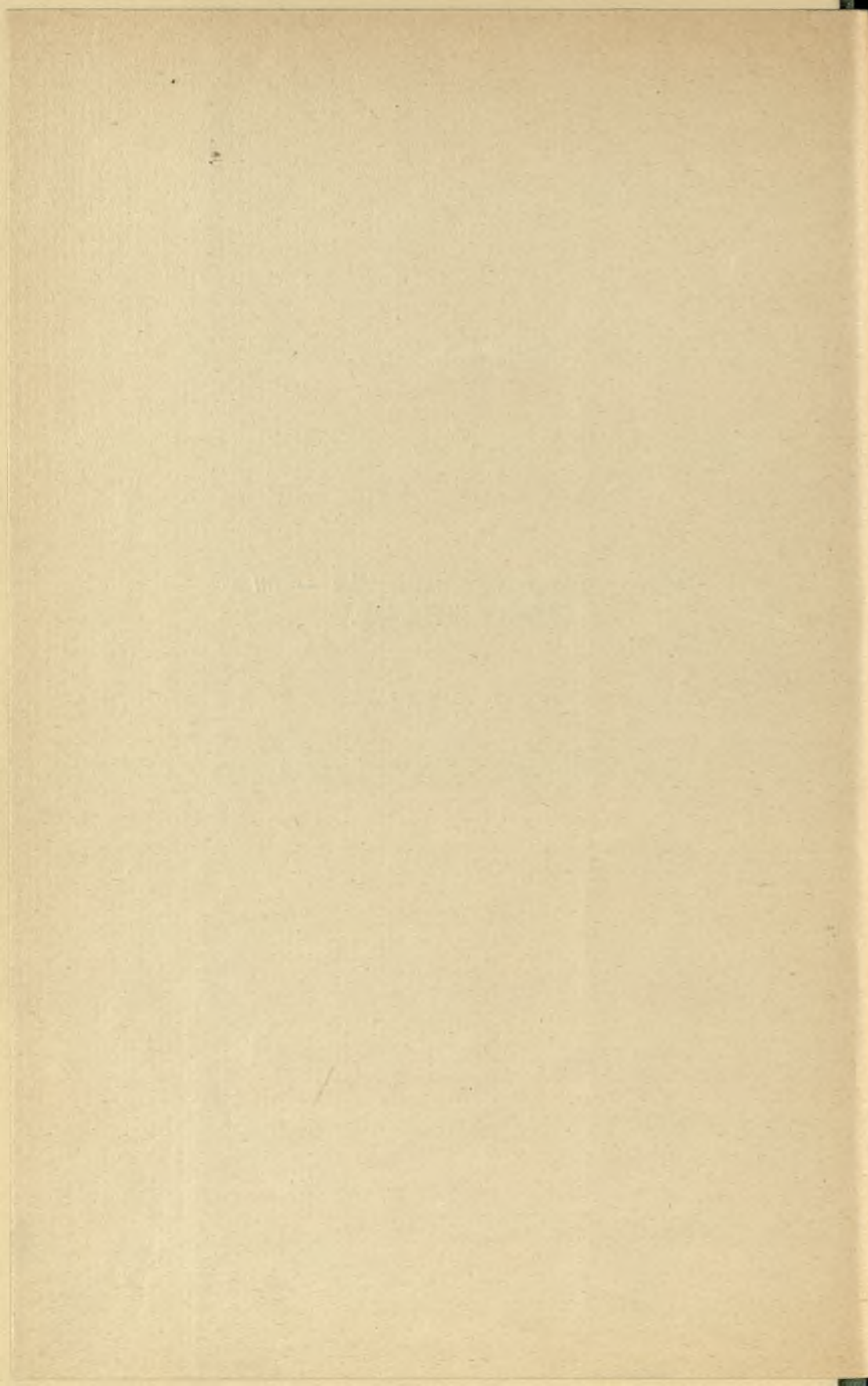
943.7" 14/18" SL

C.005248U

*Skrovnou tuto knihu věnuji milým — mi —
občanům šenovským.*

Předmluva.

Zvěčnělý školní rada Vincenc Prasek, spisovatel v oboru slezské historie na slovo vzatý, zakončil předmluvu jedné ze svých knih dvojverším:

»Kdo své vlastní nepoznal,
ten jí jakživ nekochal.«

Chtěje šenovským občanům poskytnouti příležitost k důkazu, že rodná jejich ves jest jim nad obyčej milou a kochanou, pokusil jsem se, seč síly mé stačily a čas dovoloval, nakresliti jim v hrubých rysech její obrázek, do něhož by se ve chvílích oddechu zahleděli.

Jsem dalek toho, abych toto dílko považoval v každém směru za dokonalé. Leckterés v něm uvedené pojednání zasluhovalo by doplňku a rozšíření. To, bohužel, vyžadovalo by víceleté práce a nákladného archiválního studia. Nicméně douám, že přítomný spisok i tak, jak jest, svému účelu úplně vyhoví a cestu k srdcím si otevře.

Stane-li se tak, bude to moji jedinou odměnou, se kterou se úplně spokojím.

Za to, že dílko mohlo býti sepsáno, vděčím všem, kdož mi podali pomocnou ruku. V první řadě děkuji slovuťnému panu profesoru Jos. Zukalovi, autoru »Dějím opavských«, dále c. k. konservátoru, spisovateli a znamenitému genealogu českému, panu prof. Aug. Sedláčkoví v Pisku a profesoru českého gymnasia v Orlové p. Al. Adamusovi. Nesmím opomenouti ani ochotných pomocníků místních: p. řídícího učitele A. Jančara, dp. faráře, kons. rady a doktora bohosloví P. Ondřeje Bielka, inspektora panství p. Jos. Gwuzdze, starosty obce p. Ed. Chrobáka a veškerých pp. vedoucích funkcionářů spolkových.

Všem zde uvedeným srdečně děkuji.

R a d v a n i c e, v měsíci srpnu 1913.

Učitel Hanuš Lankočí.

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1. Kolonisační počátky Šenova.

Vesnice Šenov jest jednou z nejstarších osad západního Těšínska (nynějšího okresu frýdeckého). Vzdor tomu, že pro nedostatek písemných zpráv nelze zcela přesně stanoviti dobu jejího založení, možno téměř s určitostí tvrditi, že se tak stalo na počátku vlády tehdejšího majitele knížectví těšínského Mečislava (r. 1290—1314).

Před touto dobou byl náš kraj nekonečným, hustým, pohraničným hvozdem, jehož nitrem úporně prodírala se obchodní cesta z Opavy přes Hlučín a Odru (kdež byl převoz) k Těšínu až do Krakova . . . Z nekonečného moře tmavých lesů zvedal se bojovně pouze pevný hrad Wendisch Ostra (nynější Polská Ostrava), ochránce polského vlastnictví na straně slezské a soupeř stejně vzdorného hradu Landeku, střežícího bedlivě majetek a zájmy českých panovníků na straně moravské.

První zmínka o Šenově činí se v listině pořízené okolo r. 1302 na rozkaz vratislavského biskupa Jindřicha řečeného z Vrbna, který nařídil, aby se sestavil seznam veškerých vesnic z celé diecese, které jsou povinny odváděti biskupské desátky. Záležitost svěřena arciknězi těšínskému, jenž uvedl následující:

»Nížepsané dědiny v zemi knížete těšínského platí podobněž jen po 4 školách z lánů: Freienstat a Raj (Frýštát a Ráj); Bertholdi villa†), ve kteréž má býti 45 lánů; Marklovice, kdež má býti 30 lánů; Siffridi villa (Žibřidovice), kdež má býti 40 lánů; Cunczindorf Pasconis (Kunčice Paškovy čili Malé), kdež má býti 29 lánů; Cunczindorf principis (Kunčice knížecí čili Veliké), kdež má býti 40 lánů; Hesleth (Hablach), kdež má býti 20 lánů; Goschegowitz (Kojkovicé?), kdež má býti 20 lánů; Dambouczal (Dubovec), Prochna (Pruchná), Zengilow (Děhylov), Ochabe (Ochaby), Semoraz, kdež má býti 20 lánů, z nichž 6 od starodávna ke kostelu náleží, Rudgeri villa (Rudice), teprvé se les na tu ves mýti; Pogorz, Roztropice; Gilownita (Jilovnice); Gessenita (Jesenica), kdež má býti 13 lánů platných; Chothowitz theutonicum (Čechovice německé?) platí orty¹⁾; Mezisrozha (Meziříčí), kdež má býti 40 lánů platných; Chothowitz polonicum (Čechovice polské) platí desátek způsobem polským v ceně 1½ hřivny²⁾; Bertoltowitz (Komorovice), Muthin-

†) Křížkem označená jména osad jsou neznámá.

¹⁾ 4 škol byly ¾ ortu.

²⁾ desátek po způsobu polském dával se ve snopích. Proto nesměl nikdo obilí s pole svázeti, dokud desátník čili výběrčí příslušné částky nevzal.

dorf (Komorovice druhé), Kemnitz (Kamenice), Javorse (Javoří), Grodische villa Suessionis (Grodiště ves Svetošova), Gorkii villa wlodarii (Gůrky ves vladařova), Lipowetz, Mansanczowicz (Mazanovice), Ustrona (Ústroň), Cysstownica (Tisovnice), Lessna principis (Lešná knížecí) se 20 lánů; Lessna Suessionis (Lešná Svetošova), Wandrina (Vendryně), Conka (Koňská), Gutha (Guty), Urici villa (Oldřichovice), Ropiza (Ropica), Treshez (Třetíž), Gnoynik, Tessinowitz (Těšínovice); apud Sobesonem (Šebovice); Domaslawitz utrumque (Domášlovice oboje); Rudgeri villa†, Scalicza, Jammitha (Jamnice; nyní Staré Město u Frýdku), Warmunthowitz (snad Vyšší Lhoty), in der Holzmul†, Sedlicz (Sedliště), Wenceslawowitz (Věclavovice; dnes chybně zvané Venclovice) Sonow (Šonov), Bertoltowitz (Bartultovice, dnes Bartovice), Radwanowitz (Radvanovice, nyní zkráceně Radvanice), Lazy villa Paczonio (Lazy osada Paškova), Bruzowitz (Brusovice), Dobroczemica (Dobrá Zemice, dnes Dobrá), Baruthow de Baruth Gracia† (Barutov od desátků osvobozený), Cunczindorf (Kuččice Velké u Ostravy), Wirothimow (Vratimov), Muglin (Muklín, chybně Muglinov), Grussow (Hrušov), Hermani villa (Heřmanice), Petirswalde (Petřvald), Suchá utrumque (Suché obojí), Carvina má 12 lánů, Dětmarivilla (Dětmárovice), kdež jest 30 lánů; Cula†, kdež jest 40 lánů; z nich mnozí z Orlové 17 lánů od starodávna drží, ostatní však lány sluší k stolu biskupovu; Chalambyci (Kalembice) se 6 lánů, Richinwalde (Rychvald) s 41 lánů; Luthina (Lutyně) s 72 lánů, Creshin (Skřečoh) se šesti lánů.«

Všechny tyto osady vznikly v době poměrně krátké, neboť ještě v r. 1229, jak svědčí o tom jiná listina taktéž Těšínska se týkající²⁾, nebylo o nich slechu.

Pozornému čtenáři zajisté neujde, že u mnoha vesnic, zejména v blízkosti Ostravy, není udán počet lánů podrobených desátků. Příčinu toho dlužno hledati pouze v nehotovosti kolonisace našeho kraje. Je jisto, že v čase onoho soupisu většina těchto osad byla teprve v počátcích svého vývinu a nemohla se tedy výměra lánů náležitě udati.

Krátce tedy před rokem 1302 zarojilo se široké okolí v pořiči Ostré (prvotní název řeky Ostravice) a Lučiny zástupem lidu. V stáletých hvozdech rozezvučely se úderý neúprosny ocele, zastěnála

²⁾ List biskupa Řehoře, datovaný 26. května 1229, jímž tento vzdává se desátků ze 12 vesnic ve prospěch týneckého (u Krakova) kláštera: »Řehoř biskup, sluha sluhů, synům v Boze Otcí milým Luitfridovi opatovi a všem bratřím kláštera týneckého potvrzujeme klášter s veškerým příslušenstvím, se všemi kostely, desátky, brtni (včelíny), hospodami, myslivostí, lovením ryb dědiny: Orlowa, Dúbrawa, Koczobenz, Cierlitzko, Větší Gorszice, Uchylsko, Ostrawa, Wierzbica, Zablocie, Zukow, Labanty, Golkowice. Kdyby se někdo opovážil klášteru majetek ciziti a kaziti, po druhém a třetím napomenutí zbaven buď své hodnosti, nepřistupuj ke stolu Páně a po smrti propadni ustanovenému trestu. Dáno v Perusii.«

země pod těly padajících lesních obrů, ozval se řezavý sykot pil a odměřené rány širočím . . . Nahé, odkorané sruby chat probleskly za krátko na slunci v mýtinách, světlá čela lomenic vylezla z bujně zeleně, nad záplavou lesů vyrostly bělavé sloupce dýmů ze zapálených ohnišť.

Jaké národnosti první obyvatelé šenovští byli, není nesnadno uhadnouti. Svědčí o tom samotné pojmenování obce: Šenov. Stávalť zde zajisté dvorec, který svojí úhledností vynikal nad stavení osadníků a proto byl těmito nazván »Schoen-hof«, t. j. »pěkný dvůr⁴⁾. Tento název přenesen pak na celou osadu. Přihlédneme-li k jménu uvedenému v řečené již listině arcikněze těšínského, můžeme připustiti i výklad druhý: zmíněný dvůr stával asi na volném prostranství ve výsluní, dostal tedy jméno »Sonnenhof«, krátce Sonow.

Spornou otázkou ovšem zůstane, kdo tento dvůr oním způsobem pojmenoval. Je možno, že tak učinili němečtí kupci z Moravy (Mor. Ostrava byla tehdy německá), kteří projížděli zmíněnou již obchodní cestou do Krakova. To však jest otázka podružná. Hlavní věcí je tvrzení, že prvotními obyvateli Šenova byli Němci.

Že dnes, kromě několika názvů vesnic (Petřvald, Rychvald, Šumbark a j.), nezůstalo po nich památek, sluší hledati v osídlovací přeměně, kterou zaváděla domácí a ještě větším dílem sousední moravská šlechta. Kteří pánové to byli, dovidáme se z listiny, dané v Ostravě L. P. 1297, kterouž se rozřešuje hraničný spor mezi Meškem, knížetem těšínským a »důstojným v Kristu Otci Děřřichem, z Boží Milosti biskupem olomouckým«.

Na listině jsou podepsáni svědkové: Vojtěch, podkomoří těšínský, Heřman řečený Speher, kaštelán ostravský, Suesson, korouhivník, Jašek řečený z Kornic, Vladimír řečený Káča, Borek, soudce knížecího dvoru Opolského, Jindřich řečený Mikulec, Blud řečený de Hycin, Ondřej, řečený Bruss, Sobek řečený Střela a Bořuta, panic knížete opolského.

Všichni ti starali se o koloniaci Těšínska. Že k ní nevolali Němce, je samozřejmo. Tím způsobem povstaly mnohé nové vesnice s českými názvy svých zakladatelů: Kaštelán Heřman dal podnět k založení Heřmanic, podkomoří Vojtěch založil Vojtěchovice, Vladimír řečený Káča Kačice u Fryštátu, Blud de Hycin (z Jičina na Moravě) Bludovice, Ondřej Bruss Brusovice, Sobek řečený Střela Soběšovice (nynější Šebišovice) atd. K těmto dlužno ještě připočísti Paška Varmundoviče, zakladatele Lazů a Vyšních Lhot, Heřmana z Muglic (z Mohelnice u Olomouce), zakladatele Muglinova, Žibřida Baruta, zakladatele Žibřidovic a snad i Vratimova, dále pány: Petra Cygána ze Slupska na Orlové, Ondřeje z Tvorkova, hejtmana kladského na Bohumíně (tento přivedl Lužické

⁴⁾ Koloniacce děla se nejčastěji prostřednictvím t. zv. lokatora, jenž byl pověřen zjednatí patřičný počet osadníků, za což v odměnu obdržel ve vsi dědičné rychtářství, svobodný dvůr a jiné výhody.

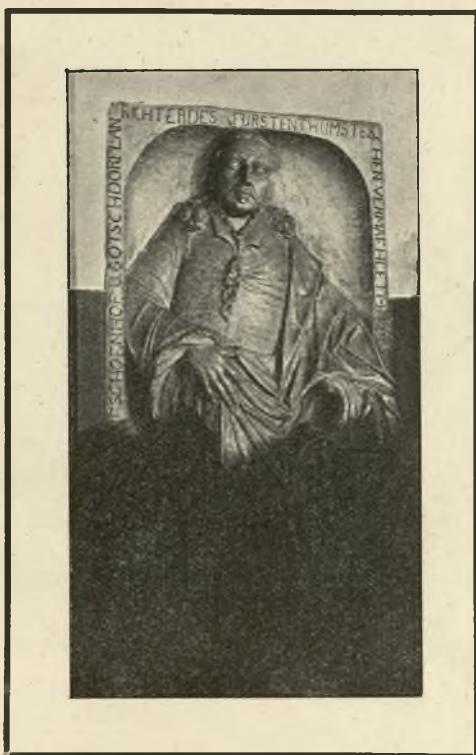

Srby), Hřivnáče z Heraltic, jenž r. 1482 koupil Velké Kunčice u Ostravy, Skrbenské z Hříště a m. j.

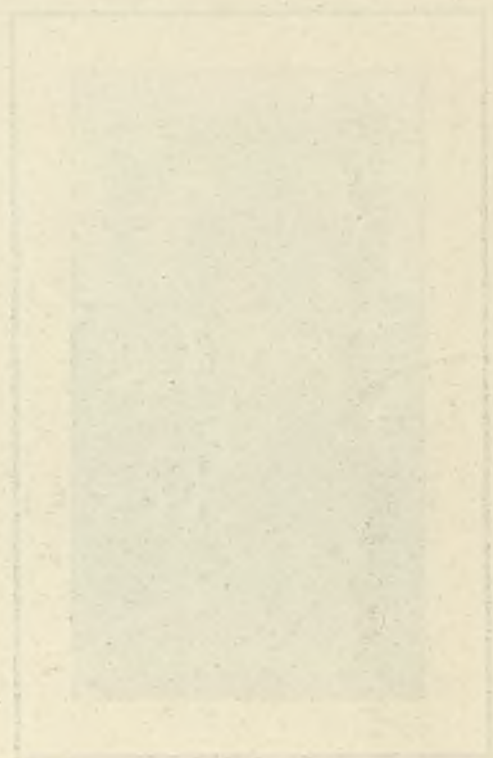
Vliv moravské šlechty zakoupené na Těšínsku, byl příliš velký, než by mu s prospěchem mohly vzdorovati skrovné hrstky od východu (z okolí Bílska) příšlých Němců. Pomalu druh za druhem se vytrácel, takže koncem 15. století byl náš kraj již úplně v rukou moravských.

Jan svobodný pán Skrbenský, pán na Šenově a Hošťálkovech,
: nejvyšší zemský sudí v kníž. těšínském. :

2. Skrbenští z Hříště.

Zboží šenovské bylo do r. 1549 majetkem knížat těšínských. Posledním jeho držitelem byl kníže Václav (1545—1579), manžel Marie, dcery hejtmána markrabství moravského Jana z Pernšteina a na Helfenšteině.

Kníže Václav žil (tak jako jeho děd, nejvyšší hejtmán slezský kníže Kazimír, jenž prodal r. 1517 za 40 tisíc uher. zlatých bratru olomouckého arcibiskupa Alex. Thurzovi panství Pštiny, za což dostal v léno biskupské panství Místek s okolními vesnicemi) velmi rozmařile. Pánové a rytíři sjížděli se k němu na hrad těšínský k hodům a radovánkám. Nemaje sám nazbyt, prodával okolním šlechticům statek po statku. Svému tchánovi na př. zastavil r. 1545 panství frýdecké, Andrýsovi Kecherlovi postoupil Lhočku, Petru Čelovi z Čechovic Bonkov u Strumeně, Cigánovi ze Slupska Orlovu a Lazy, Kašparovi Vlčkovu Porubu a Doubravu, Bernardovi Barskému Rychvald, pánu z Vrbna Polskou Lutyni a část Dětmarovic a j. v. Mezi houfem jeho věřitelů byli i Vlček z Dobré Zemice, Jan Šedlnický z Choltic a na Polské Ostravě.

Poslední patrně znaje finanční tíseň Václavovu⁵⁾ a jeho prodávatelské choutky a jsa spřátelen s pány z Hříště, těmto koupi šenovského zboží sprostředkoval.

Na sklonku r. 1549 dostali tedy šenovští osadníci nového majitele. Byl jím pan Jaroslav Skrbenský⁶⁾, druhorozený syn moravského šlechtice Jana z Hříště, sudího menšího práva olomouckého a manželky jeho Elišky Petržvaldské z Petržvaldu.

Byl to muž neveliký, nemalý, ale svalnatých paží a uceleného vzrůstu, s plavým plnovousem, takový jak jej spatřujeme vtesaného v kámen pod kazatelnu šenovského chrámu. . . . Týž přikoupil k Šenovu od Petra Sedlnického, pána na Polské Ostravě, jenž později, jsa nejvyšším nad vojsky moravskými v odboji proti Fer-

⁵⁾ Bída jeho byla tak veliká, že neměl na př. čím vyplatiti služné svému komorníku Janu Stehlíkovi, který v r. 1567 chtěl odcestovati ke své nemocné matce do Olomouce. Požádal proto městskou radu těšínskou, aby »tomu jeho sluze« těch dvanáct tolarů vyplatila, poněvadž na zámku není peněz.

⁶⁾ Jednotliví členové tohoto rodu připomínají se již za krále Přemysla Otakara II. Tak Jaroslav z Hříště byl r. 1272 přísedícím zemského práva, Martin z Hříště vzpomíná se r. 1446 jakožto majitel dědiny Sentce u Olomouce. Příjímí »Skrbenský« přijal r. 1532 výše jmenovaný podle vesnice Skrbně, kterou r. 1531 sdělil.

dinandovi II., musil přchnouti do Holandska, osady Vratimov a Velké Kunčice. Nejstarší bratr jeho Jan, manžel Bohunky Kravařské ze Šlevic (zemřela r. 1581) a později Maruše Okrouhlické z Kněnic, nemaje dětí, odkázal mu ještě panství Hošťálkovy v knížectví opavském. (Druhý jeho bratr Petr, pán na Dřínově a Březolupech, zemřel taktéž bez potomků. Statek jeho však podělila vdova Kateřina Oušická z Bělkovic, opětně provdaná za Heřmana Stanovského z Čechtic. Nejmladší pak bratr Václav zanechal syna Jana. Ten zdědil po svém strýci stejného jména panství fuřnecké, kteréhož byl však po bitvě na Bílé Hoře zhaven. Vstoupil do vojska knížete Výmarského a Mansfeldova a padl 27. července r. 1627 v bitvě u Granova nedaleko Kostřína v Prus. Slezsku).

Jaroslav Skrbenský dopravoval se titulu vysokého úředníka. Byl zemským maršálkem knížectví těšínského a jako takový měl velikou moc. S manželkou svou Annou Morkovskou ze Zásřizl měl syny: 1. Jaroslava, 2. Václava Slavibora, 3. Jana, 4. Bernarda, 5. Jana Jetřicha a dceru Alenu.

Připomíná se ještě r. 1602.

Nejstarší syn Jaroslav, pán na Hošťálkovech, zemřel záhy, zanechav po sobě manželku Marii Falkenhaimovou z Falkenhaimů, dříve ovdovělou svob. paní Valdšteinovou a jediného syna Jaroslava, který zemřel mlád.

Druhý syn Jaroslavův Václav Slavibor obdržel dědictvím Velké Kunčice a Vratimov; měl za manželku Evu Čelovnu z Čechovic, paní na Malých Kunčicích (u Frýštátu), později opět provdanou Reichovou. Zemřel r. 1619 zanechav dceru Hedviku Kateřinu, kteráž po matčině smrti zdědila M. Kunčice a vdala se za Jindřicha Matuška z Topolčan.

Zboží Velké Kunčice a Vratimov připadlo pátému synu Jaroslavovu Janu Jetřichovi. Ten měl s manželkou Helenou Plavickou z Plavče jediného syna Jiřika Jaroslava, ale i ten nedočkal se mužných let.

Čtvrtý syn Bernard obdržel věnem peníze, za něž si koupil r. 1615 statky Dřínov a Vrchoslavice na Moravě, jichž však pro účást ve vzpouře stavovské pozbyl. S manželkou Ludmilou Alžb. Čertorejskou z Čertorej měl syny: Maxmiliána Oldřicha (potomci jeho: Maxmilián a Gottlieb Arnošt usadili se v Dol. Slezsku, kdež dosud žijí), Sigmunda Jaroslava (měl v letech 1650—1670 statek Chuchelnu na Opavsku a později s manželkou Salomenou roz. Lichnovskou z Voštic Hradčany (Ratschin) v Prus. Slezsku, kdež se nádobro usadil) a Veikharta (od r. 1662—1672 držitele statku Koňské, Golešova a Nebor na Těšínsku).

Třetí syn maršálka Jaroslava Jan obdržel po svém otci Šenov a po smrti svých synovců Jiřího a Jaroslava získal Velké Kunčice, Vratimov a Hošťálkovy. K tomuto zboží ještě přikoupil od pánů Ruckých z Rudic panství Řepiště, jež okolo r. 1621 přenechal panu

Janovi Sirakovskému z Pěrkova, manželu ovdovělé sestry Aleny Sednické⁷⁾). Po smrti pana Sirakovského, když se sestra opět provdala za Jana Štablovského z Kovalovic, statek ten opět převzal.

Jan Skrbenský byl zemským soudcem knížectví těšínského a dosáhl první ze svého rodu dne 25. listopadu 1658 povýšení do stavu svobodných pánů rodů starožitných v království Českém. Za manželku měl Juditu, rozenou Bruntálskou z Vrbna. S touto měl několik dcer⁸⁾) a syny: 1. Jana Jaroslava, 2. Jiřího Fridricha, 3. Albrechta Václava, 4. Krištofa Bernarda, 5. Maxmiliána, 6. Karla Dětricha a 7. Rudolfa.

Zemřel okolo r. 1662.

Pro prvorozeného syna Jana Jaroslava zakoupil od Petra Sednického již dříve vesnice Bartultovice, Radvanice⁹⁾) a Lipinu. (tyto zdědil po něm syn Jan Jiří, s manželkou Annou Veronikou, roz. Zahradecskou ze Zahradek zplozený. Jan Jiří pojal za manželku Alžbětu Pelhřimovnu z Třenkovic, ze kteréhož manželství narodil se syn Rudolf. Tento vyženil statek Stonavu s manželkou Gočalkovskou z Gočalkovic. Syn těchto Jan Maxmilián Bohuslav prodal statek Stonavu a pojal za ženu Helenu Leopoldinu, rozenou svobodnou slečnu Marklovskou, paní na Grodišti. Zemřel jakožto podplukovník v pruském vojstě.

Jiří Fridrich Skrbenský byl soudcem zemským knížectví opavského a dostal s manželkou Konstancií, rozenou Vaneckou z Jemničky statky Porubu a Dolní Polanku. Tyto po něm zdědili synové Jiří Mikuláš (zemř. 1690) a Jan Sigmund (zemř. 1706), po nichž potomků nezůstalo.

Albrecht Václav držel nějaké zboží v knížectví ratiborském, jež po jeho smrti převzala ovdovělá jeho manželka Barbora Šelihovna z Ruchova, později provdaná za Bohuslava Blachu z Lub.

Krištof Bernard získal panství Hošťálkovy. Byl zemským výběřím knížectví opavského a obdržel věnem s manželkou Juditou, roz. Tvorkovskou z Tvorkova a z Kravař statek Kunčice na Opavsku. Podruhé oženil se s Kateřinou Apolenou Bořitovnou z Budče. Zemřel 13. března 1686. (Z prvního manželství zůstal mu syn František Albrecht, jemuž postoupil Kunčice. Tento koupil potom ještě Petřikov y a Vratíšovy. S manželkou Marií Eleonorou z Eckwřchtu splodil syny: Krištofa Bernarda, Františka Karla a dceru Marii Julianu provdanou za Karla Františka svob. p. Blankovského z Dembčic. *) Poznamenání hodno jest, že tito synové byli

⁷⁾ Manželka Albrechta Sednického, bratra Petrova.

⁸⁾ Nejstarší Judita Helena provdala se za nejvyššího vachmistra Fabiána Mendě z Durlachu, druhá Johanna Kateřina vzala si za manžela pana Adama Borka z Rostropic na Vendryni, jenž se po smrti Janově se svými švakry soudil o věno, když mu manželka po roce v šestineděli zemřela.

⁹⁾ Tyto osady byly tak jako Šenov majetkem knížcím. Bartovice a Radvanice koupil r. 1411 Ondřej z Tvorkova a připojil je k Polské Ostravě. Lipina vznikla okolo r. 1640 na panství bartovickém.

Viz v »Pamětech opavských« kap. XIX. »Únos baronky Blankovské.

z rozkazu císařského vychování ve víře katolické, kdežto dosud celý rod Skrbenských od času reformace byl vyznání evangelického. Mladší ze synů, František Karel, byl c. k. rytmistrem a zemřel r. 1719 v Itálii. Křištof Bernard zdědil po otci všechny statky, kteréž r. 1706 prodal Karlu Juliusovi hrab. Sedlnickému. Zemřel v říjnu r. 1722 zanechav dceru Marii Josefu, později manželku Jana Josefa Lhotského ze Lhoty na Suché. — Z druhého manželství Křištofa Bernarda posel syn Jan Křištof, jenž po otci zdědil panství Hošťálkovy, ale r. 1725 zemřel ve Vídni svoboděn.)

Pátý syn Janův Maxmilián zemřel před rozdělem otcovských podílů.

Nejmladší Rudolf odešel na Moravu, kdež se oženil s Annou Polixenou Kobylkovnou z Kobylého, paní na Chudobíně a Vilémově, pak (od r. 1665) na Čechách, kterýžto statek po smrti své manželky převzal a r. 1684 pustil svému staršímu synu Janu Maxmiliánovi, manželu Františky Oktavie Zárubecké z Hustiřan, jenž zemřel bezdětek. Starší syn Rudolfův Bernard Josef koupil r. 1736 spolu s manželkou Marií Barborou Sakovnou z Bohuňovic statek Marklovice a zemřel taktéž bez potomků. Vdova zboží to r. 1755 prodala.

Panství Šenov spolu s Vel. Kunčicemi a Vratimovem připadlo předposlednímu synu sudího Jana Karlu Dětřichovi, přísedícímu zemského práva těšínského. Synové tohoto Karel František a Jiří Leopold zdědili také po delším soudu panství Hošťálkovy, Jiří měl kromě toho v Těšínsku statky Velkou a Malou Rudici, Landek a Horní Žukov. Jelikož zemřel (5. března 1743) bez potomků, připadly všechny uvedené statky bratru Karlu Františkovi.

Tento (nar. 15. října 1683) přejal ještě po otci Šenov, Kunčice a Vratimov, sám opět koupil Bartulovice, Radvanice s Lipínu, Věclavovice a Řepiště. Byl nejdříve nejvyšším sudím, potom maršálkem knížectví těšínského, jakož i c. k. tajným radou a komořím a zemřel 18. října 1768. S první manželkou¹⁰⁾ Helenou Marketou roz. svob. šlechtičnou Skrbenskou (z Prus. Slezska) měl mimo dcery Heleny Josefiny, provdané za Jindřicha svob. pána Halamu z Jířina na Neplachovicích tři syny.

Nejstarší Karel Traugott, pán na Hošťálkovech a Vel. Kunčicích, měl za manželku Marii Gabrielu, roz. svob. slečnu z Poppen a přečkal jediného syna Karla Traugotta (zemřel jakožto přísedící c. k. komorního soudu a nejvyšší komoří knížectví opavského 26. února 1783), po němž přejal statky Štremplovec a Jamnici s Kamenem, jež jeho syn r. 1779 koupil, ale velmi zadlužené zůstavil. Téhož roku prodal Velké Kunčice Janu hraběti Laryšovi. Zemřel krátce po roce 1790. (Jeho vnuk Karel Traugott Gabriel zdědil po něm Hošťálkovy, Štremplovec a Jamnici. Zboží to přišlo však brzy do nuceného prodeje. Zemřel bezdětek.

¹⁰⁾ Druhá manželka jeho byla Antonie hraběnka Podstatská, dcera Jana Nep. Podstatského z Prusinovic, král. rady a zemského hejtmana moravského a zdědila po svém otci r. 1758 panství Hustopec na Moravě.

Druhý syn Karla Františka Karel Leopold byl c. k. komořím a podplukovníkem u kyrysníků a padl 18. června 1757 v bitvě u Kolína. Zanechal čtyři dcery: Marii Františku, provdanou za Joachyma hraběte Pachtu, Marii Antonii, provdanou za hraběte K. Clamm-Gallasa, Marii Teresii, která si vzala hraběte Maximiliána Sedlnického. Čtvrtá dcera Marie Josefa zůstala neprovdaná.

Nejmladší jeho bratr Otta Karel, pán na Šenově, byl zemským hejtmanem knížectví těšínského a zanechal Šenov svému synu Janovi (nar. 11. dubna 1768, zemř. 7. dubna 1822). Tohoto synové byli: Filip, c. k. tajný rada a prezident hornorakouské zemské vlády v Linci a Antonín (zemřel r. 1882 v Opavě), pán na Šenově a c. k. komoří.

Poslední zůstavil čtyři syny: Karla, Felixe, Filipa a Antonína. Potomci Filipovi jsou: J. E. Lev svob. pán Skrbenský z Hříště, sv. římské církve kardinál, kněz titulu sv. Štěpána in Monte Coeli, doktor богословí, papežský rozený legát pro Čechy, primas království Českého, velkokřížovník řádu sv. Štěpána, tajný rada atd. (nar. 12. června 1863 v Hukovicích u Nov. Jičína na Moravě), Hanuš, dragounský rytmistr, Irena, provdaná za Adolfa svob. pána ze Stillfriedu a Marie, manželka Josefa svob. pána ze Spiegelfeldu.

Z ostatních synů svob. pána Otty Karla, pána na Šenově, koupil Antonín (nar. r. 1767, zemř. 1821) r. 1801 panství Urscherdorf v Dol. Rakousích a Otto (nar. 6. června 1783, zemř. 10. dubna 1851) r. 1807 statek Puklice na Moravě. Z dcer dlužno jmenovati Ludvíku, vrchní regentku ústavu šlechticů v Brně (zemřela 11. list. 1858) a Marii Annu, ovdovělou hraběnkou Wengerskou (zemř. v Opavě 22. listopadu 1856, dosáhnuvši vysokého věku 92 let.)

Nejmladší syn posledně jmenovaného Otty taktéž Otto, byl c. k. komořím a rytmistrem v armádě a založil linii Skrbenských v Dol. Rakousích (Paasdorf, Hüttendorf a Lanzendorf.) Jediným mužským žijícím potomkem této větve jest syn Otto (nar. 1887).

3. Zámek.

Středem veškerého života šenovského i obcí vůkolních, spadajících pod právomoc šenovské vrchnosti, byl zámek. Z něho vycházely pokyny a rozkazy do okolí, k němu upíraly se myšlenky všech poddaných. Byly to myšlenky dobré, hřejivé a oblažující, ale i zlé, prosycené hněvem, nenávistí a pomstou. Bohu budiž žalováno, že těch posledních bylo více.

Rok jeho výstavby přesně udati nelze. Tradice praví, že pánové Skrbenští nesídlili původně v centru obce, nýbrž v místech nynějšího dvoru »Škrbeně« a že teprve později, tedy asi koncem XV. nebo krátce na počátku XVI. století změnili své bydliště. Před touto dobou zámek v Šenově nestával. Ve prospěch ústního podání mluvívá konečně i sám sloh stavby — renaissance. Rodištěm jejím jest, jak známo, Itálie. K nám dostala se, ač vznikla ve stol. XIV., teprve za Ferdinanda I. (r. 1534 vystavěl v tomto slohu známý letohrádek »Belvedere« v Praze) a Maxmiliána II. (1564—1576).

Můžeme tedy směle jeho stáří odhadnouti na 300 až 350 let.

Zámecká budova je jednopatrová, tvaru lichoběžníku k severní frontě mírně súženého, s dřevěnou krytinou, prolomenou kolikolem vnitř i vně 33 vikýři. Uprostřed jest rozsáhlé nádvoří s okrouhlou vodní nádrží (basenem). V přízemí nacházejí se byty služebnictva, komory a spížirny. Při hlavním vchodu jest bývalá vrchnostenská kancelář, za touto zámecká registratura a šatlava.

V prvním poschodí nalézá se 24 obývacích panských pokojů. Předšní, ze které možno vystoupiti na chodbu vedoucí celým vnitřkem, vyzdobena jest olejovými portréty císařky Marie Terezie, Josefa II. a ještě čtyřmi jinými, jichž totožnost — což platí i o ostatních podobiznách roztroušených po pokojích — není možno zjistiti¹¹⁾.

Za předšíní nachází se t. zv. »gotický sál«, nazvaný tak dle nábytku pořízeném v tomto slohu.

Uprostřed na parketové podlaze stojí stůl s vrchní bílou kamennou deskou. V desce spatříme vyrytý znak pánů Skrbenských. Jest to štít s kolmým břevnem uprostřed; po levé i pravé straně tohoto jsou zrcádka zdobena 11 orlími pery s podloženými pětiperlými kornámi (znak nižší šlechty; v erbech z doby pozdější spatřujeme

¹¹⁾ Z nich zasluhují zmínky: »Podobizna muže s listinou«, »Portret děda s okuláry« a »Obraz muže s dýmku«. Oleje mají jednu a tutěž techniku (hlavy pozvolna vystupující z temného pozadí s jasně ozářenými částmi obličejů) a jsou asi dílem některého žáka Rubensovy školy.

ZÁMECKÁ KNIHOVNA.

A BERT 16 114 14 11/15

již korunky baronské, se 7 perlami. Kol znaku vyryto je heslo. Recte faciendó, neminem timeo (Čině dobře, nikoho se nebojím). Nad stolem visí kovový několikaramenný svícen.

U levé stěny mezi okny stojí bohatě zdobené stolíkové zrcadlo s alabastrovými jehlany po obou stranách; u stěny protější pohovka s hedvábnými poduškami, v pravém předním koutě tabernakulová kredenc, v zadním koutě hliněná kamna s emailovými kachlíky. Veškerý nábytek pořízen jest z tvrdého materiálu v barvě sседlé krve.

Nad pohovkou visí »Podobizna pána a paní X.« v kroji z doby francouzské revoluce.

Za gotickou síní jest řada průchodních pokojů skrovně nábytkem opatřených. Zmínku zasluhuje světnice se starobylym krbem, sloužící bezpochyby k večerním schůzkám. Světlý mramorový krb má těžký mosazný ohništvý závěr s řetízkovou regulací a mřížkou, a jest nad obyčej zachovalý. Stěny tohoto pokoje vyloženy jsou zlatočernými čínskými čalouny. Z nádobí zachovaly se ještě různobarevné skleněné číšky tvaru nočních knůtkových lampiček s podnosy a úhledné bronzové a mosazné ruské samovary.

Severní strana zámku obsahuje světnice se zvláštními vchody. V jedné z nich jest bibliothéka asi se 4000 svazky pestrého, většinou německého obsahu. Vedle beletrie (románů, povídek, básní a dramát), zastoupena jest hojně různorodá literatura vědecká, jejímž ctitelem byl zvláště baron Antonín Skrbenský, poslední toho rodu majetník panství Šenova. Najdeme zde pojednání o otázkách právnických, hospodářských, stavitelských, politických, školských, vojenkých, spousta zákonníků, císařských nařízení atd.

Bibliofilové najdou zde několik foliantů úctyhodného stáří. Budiž zde jen tak namátkou uvedeno alespoň několik jich názvů:

1. »Institutionum sive primorum totius juris prudentie elementarum libri quatuor«. (Čtyři knihy zřízení čili prvních základů všeobecného práva). Kniha vydána byla v Antverpách r. 1576.

2. Jacobi Döpleri: »Theatrum poenarum, supliciorum et executionum criminalium«. (Jakoba Deplera »Ukázky trestů a výkonů hrdelního soudu«). Tištěno v r. 1643.

3. »Codicio D. N. Justiniani sacratissimi principis pp. Augusti.« (Zákonník vůdce našeho nejvznešenějšího císaře Augusta). R. 1575.

4. »Praxis mortificationis carnis a Georgo Nitschio«. (Praxe tělesného umrtvování od Jiřího Nitsche). Gotha r. 1725.

5. P. Martino Szent-Ivany: »Curiosa et selestiara variarum scientiarum miscellanea«. (»Divné a vybrané páběrky různých věd«). R. 1618.

6. P. Vergilli Maronis »Opera omnia Bucolica, Georgica, Aeneis«. (Publia Vergilia Marona »Zpěv pastýřský, rolnický a Aeneida«). R. 1618.

7. Johannis Bechtoldi, justi meieri Jcti »Collegium totius jurisprudentiae absolutum systema«. (J. B., »Sbírka veškerého práva absolutní soustavy«). R. 1657.

8. Ant. Francisko Gorio: »J. Bapbtistae Donii, patricii florentini »Inscriptiones antiquales«. (Zápisník starožitností« J. B. Donia, šlechtice florentského). Florencie 1781.

9. Philippo Picinello: »Mundus symbolicus in emblematum universitate formatus, expriatus et tam sacris.' (Pojednání o symbolech a svátostech). R. 1687.

10. Le grand dictionaire historique. (Velká čítanka historická). Paříž r. 1681.

11. Atlas novus terrarum orbis imperia. (Sbírka map mocnářství světových). Norimberk r. 1676.

12. E. G. Happelii. »Historia moderna Europae.' (E. G. Happeli: »Novodobé dějiny Evropy«). R. 1693.

13. Gottfried Ludwigs. Prof. Theol. in Koburg: »Universal Historie«. (B. Ludvíka, prof. bohosloví v Koburku »Všobecný dějepis.«) Lipsko r. 1728.

Vedle bibliotéky je salónek s rozměrným obrazem vysoké umělecké hodnoty se zlaceným širokým rámcem. Malba představuje Lorelei¹²⁾ s vlajícími kadeřemi a lýrou v ruce, sedící na skalisku a je dílem německého malíře Friedricha von Theben z r. 1864.

Poslední místností v severní frontě jest herna s neobvykle velkým kulečníkem.

Jednu ze stěn zdobí obraz znázorňující výjev ze života švýcarského národního hrdiny Viléma Tella¹³⁾.

Veškeré tyto místnosti, dříve plné života a ruchu, svědčí rodinného štěstí a intimních radovánek nad okolní zvyklostí povýšeného rodu, číší prázdnotou a opuštěností.

V krbech vyhasl oheň, umlkly trilky ženských rtů i večerní sladké a uspávající melodie starého spinetu . . . Celá budova, jako by šlehnutá divotvorným proutkem čaroděje, proměněna je v zámek zakletý. Všude mrtvé, hrobové ticho. Jen kroky zbloudilého poutníka, podivujícího se zbytkům bývalé slávy a nádhery, vyvolávají v síních a chodbách duhou ozvěnu ne nepodobnou suchému kašli souchotináře . . .

¹²⁾ Lorelei jest legendární bytost — víla báječné krásy — sídlící prý na skále stejného jména na pravém břehu rýnském nedaleko sv. Goardhuz v Německu. Znameníť ozvěna v těchto místech, jakož i záhuby četných plavců v nebezpečných peřejích pod skalním útesem dala podnět k báji o zmíněné víle, jež prý vábila k sobě neopatrné jinochy, aby je více nevrátila.

¹³⁾ Vilém Tell, osnovatel a účastník vzpoury kantonů švýcarských proti nadvládě habsburské, byl po potlačení vzpoury lapen a odsouzen k smrti. Fojt Gessler (dle Schillinga hrabě ze Seedorfu) dověděl se o jeho mistrné střelbě, slíbil mu darovati život, jestli sestřelí s hlavy svého hošika z určité dálky jablko. Tell napjal tetivu a, ač zřejmě rozrušen, spustil. Šíp proklál jablko, aniž uškodil jeho chlapi . . . Vypravuje se též, že při té příležitosti vypadl Tellovi pod kabátem ukrytý šíp. Na dotaz Gesslerův, proč jej měl ukrytý, odpověděl Tell, že v případě nezdaru platila druhá střela Gesslerovi. — Někteří dějepisci (Freudenberger, Kopp) považují děj ten za báchorku.

Postuj v koutě chvíli až okna v nádvoří zakrvácejí se září ve-
černého slunce, přimhuř oči a čekej.

Všichni ti dávno odešli, jichž kosti padesátky let tlí a rozpadnou
se v prach, kdybys se jich dotekl, budou vstávat z mrtvých:

Z pozadí chodby uvidíš přicházeti stín maršála Jaroslava
Skrbenského v těžkém brnění s výrazem železné vůle a přísno-
sti ve tváři; snad by se tě rád otázel na výsledek výpravy knížete
Adama Václava, který velel v Uhrách slezské jízdě proti Szekély-
mu . . . Za ním po chvíli vynořuje se z přítmi starostlivý obličej
zemského sudího Jana z Hříště, stěžujícího si do jednání své neteře
Kateřiny Matuškové¹⁴⁾ . . . uslyšíš zvuk lehkých kročejů, chod-
bou provane těžké aroma a spatříš lepý zjev hraběnky Judity, man-
želky Janovy v brokatové krinolině a úzkém šněrovacím živůtku.
Pak následují po řadě: přísedící zemského práva těšínského Dětřich
v sametovém kabátci s řadami zlatých poutek a v bílých pantia-
nech, po něm zemský hejtmán Karel František v krátké kamizole
s portami a prýmky, v plášti s obloženým límcem, ve vysokém klo-
bouku zlatou šňůrou přepásaném. Přijel právě čtyřspřežím od bar-
onů Kalkreita a Berečky z Kyjovic, kam byl ještě s jinými delego-
vanými vsaditi hranečníky, aby se tím jednou pro vždy zamezily spory
a krvavé bitky obyvatelů Kyjovic a Byslavic¹⁵⁾.

¹⁴⁾ Hedvika Kateřina Skrbenská, provdána za Jindř. Matuška z Topol-
čan, držitelka zboží Malých Kunčic u Fryštátu, obrátila se po smrti svého
manžela o peněžitou pomoc na pány Skrbenské do Šenova. Byvši se svou
žádostí odmítnuta, zaslala jim jízlivé psaní. Pánové Skrbenští stěžovali si
proto na ní u zemského práva těšínského uvádějíce, že jim pánům strýcům
napsala, »jakoby oni mudři panovie baronovie byli.« Žalovali ji též, »že
jim na vichu poslaného listu náležitého titulu nedala, nýbrž toliko Pa: Pa:
napsala.« — Zemské právo však prohlásilo, že žádného zlehčení se v tom
spatřovati nemůže, když vůbec téměř povědomo jest, že mnohemu stavu
panského baronský titul se dává. Co se týká nápisu na listě, uznalo právo
tako: »Poněvadž dvě krátké »Pa: Pa:« dvěma punkty napsané podle chva-
litebné zvyklosti země tejto jináčeji natahované bejtí nemohu než Pánům
Pánům, spatřiti se nemůže, že by paní Kateřina Matušková pánům žalobní-
kům na dobré cti a slávě byla ublížila.«

¹⁵⁾ Kyjovičtí a byslavičtí již ode dávna rvali se mezi sebou o les. Po-
slední bitka strhla se mezi nimi r. 1768. Na počátku měsíce června t. r. dal
bravantický pán, Jindřich z Berečka, káceti dříví v byslavickém lese. To
pobouřilo kyjovské, poněvadž se domnívali, že ten les jest jich pána, baro-
na Kalkreita. Uminili si také káceti. Dne 14. června správce bravantický
obdržel zprávu, že kyjovičtí vpadli do lesa a rubají. Sebral proto myslivce
do lesa a kyjovské vyhnal. Třetího dne vtrhlo asi 200 kyjovických do
zbyslavického lesa, hlídače zahnal a myslivce Petra Müllera, jenž se jim
postavil za odpor zbilo a zajalo. Tu přichvátil správce bravantický Ant.
Vašek s 50 svými lidmi. Nastala mela. Pan správce, jemuž sebrali kyjo-
vičtí myslivce, chtěl také mítí kořist z nepřátelského tábora. Rozběhl se a
popadl nejbližšího protivníka z řad bravantických. Ale se zlou se potázal.
Kyjovičtí shrnuli se jako vosy na Vaška, bušili do něho, až klesl na zem a
krvácel. Když pak odzbrojili i revírníka Hermana a dva písaře, čeládka
bravantická se rozutekla. Na válečném poli zůstalo šest zajatců. Ty kyjo-
vičtí vzali a dopravili do své obecní šatlavy. Podrobnosti a konec této ka-
lamity, viz v Zukalových »Pamětech opavských,« v črtě 45. »Bitva ve
zbyslavském lese 17. června 1768.«

Zazvoní kdesi dětský smích, uslyšíš bouchnutí několika dveří, cupot drobných krůčků a kolem tebe úprkem proběhnou plavovlasá pacholata, děti předešlého. Pak zase projde vážná matrona v účesu à la fontagne s nabraným vrchním šatem a sukni zdobenou volány.

A přejdou jiní a jiní v divných úborech: vysokých kožených botách s ostruhami, v širokých plstěných kloboucích s péry, krajkovými límci, s kordy zavěšenými na širokých bandalírech; uvidíš postavy v bílých parukách na ramena spadajících, s šosatými, v pasu přiléhajícími kabáty, v střevících s přeskami a poklopkami na vysokých podpatcích . . .

Přicházejí a trátí se, jakoby defillovali před vysokým hodnostářem vojenským. —

Naposled na tebe prstem zakývá ze dveří baron Antonín. Volá tě do trosek svých snů — bibliothéky. Do té vložil několik set zlatých a neměv nikoho, s kým by si byl pohovořil, promlouval k mrtvým literám. Vidiš, jak se shýbá ke spodní řadě knih, vytahuje objemný svazek v bílé kůži s kovovými závěry, otevírá jej a ty čteš: *La sainte bible qui contient le vieux et le nouveau testament . . .* Listuje chvíli a pak ukazuje prstem na evangelium sv. Matouše kap. 24., verš 35.

Chceš něco říci, jako bys nechápal, ale přízrak mizí.

Na zámecké věži křaplavým tónem rozezvučel se hodinový zvon. Probouzíš se z dum. Šero natlačilo se do chodeb a nádvoří. Ze stěn, dvacet či více let nezahříváných, dere se tíživý zápach plísně římských katakomb.

Zámek se rozpadává. Nebude trvati dlouho a kamenný ten pomník zašlých dob stihne osud starého jeruzalemského chrámu. Zub času, aniž bys toho kdo pozoroval, zvolna, ale vytrvale zhoubné dílo dokonává.

Nejblíže příštímú pokolení bude se snad moci toliko ukázati místo, kde kdysi stávalo pyšné sídlo baronů Skrbenských.

4. Další majitelé panství.

Posledním majitelem šenovského panství z rodu Skrbenských byl baron Antonín.

Politický vír let osmačtyřicátých a ještě více jeho následky vyšínily jej nadobro z rovnováhy. K tomu dostavily se ještě šediny a opuštěnost . . . Plných devatnáct let přemýšlel o své situaci, tak neočekávaně časem přinesené, uvažoval a zkoumal. Výsledek těchto kalkulací byl ten, že se rozhodl panství prodati.

Mezi koupěchtivými, kteří podávali největší obnos, byla i Františka šlechtična Fattoni, dcera Dr. Františka z Heinů, někdy purkmistra opavského, poslance na sněmu slezském v r. 1861, náměstka zemského hejtmana, roku 1862 ministra spravedlnosti v kabinetě Schmerlingově a posléze presidenta vrchního zemského soudu vídeňského. Té r. 1867 prodal baron Antonín panství s celým živým a mrtvým fundem za 670.000 zl. Ze koupě byla výhodná, poznati lze z níževedené tabulky udávající rozlohu půdy v jednotlivých obcích a jich kvalitu:

O b e c	Roli		Zahrad		Rybníků		Louk		Pastvisk		Půdy neprod.		Cest		Lesů	
	jiter	sáh	j.	s.	j.	s.	j.	s.	j.	s.	j.	s.	j.	s.	j.	s.
Šenov	729	115 ⁴	7	74	—	—	153	1124	52	1230	5	1386	2)	1564	765	138
Venclovice	115	30 ⁷	—	—	6	1556	21	674	9	1376	—	—	8	1535	318	1505
Bartovice	349	1115	—	453	34	577	71	811	30	1339	1	326	6	275	139	820
Datyně	3	138	—	178	—	—	—	1330	3	—	—	—	—	—	202	298
Úhrnem	1197	1114	7	1376	41	533	247	739	96	1397	7	112	45	174	1426	1161

Na jednotlivé obce připadlo:

Šenov:	1745 j.,	316 čtver. sáhů.
Venclovice:	481 „	406 „ „
Bartovice:	633 „	953 „ „
Datyně:	210 „	153 „ „
Úhrnem:	3070 jochů (jiter),	206 čtver. sáhů.

Dělíme-li kupní sumu počtem jiter, dovíme se, že 1 joch byl koupen za 218 zl. 22 kr., čili 1 čtver. sáh za 12½ kr.! K tomu přidány kupitelům objekty stojící na parcelách: č. 1. (zámek), č. 2. (úřednický dům), č. 3. (dům zahradníkův), č. 5. (kůlna pro hospod. nářadí), č. 7. (šafářův byt), č. 8. (ovčárna), č. 9. a 10. (stodoly), č. 11. (sýpka) č. 13., (dům č. 7.), č. 14. (kovárna), č. 15. (domácí obydlí), č. 16. (šafářův byt, dům č. 8.), č. 19. (harenda), č. 21. (pivovar), č. 23. (dům č. 3), č. 24. (dům č. 9.), č. 39. (skrbenská ovčárna), č. 39. (stodola), č. 39. (předstodolí tamtéž), č. 44. (dům č. 62.), č. 68. (volenský dvůr), č. 89. (byt ovčákův), č. 92. (dům č. 123.), č. 93. (dům č. 122.), č. 142. (allejský dvůr), č. 308. (byt skrbenského hlídače), č. 309. (kravín na Skrbeni), č. 408. (myslivna — lesní Vicher), č. 411. (myslivna — lesní Vrána), č. 418. (myslivna — lesní Stieber), č. 419. (hájovna — Jureček), č. 420. (hájovna č. 52.), č. 421. (myslivna — lesní Poštolka) a veškerá panská stavení v Bartovicích a Venclovicích!!

Několik let později stalo se panství majetkem Emmy Marie, dcery předchozí, provdané za c. k. majora J. Aresina. Ale i v těchto rukou dlouho se neudržel. Po krátké nájemné periodě bylo panství prodáno r. 1893 nynějšímu majiteli Jindřichu hraběti Laryšovi za 750.000 zl.

Za příčinou úplnosti budiž uveden stručně i rodokmen tohoto rodu.

Šlechtická rodina Laryšů je původu slezského. Rod ten dělil se na dvě větve: větev Laryšů z Načeslavic a větev Laryšů ze Lhoty a z Karviné. Prvnější měla statky v Dolním Slezsku (opavském), Ratiborsku a Opolsku (nyní v Pruském Slezsku) a přijata byla r. 1720 do stavu svobodných pánů. Rod ten zachoval se dosud v Pruském Slezsku. . . Laryšové ze Lhoty (Ellgot v Opavsku) a z Karviné obdrželi r. 1654 hodnost svob. pánů rodů starožitných v král. českém. Na počátku XVIII. století zřídil Jindřich Ferdinand sv. pán Laryš (zemřel r. 1730), který byl zemským maršálkem knížectví opavského ze statku Karviné fideikomis¹⁶⁾. Syn tohoto František Vilém, předseda královského úřadu v rak. Slezsku, povýšen byl r. 1748 dědičně do stavu hraběcího. Vnuč jeho Jan (zemř. roku 1820) zdědil se svou manželkou Annou Teklou, dcerou posledního mužského potomka svobod. pánů z Mönnichů statky tohoto rodu (Raduň, Studenku, Jistebník — dnes majetek Gebharda knížete Blüchera — v Opavsku a Rychvald v Těšínsku) a zároveň připojil jmé-

¹⁶⁾ Právní stav spočívající v tom, že majetek následkem ustanovení zakladatele fideikomisu čili svěřenství vyžaduje v dnešní době potvrzení na členy jisté rodiny. Toto ustanovení vyžaduje v dnešní době potvrzení zeměpanského (zák. ze dne 13. června 1868). Zřizování fideikomisu dělo se za tím účelem, aby majetek nedostal se do cizích rukou a tím rodině zakladatelově bylo na věčné časy pojištěno v zemi vynikající sociální postavení.

no Mönnich ke svému rodinnému jménu. Vnuuk tohoto opět Jan obdržel r. 1861 dědičné místo v panské sněmovně.

Nynější hlavou rodu jest J. Excel. vysoce rozený pán Jindřich hrabě Larisch-Mönnich, zemský hejtman vévodství slezského, pán z Karviné a ze Lhoty, tajný rada, c. k. komoří, dědičný člen panské sněmovny, čestný rytíř řádů Johanitů, rytíř řádu sv. Stanislava II. třídy s hvězdou, velkostatkář a t. d., a t. d., a t. d.

5. Obec a její samospráva.

a) Rozloha a části obce.

Šenov rozkládá se na ploše 17½ km² veliké. Z tohoto počtu vlastní okrouhle: panství 1787 ha (3105 jiter), obec 749 ha (1302 j.) půdy. Podrobná výměra pozemků jest následující:

Panství:

Orné půdy	Luk	Lesů	Pastvisk	Rybníků	Zahrad	Stavebních míst a cest
ha (jiter)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)
689 (1161)	154 (267)	818 (1421)	53 (92)	50 (86)	5 (8)	38 (66)

Obec:

Rolí	Luk	Lesů	Pastvisk	Stavebních prostor	Cest
ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)	ha (j.)
565 (983)	83 (144)	7 (12)	34 (60)	12 (22)	45 (79)

Důležitější části obce jsou:

1. Ve Vraclaví (ve Vroclavi): č. 106. Levík, č. 108. Pěčonka, č. 193. Urbanec¹⁷⁾.
2. Pisky (Pjosky): č. 168. Folvarčný.
3. Na podlesí: č. 132. Latečka (nyní Pavlita).

¹⁷⁾ Za příčinou orientace udáno vždy několik čísel domů starých usedlíků.

4. Na sedlácích (na sedlokách): č. 127. Jaroš, č. 21. Revenda, č. 36. Bennatik.
  5. Na kopci (na kopcu):
  6. Podvihov (Podiguv): č. 90. Tomis, č. 92. Kyška
  7. Na Šimšce: č. 78. Káňa.
  8. Na vollenství: č. 155. Hurta.
  9. U mlířů (u mlířů): č. 87. Pežga.
  10. V šajaře: č. 98. Chobot.
  11. Za řekou (za říku): č. 101. Blažek, č. 100. Jureček.
  12. Na půdroli: č. 117. Slíva.
  13. Na Skrbeni (na Škrbyni): č. 48 Tvardek, č. 42. Šebesta.
- Názvů podružného významu jest ještě několik, na př. nade mlýnem, na lysuvkách a t. d.

b) Počet obyvatelstva, jeho národnost a zaměstnání:

Dle sčítání lidu ze čtyř posledních desetiletí jeví se stav šenovského obyvatelstva následovně:

Rok sčítání	Úhrnem	Čechů	v %	Poláků	v %	Němců	v %
1880	2160	2.087	96.2	2	0.1	80	3.7
1890	2400	2.301	95.9	26	1.1	73	3.0
1900	2949	2.606	88.4	294	9.9	49	1.7
1910	3406	2.820	82.6	528 ¹⁸⁾	15.5	58	1.9

Celkem obývá ve 272 domech 633 průměrně pětičlenných rodin. Obyvatelstvo náleží z větší části do třídy drobných zemědělců (gruntovní daň ve výši 2278 K 19 h vyměřena 291 poplatníkům) a živnostníků (47 vyměřeno 715 K 21 h výdělkové daně). Část poplatníků a většina jejich mužských členů rodiny zaměstnáno jest v okolních kamenouhelných závodech. Obchodníků se smíš. zbožím

¹⁸⁾ Ve skutečnosti je rozených Poláků v Šenově nepatrný zlomek. Že jich bylo napočteno při posledním sčítání 528, zavinila správa evangelického sboru bludovického, která všechny děti svého vyznání ve farnosti šenovské vyučuje — polsky! Bylo by na čase, aby místní rada školní a zvláště čeští interesti evangelíci postarali se o ustanovení českého učitele evangelíka, kterých dnes je řada, na jednu z obou škol. Tím by se paralysovalo jednání bludovického p. pastora, který se na tento nedostatek vymlouvá. Obecní prospěch byl z toho veliký a pravým Polákům, kterým zajisté nikdo právo ke vzrůstu upírati nemíní, by se neublížilo.

ještě v obci 11, hostinských 8, krejčích 6, obuvníků 5, stolaři 3, kováři 3, řezníci 2, koláři 2, pekaři 1.

c) Správa obce a členové obecního výboru v různých dobách.

Od zřízení obecní samosprávy vedli záležitosti obce tyto pp. starostové

1. Jan Tomis č. 90. . . . . od r. 1861 do r. 1867.
2. Frant. Chobot č. 96. . . . . „ „ 1867 „ „ 1870.
3. Emanuel Kyjanika č. 12. . . . . „ „ 1870 „ „ 1876.
4. František Bernatík č. 31. . . . . „ „ 1876 „ „ 1879.
5. Josef Blažek č. 24. . . . . „ „ 1879 „ „ 1882.
6. Jan Novák č. 32. . . . . „ „ 1882 „ „ 1885.
7. Josef Bernatík č. 142 . . . . . „ „ 1885 „ „ 1891.
8. Frant. Slíva č. 117. . . . . „ „ 1891 „ „ 1894.
9. Ant. Kubina č. 49. . . . . „ „ 1894 „ „ 1907.
10. Eduard Chrobák č. 31. . . . . „ „ 1907 do dnes.

Jména členů obecního výboru lze uvést počínaje volebním obdobím 1882—1885. Zápisy starší jsou vesměs nespolehlivé anebo žádné.

Pro zmíněné tříletí zvoleni:

František Blažek, Jan Tvardek, Jan Miksa, Ant. Tomis, Frant. Hellstein, Jan Šebesta, Josef Jaroš, Jan Kunz, Jindřich Lichtenštern, Frant. Revenda a Jan Bernatík.

R. 1885—1888: Jan Kunz, Ant. Blažek, František Břenek, Adolf Rieger, Jan Tvardek, Jan Bernatík, Jan Novák, Karel Ryška, Josef Jaroš, Jan Šebesta, Frant. Bernatík.

R. 1888—1891: Frant. Blažek, Jindřich Lichtenštern, Ant. Kubina, Frant. Bernatík, Frant. Kyška, Jan Bernatík, Jos. Jaroš, Ondřej Ryška, Jan Tvardek, Jan Gwuzdz, Jan Könné.

R. 1891—1894: Pavel Gřegoř, František Bernatík, Jan Bernatík, Jos. Mokroš, Frant. Blažek, Ant. Kubina, Jan Gwuzdz, Frant. Ryška, Ondřej Ryška, Ant. Jančar, Jan Miksa, Jan Könné.

R. 1894—1897: Jos. Bernatík, Frant. Blažek, Ed. Chrobák, Pavel Gřegoř, Frant. Slíva, Ant. Jančar, Ant. Blažek, Jan Bernatík, Jan Gwuzdz, Jan Kyška a Jan Könné.

R. 1897—1900: Pavel Gřegoř, Ed. Chrobák, Jan Tvardek, Karel Pežga, Frant. Blažek, Jos. Bernatík, Frant. Bernatík, Jan Jaroš, Ant. Jančar, Jan Gwuzdz, Josef Mokroš, Jan Könné.

R. 1900—1903: Frant. Blažek, Pavel Gřegoř, Karel Pežga, Jan Molínek, Ant. Jančar, Ed. Chrobák, Jan Hájek, Jan Tvardek, Josef Mokroš, Frant. Slíva, Jos. Gwuzdz.

R. 1903—1907: Ant. Jančar, Rud. Martinů, Frant. Slíva, Jan Jaroš, Jos. Jaroš, Jindř. Revenda, Frant. Otipka, Rud. Gřegoř, Frant. Bernatík, Ant. Novák, Ant. Jaroš, Josef Mokroš, Jos. Gwuzdz, Frant. Káňa, Ed. Chrobák, Jos. Slonka, Ferd. Nezgoda.

R. 1907—1910: Ant. Jančar, Rud. Martinů, Frant. Slíva, Jindř. Revenda, Frant. Káňa, Frant. Otíпка, Rud. Gřegoř, Ant. Novák, Fr. Bernatík, Jan Jaroš, Jos. Jaroš, Ant. Jaroš, Josef Mokroš, K. Tomis, Jos. Gwuzdz, Ferd. Nezgoda, Josef Slonka.

Obecní volby, provedené v r. 1910, měly nad jiné bouřlivý průběh. Střetly se zde dvě strany: t. zv. panská, stojící za velkostatkem a občanská, sestávající z menších poplatníků a příslušníků strany soc. demokratické. Do volebního boje účinně zasáhl sekretariát star. sborů a říšský poslanec Čeněk Pospíšil. Vzdor této intervenci skončily volby porážkou strany občanské. Rozepisovati se o příčinách porážky není účelem tohoto spisku. Ostatně bylo o ní dostatečně promluveno v politických listech po volební kampani.

Vítězi zůstali: ve III. sboru pp. Ant. Novák (obdržel 100 hlasů), Jan Kubina (98 hl.), Jan Molínek (95 hl.), Alois Kresta (95 hl.), Ant. Šlachta (94 hl.), Fr. Káňa (94 hl.). Náhradníci: Ferd. Nezgoda (94 hl.), Karel Tomis (94 hl.) a Frant. Franek (93 hl.). Ve II. sboru: Jindřich Revenda (40 hl.), Frant. Jaroš (31 hl.), Jan Šebesta (31 hl.), Fr. Otíпка (30 hl.), Jos. Mokroš (28 hl.), Jos. Ryška (28 hl.). Náhradníci: Jos. Řeháček (28 hl.), Jan Jaroš (26 hl.), Jindřich Šebesta (24 hl.). V I. sboru: Ed. Chrobák (10 hl.), Ant. Jančar (10 hl.), Rud. Martinů (10 hl.), Dr. Ondřej Bielek (10 hl.), Jan Jaroš (10 hl.), Fr. Bernatík (10 hl.). Náhradníci: Martin Křimenda (4 hl.), Jos. Bernatík (3 hl.) a Jos. Ryška (2 hl.).

Oprávněných voličů bylo 345. Z těch právo volební mělo v III. sboru 263, ve II. 64 a v I. 18. Celkem odevzdáno 254 hlasů: 187 ve III., 57 ve II. a 10 v I. sboru. Volby se nesúčastnilo 91 voličů, čili více než 26%.

d) Obecní finance.

Dle rozpočtu pro rok 1913 jeví se obecní hospodářství takto:

A) Rozpočet obecní:

1. Příjem	2862 K 43 h.
2. Vydání	9528 K 19 h.

Nehrazený obnos 6665 K 76 h uhradí se 66% obecní přirážkou k přímé dani per 10.086 K 66 h.

B) Rozpočet školní:

1. Příjem	2713 K 93 h.
2. Vydání	5538 K 10 h.

Nehrazený obnos 2824 K 17 h uhradí se 28% školní přirážkou ku přímé dani per 10.086 K 66 h.

C) Rozpočet kostelní:

1. Příjem	— K — h.
2. Vydání	2494 K 26 h.

Ku krytí tohoto obnosu jest třeba při 16.615 K 05 h přímých daní katol. poplat. 15% kostelní přírážky. Činí tedy letos přírážky pro katolíky 109%, pro nekatolíky 94%.

Výše přírážek od r. 1894 činila:

R. 1894 — 64.5%, r. 1895 — 61%, r. 1896 — 58%, r. 1897 — 67⁰/₀, r. 1898 — 65⁰/₀, r. 1899 — 75%, r. 1900 — 95%, r. 1901 — 103%, r. 1902 — 80.5⁰/₀, r. 1903 — 93%, r. 1904 — 85%, r. 1905 — 95%, r. 1906 — 105%, r. 1907 — 100⁰/₀, r. 1908 — 100%, r. 1909 — 100%, r. 1910 — 100⁰/₀, r. 1911 — 111%, r. 1912 — 118%.

e) Pošta, c. k. stanoviště četnické, železnice.

Poštovní úřad zřízen byl v Šenově r. 1869, který spravoval panský důchodní Ad. Rieger. Dne 1. února 1887 ustanoven byl pošt-mistrem řídící učitel p. Ant. Jančar. R. 1910 vřazena pošta do II. třídy. Telegrafní stanice s telefonní obsluhou zařízena r. 1905 a o dvě leta později i veřejná hovorna. V r. 1910 zřízena při poštovním úřadě vedlejší centrála hlavní telef. centrály mor.-ostravské se čtyřmi abonenty (firma Pavel Grzegorz, výroba likérů, hospod. inspektorát hr. Larische, Frant. Ryška, sklad piva z českého mor.-ostr. akciového pivovaru v Bartovicích a c. k. četnické stanoviště).

*

C. k. stanice četnická (dnes o 4 mužích) zřízena definitivně r. 1900. Dnešním velitelem jest p. A. Januška, před tím byli pánové Jenkner, Liška, Štefek a Emil Fajke.

*

Neocenitelných služeb prokázala by obci železná dráha vystavěna pro dopravu zboží (uhlí) a osob r. 1912 z Velkých Kunčic přes Suchou do Těšina, nebýti nešťastného umístění nádraží, které, bůh ví z jakých libůstek, postaveno místo u okresní silnice — do prostřed panských lánů, od centra obce vzdálených.

f) Šenovští rodáci.

V předmluvě již uvedený Vincenc Prasek ve své knize: »Rodáci z Opavska a Frýdecka« (str. 88.) uvádí řadu šenovských rodáků, kteří v různých místech Slezska i jinde se uplatnili. Byli to zejména:

1. Vincenc Skupník (nar. r. 1829), farář v Lišné.
2. Josef Vrůbel (nar. r. 1842), farář v Mostech.
3. Ant. Olšák (nar. r. 1857), vojenský kaplan v Těšině.
4. Vincenc Řeháček, nadučitel a rektor filiálního kostela v Marklovicích u Fryštátu.
5. Ant. Vašek (nar. r. 1790), učitel v M. Kunčicích u Strumeně.
6. Josef Kašperlík (nar. r. 1796), učitel v Albrechticích.
7. Josef Kašperlík (nar. r. 1827), rektor v Záříčích u Strumeně.
8. Matěj Kašperlík (nar. r. 1806), učitel v Žibřidovicích.

9. Jan Kašperlík (nar. r. 1826), učitel v Morávce.
10. Pavel Skupník (nar. r. 1803), rektor ve V. Kunčicích u Stru-
meně.
11. Frant. Škrála (nar. r. 1806), rektor v Karviné.
12. Frant. Halady (nar. r. 1815), učitel v Bílsku.
13. Filip Halady (nar. r. 1817), rektor v Ustráni.
14. Ant. Hellštein, učitel v Semerinku u Vídně.
15. Ant. Kyjanka, správce statku v Těrličku.

6. Církevní záležitosti.

1. Kostel.

Do konce šestnáctého století patřila osada naše pod farnost řepištskou. Byl kostel v Řepišťích tou dobou vedle chrámu polsko-ostravského jediným v celém blízkém okolí¹⁹⁾.

Příchodem pánů z Hříště dostalo se Šenovu samostatného kostela. Za jeho původce možno zřejmě označiti zemského sudího pana Jana. Ten totiž r. 1618 — jak již pověděno v jiné části knihy — koupil od šlechtice Ruckého z Rudic zboží řepištské a ohtěje míti kostel ve svém rodišti, vystavěl tento v blízkosti zámku — v nynější panské ovocné zahradě. Řídě se tehdejším zvykem, dal jej pořídití ze dřeva a vysvětití ke cti sv. Mikuláše.

Jeho formu a rozměry udatí dnes je těžko; nezachoval se o něm ani popis, z něhož jakž takž bylo by možno sestaviti konstrukci odpovídající skutečnosti, ani sebe prostšího vyobrazení. Zmizelo, nebo zničeno bylo všechno, co mělo jakýkoli vztah k jeho minulosti.

Jelikož baron Jan Skrbenský byl horlivým stoupencem náboženské reformace (učení Lutherova), ve kterýchžto šlépějích ostatně kráčeš skoro všechna tehdejší venkovská šlechta (pánové Jiří a Václav Vlček, Karel Mitrovský, Jan, Albrecht a Petr Sedniční, Bernard Marklovský (na Bludovicích), Jiří Gočalkovský (na Stonavě), Harasovský (na Horní Lhotě), Adam Borek (na Vendryni),

¹⁹⁾ Nejstaršími chrámy na Těšínsku jsou: těšínský z r. 1211, bílský z r. 1255, bohumínský z r. 1264, orlovský z r. 1268, vrbický z r. 1292, holešovský z r. 1293, frýdecký z r. 1350. Všechny ostatní pocházejí z pozdějšího století. K vůli přehledu budiž zde uveden rok výstavby a zasvěcení kostelů okolních: Bohumín (město): »Narození P. Marie« (1264), Bohumín (nádraží) »Srdce Páně« (1896), Bludovice: »Sv. Markety (1786), Dětmarovice: »Sv. Maří Magdaleny« (1870), Dombrová: »Sv. Hedviky« (1897), Fryštát: »Povýšení sv. kříže« (1511), Frýdek (farní): »Sv. Jana Křtitele« (1350), Frýdek (poutnický): »Novštivení P. Marie« (1740), Heřmanice: »Sv. Marka« (1868), Hrušov: »Sv. Františky« (1893), Karviná: »Sv. Petra« (1736), Lutyň Německá: »Sv. Jana Křtitele« (1746), Leskovec: »Sv. Šimona a Judy« (1791), Michálkovice: »Nanebevzetí P. Marie« (1902), Orlová: »Narození P. Marie« (1268), Polská Ostrava: »Sv. Josefa« (1783), Petřvald: »Sv. Jindřicha« (1838), Petrovice: »Sv. Martina« (1600), Radvanice: »Nar. P. Marie« (1906), Ratimov: »Sv. Jana Křtitele« (1806), Rychvald: »Sv. Anny« (1595), Suchá Horní: »Sv. Josefa« (1836), Suchá Prostřední: »Sv. Jana Křtitele« (1876), Sedlišťe: »Všech svatých« (1624), Stonava: »Sv. Maří Magdaleny« (1778), Šumbark: »Petra a Pavla« (1821 (?), Vrbice: »Sv. Kateřiny« (1292), Řepiště: »Sv. Michala« (1485).

Václav Pelhřim (na Třanovicích), Laryš, Bees, Sobek, Gurecký, Saint Genois a j.), je na biledni, že svatyně šenovská sloužila k bohoslužbám evangelické většiny obyvatelstva.

Tak bylo až do druhé polovice sedmnáctého století. Dne 25. března r. 1654 byl evangelický kostel šenovský z císařského rozkazu zavřen a bohoslužba v něm zakázána. Stalo se tak na radu t. zv. náboženské komise, sestávající z fryštátského arcikněze dr. Václava Otíka z Dobřan a plukovníka Abrahama Steinkellera. Týž osud potkal i kostely okolní: 21. března zavřen kostel v Těšíně, Horní Lešné, Nýdku, Bystřici a Koňské, 23. března v Ropici, Třitěži, Hnojníku a Gútách, 24. března v Třanovicích, Těrličku a Kotelci, 25. března v Domaslovicích, Šebišovicích, Bludovicích a Šumbarku, 26. března v Řepišti, V. Kunčicích, Pol. Ostravě, Peřvaldě, Suché, Karviné, Stonavě a j. Celkem bylo tímto cis. rozkazem postíženo na Těšínsku 49 kostelů²⁰⁾.

Evangelici šenovští, takto zbaveni možnosti konati veřejně bohoslužby, na popud pana Jana odbývali je v zámku. Když v roce 1669 zemský hejtman Jan Fridrich Laryš zakázal s ponuknutí těšínského děkana Alex. Klajbora takovou bohoslužbu, scházivali se k modlitbám střídavě v bytech soukromých.

Tou dobou bylo již obracení na víru katolickou v plném proudu. Těšínská misionáři Písek, Scribonius, Nestor, Pospelius, Vlkovič, Grüner, Klement a jiní v krátké době přivedli do lůna církve katolické většinu lidí na Těšínsku. Dílo se jim dařilo zvláště tam, kde vrchnost se příliš nebránila a k odporu poddané nepopuzovala, jako se stalo v Šenově, kde — mimochodem řečeno — protestantismus stál vůbec na vratkém podkladě. Když r. 1707 vyšla úmluva altranštádtská (mezi švédským králem Karlem XII. a Josefem I. (1705—1711), kterouž bylo slezským evangelíkům navraceno 129 kostelů, byla farnost šenovská převážně katolická a z té příčiny kostel v rukou většiny.

Bylo mu zajisté přetřpěti mnoho pohrom, neboť válečné hrůzy, kterých krajina naše byla svědkyní a jichž bylo bez konce. dotýkaly se živých, míst posvěcených i prokletých . . . Mnohý důkaz sveřeposti lidské vryl se mu asi do měkkých boků a šindelové střechy; mnoho viděl a zkusil. Snad ta okolnost přiměla zemského maršálka kníž. těšínského barona Karla Františka, že si umínil ku zvěčnění svého jména nahraditi jej kostelem novým. Předsevzetí uskutečněno v r. 1764. Slo lidí chopilo se díla, aby za

²⁰⁾ Apoštolský komisař Otík vymohl si kromě toho i právo obracet protestanty na víru katolickou. Jak znamenitě své poslání vykonával, možno se dověděti se stížnosti pánů stavů evang. i katolických, podané na něho císaři 31. ledna 1663. Baron Jan sám uvádí toto: »V noci z 8. na 9. septembry (1659) vpadl on (Otík) s žoldněři a pacholky (do Šenova), bránu vylomiti kázal a ze sprostnými nadávkami na Šebestiána, mušketyra a Jáchima, pisaře se obořil, kteréž zbili. Pak s křikem a klením do zámku vtrhli a ničeho nešetříce, jídla a pití žádali . . . Šaty, peníze a náčiní, co ze stříbra by 'o, pobrali a manželku pohanice, že jest luterka ďáblova, odešli.«

krátko umožnilo blízkým i vzdáleným spatřiti odvážné rozpětí chrámové klenby a uslyšeti velebný hlas rozehraných zvonů²¹⁾.

Dnes podivujeme se této mohutné a úměrné stavbě — vyrostlé na základě plánů Bůh ví kterého architekta — pořízené ve sluhu bezvadné renaissance třetího období (baroka).

S odchodem původce chrámu, který vyvolil si místo spolu se svými předchůdci (Jaroslavem, Janem a Děťřichem) v jeho základech, zmizely i podrobnosti stavby. Stejně navždy neznámým zůstane, proč chrám dal zasvětili »Prozřetelnosti Boží.« Mínění, jakoby se tak stalo z vděčnosti za přijetí do lůna církve katolické, je stejně neodůvodněné jako nesprávné. Je dokázáno, že synové Karla Děťřicha v mladém věku byli již získáni katolicismu.

2. Hřbitov.

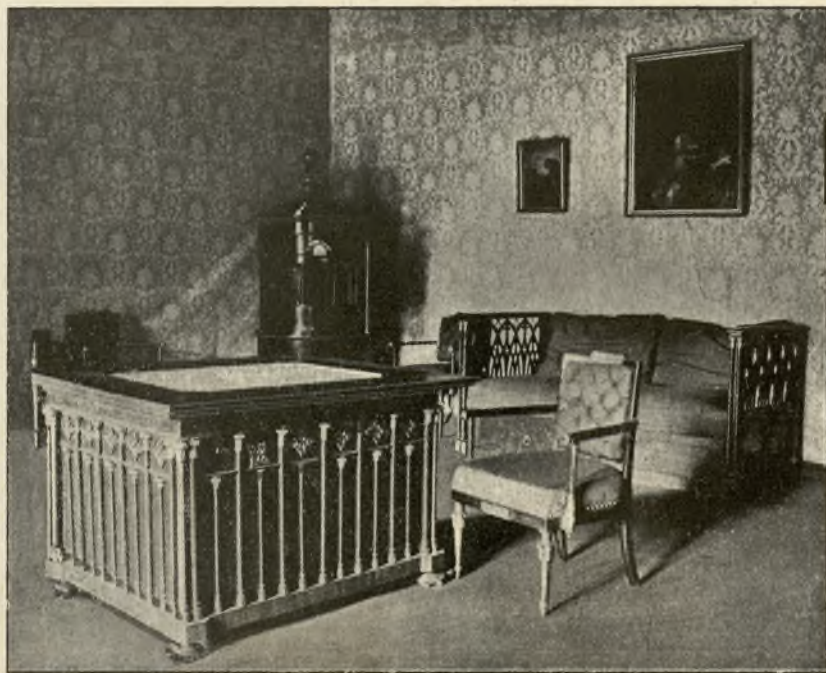
Do r. 1794 pochovávalo se na hřbitově starém, který těsně — jak bylo tehdy zvykem — přimykal se ke kostelu dřevěnému. Hygienické názory císaře Josefa II. přiměly vrchnost k založení hřbitova nového, který skutečně také jmenovaného roku přemístěn na volné prostranství nynější.

Záležitost však měla háček. Vrchnost darovala sice pozemek, ale nebylo k němu řádné cesty. Následkem toho zpěčovaly se přifařené obce pochovávatí své nebožtíky na novém hřbitově. Vznikly z toho stížnosti a tahanice, jež se dostaly až před mor.-slezské gubernium do Brna. Pře konečně skoncována vzájemnou úmluvou tohoto obsahu:

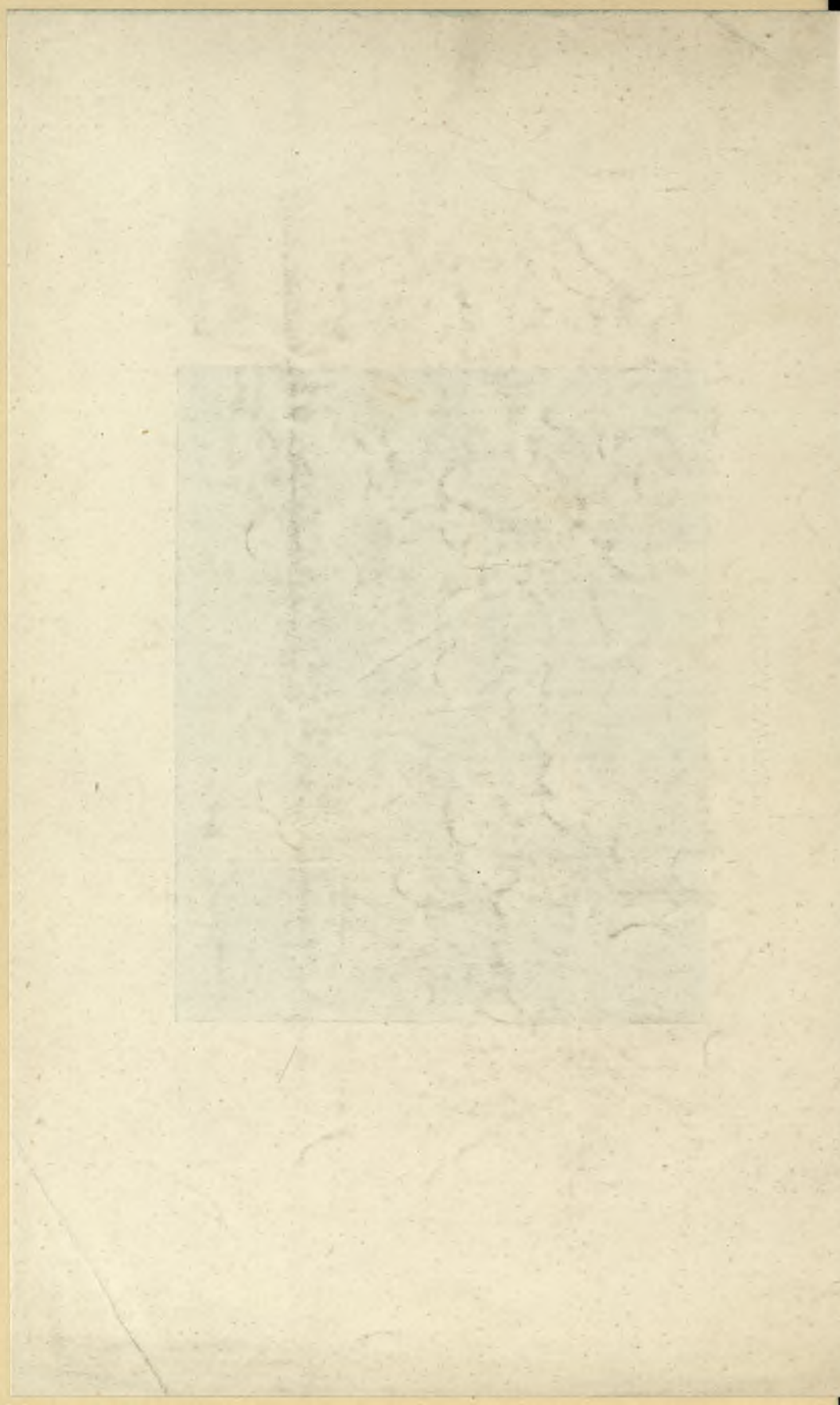
»Jelikož obce šenovského panství svob. pánů Skrbenských, jménem Šenov, Venclovice a Bartovice, které k Šenovu jsou přifařeny, dalších stížnosti pro kdysi požadovaný, při šenovském kostele nacházející se hřbitov pro dnes a budoucí časy se vzdávají a oni své mrtvé bez dalších překážek tak jako teď i budoucně na novém čili polním hřbitově pochovávají chtějí, když jim k udržování k pohřbišti vedoucí cesty rovně podél záhonů chalupníka Ondřeje Skupníka (č. 126) směrem k novému dvoru, ze strany vrchnosti dodá se potřebný materiál bezplatně.

²¹⁾ Zvonice umístěna jest v levé věži a má tři zvony; dva z nich jsou přeneseny ze starého kostela, třetí pořízen dvě leta po stavbě. Největší má nápis: *Jesus nazareus rex judeorum cuius Marius.* — *Johanes Matheus 1744.* (Ježíš Nazaretský, král židovský. — Jan Matheus (bezpochyby zvonář) (1744). Prostřední: *Miserere nobis. Refusa sub Parocho et archyepresbytero Antonio Monczka 1873.* (Smiluj se nad námi. Přelítý za faráře a děkana Ant. Moučky 1873). Zvon tento přelit ve dvorní zvonolitecké dílně Ignáce Hilzera ve Videňském Novém Městě. Na nejmenším čtete: *S. Maria — Johannes Nep. orate pro nobis.* — *Haec campana a Francisco Stanke Oppavia refusa est.* (Sv. Maria — Jene Nep. orodujte za nás. — Tento zvon přelit roku 1766 Františkem Stankem v Opavě). Čtvrtý zvon s nápisem: *Sancta Maria ora pro nobis.* — *Per Francis. Stanke Oppavia 1790* nachází se ve výšce nad chrámovou lodí.

GOTHICKÁ SVĚTNICE.

Tak se následkem vysokého guberniálního nařízení v Brně ze dne 13. July 1793 dotyčná smluva mezi vrchností a veškerými poddanými tímto písemně stanoví a sice:

1. Vrchnost se zavazuje, jakož i budoucí majitelé tohoto panství teď i v budoucnosti k udržování cesty k nově zřízenému hřbitovu bezplatně potřebný materiál dodávati.

2. Také poddaní se zavazují tuto cestu, dodrží-li vrchnost dodávání potřebného materiálu, v případě potřeby opravovati a v dobrém stavu zachovávat.

Na svědectví jest tato smluva sepsána, oboustranně podepsána, jakož i vrchnostenskou a obecními pečeti opatřena a dvakrát vyhotovena.

Jenž se stalo v Šenově 20tého října 1793.

L. S.*)

Franc Schindler,
splnomocněný zástupce strany
vrchnostenské.

Ze Šenova:

† † † Josef Havran, fojt,
Jan Miksa, úřední,
Jan Bystron, úřední,
† † † Matys Tvardek, deputerovaní
† † † Jan Druzd z obce.

Z Venclovic:

† † † Andrys Slíva, fojt,
† † † Michal Pastrnak, úřední,
† † † Andrys Pastrnak, deputerovaní
† † † Johan Valový, z obce.

Z Bartovic:

Josef Konupka, fojt,
† † † Vencel Tvardek, úřední,
† † † Josef Honzek, z obce.
Jan Kriegel,

Nahoře jmenovaná smlouva se c. k. krajským hejtmanem potvrzuje.

Těšín, dne 16. prosince 1793.

Vincenc rytíř z Rosenzweigů,
krajský hejtman.

*

Ze známějších osobností, odevzdaných tomuto království rovnosti a ticha k věčnému spánku, jmenovati sluší:

Kníž. biskupského komisaře, preláta a faráře šenovského P. Jana Kapinusa (* 5./12. 1824 ve Strumeni, † 25./4. 1908), na jehož kříži

*) Loco sigile = místo pečeti. Originál smlouvy vyžádal si k neznámému účelu 21. dubna 1858 okresní úřad ve Frýdku. Opis nalezen v zámku.

vyryta jsou tklivá, dobrého duchovního pastýře — a tím zemřelý zajisté byl — hodná slova:

»Hle, víře jsem vás učil a přikázáním Božím,
ó, žijte svatě podle nich!
Při sňatcích vám jsem žehnal, též křtil jsem vaše děti,
ó, dbejte povinností svých!
Za mrtvé jsem se modlil a vedl živé k nebi,
v těch choďte šlépějích!«

Sousedem tohoto jest arcikněz a taktáž šenovský farář P. Ant. Mončka (* 5./6. 1809, † 16./12. 1881). Naproti ním odpočívá druh téhož povolání a titulu P. Ant. Duda. Z celé řady zasloužilých farníků šenovských stojících kdysi v popředí veřejného života, jichž rov dosud plevelem nezarostl, zasluhují zmínky: Pavel Gregoř (* 2./7. 1846, † 14./6. 1903), dlouholetý místní učitel a syn předchozího Rudolf Gregoř († 15./7. 1911), Eusebius Segeth, c. k. vrchní soudní rada v. v. († 17./6. 1902), Jan Könné, správce místního velkostatku († 18./9. 1899), Ant. Řeháček, nadučitel venclovský († 25./4. 1904), Vincenc Stieber, lesmistr († 29./7. 1884), starostové obcí Ant. Kubina († 17./7. 1907), Ant. Novák († 16./11. 1912) a Josef Bernatík († 18./3. 1910), Frant. Blažek († 1./2. 1909), Frant. Bernatík († 12./2. 1900) a m. j.

*

Tento hřbitov byl společný pro farníky obou náboženských vyznání. V r. 1861 bylo evangelíkům poručeno, aby se starali o hřbitov vlastní. Z tíživé této situace vysvobodil evangelické souvěrce rolník Matyáš Miksa z č. 19., který k zmíněnému účelu daroval část svého pozemku. Při komisionelním ohledání našli se však odpůrci, kteří proti určení místa protestovali. Byli to zejména baron Antonín a farář Mončka, kteří mezi jiným uváděli, že v blízkosti projektovaného hřbitova jsou dvě studny, ze kterých vedena jest potrubím voda do zádku. Interesenti evangeličtí bránili se podobným důkazem. Shledáno, že u hřbitova katolického jest situace s vodou táž — ne-li horší — a kolaudace přece provedena. Okresní lékař frýdecký dr. Ziffer přiklonil se na stranu druhých a místo uznal za úplně způsobilé k pohřbívání.

Krátce na to hřbitov ohrazen, k čemuž materiálem a pomocí přispěli: Ondřej Miksa z č. 19., Václav Jurček z č. 100., Jan Miksa (z Rajdusovic), Josef Kriegel a František Košťál, občané bartovičtí.

Hřbitov byl r. 1862 vysvěcen bludovickým pastorem Bernardem Folvarčným a zároveň s prvním pohřbem v ten den konaným (dítka Josefa Adámka ze Skrbeně) svému účelu odevzdán. Téhož roku postaven kamenný kříž a dřevěná kaple (zvonice). Ta v r. 1896 nahrazena rozsáhlejší a úhlednější kaplí zděnou s nápisem:

»Tak mowi panující Pan o martwvch:

»Wprowadzę ducha w was a ożyjecie.²²⁾

²²⁾ Zpráva o evang. hřbitově vyňata jest ze zápisků p. Ant. Přečka.

3. Farnost šenovská.

K farnosti šenovské náležejí tři obce: Šenov, Bartovice a Venclovice. Do r. 1840 patřil k ní i Petřvald a v r. 1776 vzpomínají se i Řepišťe, dnes přifařené k Ratimovu.

Poslední diecesální schematismus uvádí počet příslušníků následovně:

Obyv. úhrnem	Katolíků	%	Evangelíků	%	Židů	%
6922	6221	89·9	674	9·7	27	0·4

Od založení fary (ve starých zápisech připomíná se r. 1675) až do dnešního dne působili zde vedle celé řady podřízeného kněžstva postupně tyto faráři:

1. P. Adam Ferdinand Jankošovič . . . . . od r. 1660—1675.
2. P. Ondřej Pánek . . . . . „ 1675—1682.
3. P. Jan Josef Henner . . . . . „ 1682—1687.
4. P. Jan Ignác Pazdřovský . . . . . „ 1687—1699.
5. P. Václav Foldina . . . . . „ 1699—1706.
6. P. Matyáš Frant. Vrána . . . . . „ 1706—1717.
7. P. Pavel Petr Bavin . . . . . „ 1717—1730.
8. P. Jan Josef Krušina . . . . . „ 1730—1737.
9. P. Ant. Anselm Anturin (?) . . . . . „ 1738—1784.
10. P. Jan Adámek . . . . . „ 1785—1801.
11. P. Vincenc Misera . . . . . „ 1801—1838.
12. P. Antonín Monczka . . . . . „ 1838—1881.
13. P. Jan Kapinus . . . . . „ 1882—1908.
14. P. Dr. Ondřej Bielek . . . . . „ 1908—

Farnost šenovská náleží pod diecesi vratislavskou, generální vikariát fryštátský a děkanát karvinský.

Knížetem biskupem jest J. Em. Dr. Jiří Kopp, sv. římské církve kardinál, kněz titulu sv. Anežky Fuori le mura, člen panské sněmovny a zemského sněmu slezského, člen pruské státní rady a pruské sněmovny panské, náměstek zemského hejtmána vévodství slezského atd.; — generálním vikařem jmenován P. J. Kolek, infulovaný prelát, čestný kanovník a farář ve Fryštátě, děkanem P. J. Bednárek, farář v Petřvaldě.

Evangelíci slezští (augsburského vyznání) sloučení jsou ve slezském seniorátě (senior Ondřej Glajcar, farář v Drahomyšlu), který patří superintendenci mor.-slezské a rozdělen jest na 24 sborů. Evangelíci ve farnosti šenovské náležejí ke sboru v Bludovicích, jehož hlavou jest pastor J. Mamica.

7. Školský obzor.

Asi v těch letech, kdy vystavěn v Šenově kostel, počato i s vyučováním mládeže. Nebylo by k němu asi tak brzy došlo, nebýti solnohradské synody, která počátkem 17. století nařídila, aby všechny obce, města, městečka a hrady o řádnou výchovu dětí se postaraly.

Málo závidění hodný úřad vychovatele v šenovské farnosti převzal farář. Později zastupoval faráře kostelník. Celý jeho učitel-ský výkon záležel v předřikávání náboženských statí, což se dělo v neděli odpoledne v kostele.

Když vlivem reformace rozmohl se počet příslušníků evangelické církve, zavedeno povinné čtení bible a prohlouben církevní zpěv, ke kterýmžto dvěma předmětům připojeny za nedlouho záčátky psaní, čtení a sem tam i počtů.

Současně s rozšířením učiva svěřeno vyučování učitelům laikům (nekněžím), které ustanovovala vrchnost. Bývali to lidé sehnání ze všech končin země, všelijakých povah a řemesel: sběhlí studenti, vojáci, pekaři, ševci, hrnčíři, hodináři. Všichni ti stěhovaví ptáci, umějící čísti, psátí a šumařiti, vyučovali — poněvadž školní budovy nebylo — od chalupy k chalupě. Za týden nebo čtrnáct dní prolezli celou dědinu a vraceli se zase tam, odkud bohulibou práci započali.

Konečně se vrchnost smilovala a dala postavit při kostele školu, přibližně asi v těchže místech, kde stojí školní budova dnešní. Bylo to nízké, přízemní stavení o dvou místnostech. V jedné sedávala nadějná mládež nejrůznějšího stáří a velikosti, ve druhé bydlel učitel. Ten, byl-li ženat, stravoval se doma, ne-li, chodil pro oběd k faráři nebo střídavě k občanům. Za školní výkony dostával od žáků poplatky na křídou (kredales), na světlo (kandelales) a v sobotu po jednom bílém groši (sobotales). Ostatek přivydělával si ve svém řemesle. Tím zabýval se i při vyučování: opisoval noty, sešíval oděv, mastil a profoukával hodinová kolečka nebo se po způsobu mistrů poctivého řemesla ševcovského rozháněl rukama. Zároveň vyvolával žáky jednoho po druhém, aby odříkali, čemu se naučili.

Obrat ve školství nastal za Marie Terezie. Pro rakouské školy sestaven »všeobecný řád školní«, kterým byla školní návštěva pro-

hlášena za povinnou od 6—12 let.²³⁾ Aby ve škole získané vědomosti vystouplým nevyprchaly z hlavy, zřízeny t. zv. opakující hodiny nedělní (Wiederholungsschulen). Školním dozorcem v obci ustanoven farář, v okrese vikář.

Z té doby připomínají se v Šenově dva učitelé: Josef Laryš a Kašpar Bernatek.

Ještě pronikavějších změn doznalo obecné školství za cis. Josefa II. Pro venkovské učitele zřízen tříměsíční kurs (preparandie); kdo kurs s prospěchem odbyl, ustanoven školním pomocníkem. Kdo působil alespoň rok na škole a byl star nejméně 20 let, mohl se podrobiti se u svého školního dozorce (faráře) zkoušce způsobilosti a vykonav tuto, měl právo státi se principálem čili učitelem samostatným.

Takového principála dostala šenovská obec r. 1801 v osobě Františka Haladyho.

Jeho namáhavá práce (vyučoval 396 dětí!) byla odměňována čtyřmi obcemi: šenovskou, bartovickou, venclovickou a datyňskou. Šenovská obec mu dávala kromě 35 fl. skontraktovaného platu, 53 pecnů chleba, 189 koláčů, 684 vajec a 207 kvaret žita. Z Bartovic dostával 18 fl., 44 pecnů, 154 koláčů, 338 vajec, 144 kvaret žita. Venclovice se zavázaly platit 17 fl., 13 pecnů, 97 koláčů, 316 vajec a 45 kvaret žita. Od datyňských občanů bral ročně 12 fl. 48 kr., 60 bochníků, 34 koláčů, 171 vajec a 180 kvaret žita.²⁴⁾

Tímto způsobem se živil skoro půl století.

R. 1855 přikročeno ku stavbě školní budovy nynější, jež v srpnu následujícího roku byla dokončena a farářem P. Ant. Mončkou vysvěcena. Baron Antonín Skrbenský hradil z nákladu, rozpočteného na 10.403 zl., 6661 zl. 21 ¼ kr., zbývající část zaplacená byla příškolenými obcemi.

Původně vyučováno bylo ve dvou třídách. Roku 1860 rozšířena škola o třídu III. a v r. 1875 o třídu IV. V přítomné době rozmnožen počet tříd o dvě (pararelky při I. a II. třídě).

Dle posledního výkazu navštěvovalo školu 177 chlapců a 192 děvčata.

R. 1876 vyškolily se Venclovice a postavily si školu samostatnou, ve škol. roce 1886/7 počato s vyučováním v nové škole bartovické.

Rok od roku zvětšující se počet školou povinných dětí, jakož i rozlehlost obce, přiměla obecní výbor r. 1899 ke stavbě druhé, t. zv. »Jubilejní« školy na Podlesí. Budova ta dokončena a svému účelu odevzdána o rok později. Náklad na ni činil 40.911 K 65 h.

Od počátku 19. století vystřídala se na těchto školách řada učitelů:

²³⁾ Před tím chodil do školy kdo chtěl. Z 59.000 školou povinných dětí ve Slezsku, účastňovalo se vyučování 2400; v Opavě chodilo do školy ze 600 dětí — 41!

²⁴⁾ Z obecních rachunků a výroků.

A) Na staré škole :

1. František Halady ^{*25)}	od r. 1801	do r. 1859.
2. Josef David	„ 1841	„ 1842.
3. Jan Vandrol	„ 1845	„ 1848.
4. Em. Nalepa	„ 1848	„ 1850.
5. Josef Viřenc	„ 1850	„ 1852.
6. Ondřej Gavlas	„ 1852	„ 1860.
7. Karel Zembol	„ 1853	„ 1855.
8. František Horák	„ 1854	„ 1856.
9. Pavel Kozel	„ 1856	„ 1857.
10. Rudolf Valenta	„ 1857	„ 1859.
11. Karel Kunz	„ 1860	„ 1868.
12. František Gerlich*)	„ 1860	„ 1890.
13. Josef Šlapka	„ 1860	„ 1862.
14. Jan Gotěk	„ 1862	„ 1864.
15. Jan Strokol	„ 1864	„ 1869.
16. Pavel Šostek	„ 1868	„ 1878.
17. Pavel Sněgoň	„ 1869	„ 1870.
18. Leopold Faldina	„ 1870	„ 1872.
19. Jiří Sojka	„ 1871	„ 1872.
20. Josef Antošík	„ 1871	„ 1880.
21. Jan Bernatík	„ 1874	„ 1876.
22. František Sláma	„ 1876	„ 1879.
23. Oskar Vyskočil	„ 1878	„ 1883.
24. Karel Bilas	„ 1879	„ 1884.
25. Jan Valošek	„ 1880	„ 1880.
26. Antonín Jančar*)	„ 1880	do dnes.
27. František Onderek	„ 1883	do r. 1884.
28. Jan Kožuch	„ 1884	„ 1885.
28. Frant. Smělý	„ 1884	„ 1885.
30. Viktor Rumpál	„ 1885	„ 1885.
31. Rudolf Martinů	„ 1885	„ 1900.
32. Aug. Radecký	„ 1885	„ 1889.
33. Kamil Pop	„ 1889	„ 1889.
34. Jan Štec	„ 1889	„ 1892.
35. Jan Macoch	„ 1890	„ 1891.
36. Karel Tuček	„ 1891	„ 1896.
37. Frant. Kovářík	„ 1896	„ 1898.
38. Rud. Gřegoř	„ 1893	„ 1910.
39. Frant. Kořínek	„ 1896	„ 1898.
40. Pavel Sobalík	„ 1898	„ 1900.
41. Adolf Slíva	„ 1900	do dnes.
42. Pavel Harok	„ 1900	do r. 1903.
43. Inocenc Smýček	„ 1903	„ 1905.
44. Rudolf Bařina	„ 1905	„ 1908.
45. Ludvík Riedl	„ 1906	„ 1906.

²⁵⁾ Hvězdičkou označení jsou řídící učitelé.

46. Jan Týn	„	1906 do r. 1907.
47. Alfred Jančar	„	1908 „ 1909.
48. Josef Slavík	„	1908 „ 1909.
49. Jan Čech	„	1908 „ 1909.
50. Josef Sysala	„	1909 „ 1910.
51. Jindř. Kožaný	„	1909 do dnes.
52. Rajm. Noga	„	1910 do r. 1911.
53. Frant. Glembek	„	1910 „ 1911.
54. Františka Gertlerová	„	1911 do dnes.
55. Eduard Dyba	„	1911 „ „
56. Pavel Opjal	„	1912 „ „

B. Na » nové škole« :

1. Rud. Martinů*)	od r.	1900 do dnes.
2. Rud. Bártek	„	1900 do r. 1903.
3. Frant. Revenda	„	1902 „ 1907.
4. Bohumír Kula	„	1903 „ 1908.
5. Frant. Ondřejek	„	1905 „ 1908.
6. Frant. Mazoch	„	1907 „ 1911.
7. Ludv. Drastich	„	1908 „ 1909.
8. Jindř. Kožaný	„	1908 „ 1909.
9. Alír. Jančar	„	1909 „ 1909.
10. Ant. Břuska	„	1909 do dnes.
11. Karel Rašík	„	1909 „ „
12. Vítězslav Kuzník	„	1911 do r. 1911.
13. Ant. Maceček	„	1911 do dnes.

*

První místní školní rada ustavila se r. 1871 (přičiněním zákona, vydaného o tři léta před tím). Členové její byli: Jan Tomis, starosta z Bartovic, předseda, Frant. Bernatík, starosta šenovský, místo- předseda, P. Ant. Mončka, farář, Ant. Slíva, starosta z Venclovic a Frant. Gerlich, řídící učitel.

V postupných třiletích zastávali, respektive zastávají zodpo- vědný tento úřad:

- R. 1874: Jan Kunz, spr. velkostatku, Jan Tomis, Frant. Bernatík, P. Ant. Mončka, Frant. Gerlich.
- R. 1877: Jan Kunz, Jan Tomis, Josef Blažek, Josef Jaroš (č. 34.), P. Ant. Mončka, Frant. Gerlich.
- R. 1880: Jan Kunz, Jan Tomis, Frant. Gajovský (z Bart.), Jan No- vák, P. Ant. Mončka, Frant. Gerlich.
- R. 1883: Jan Kunz, Jan Tomis, Jos. Jaroš, P. Jan Kapinus, Jan No- vák, Frant. Gerlich.
- R. 1886. Jan Kunz, Jos. Bernatík, Jos. Jaroš, P. Jan Kapinus, Frant. Gerlich.
- R. 1889: Jan Gwuzdz, správce velkostatku, Jos. Bernatík, Ant. Ku- bina, P. Jan Kapinus, Frant. Gerlich.

- R. 1892: Jan Gwuzdz, Jos. Bernatík, P. J. Kapinus, Fr. Slíva a Ant. Jančar.
- R. 1896 (v lednu): Jan Gwuzdz, Jos. Bernatík, P. J. Kapinus, Ant. Kubina, Ant. Jančar.
- R. 1899: Jan Gwuzdz, P. J. Kapinus, Ant. Kubina, Pavel Gřegoř, Ant. Jančar.
- R. 1902: Jos. Gwuzdz, spr. velkostatku, P. J. Kapinus, Ant. Kubina, P. Gřegoř, Ant. Jančar, Rud. Martinů.
- R. 1905: Jos. Gwuzdz, P. J. Kapinus, Ant. Kubina, Ed. Chrobák, Ant. Jančar, Rud. Martinů.
- R. 1909: Jos. Gwuzdz, Eduard Chrobák, P. Dr. Ondřej Bielek, Jan Jaroš (č. 34), Ant. Jančar a Rud. Martinů.
- R. 1912 zvoleni pp.: Jos. Gwuzdz, Ed. Chrobák, P. Dr. O. Bielek, Jindřich Revenda (č. 236), Ant. Jančar, Rud. Martinů.

*

Na konec této kapitoly budiž připomenut šenovským občanům výrok Branghamův:

»Abeceda učitelova jest mocnější než bajonet vojákův«.

Smysl věty jest zajisté tak průhledný a jasný, že nepotřebuje vysvětlivek. Povinností všech lidí dobré vůle, kterým blaho dětí a příštích občanů opravdu leží na srdci, jest působiti k tomu, aby této »abecedě« nejenom se nebránili, ale také všemi silami ji podporovali. Dajť tím základ k příštím — lepším dnům.

8. Spolkové zprávy.

Málokterá obec se stejným počtem obyvatel jest tak bohata na spolky, jako obec naše. Připadáť na 309 jejich příslušníků 1 spolek.

1. Nejstarší institucí zdejší jest »Kontribučenský fond peněžní«, zřízený r. 1874 na základě výnosu c. k. okr. hejmanství v Těšíně ze dne 23. července. Tímto výnosem povoleno obcím: Šenovu, Bartovicím, Venclovicím, Horní a Dolní Datyni odštěpiti se od frýdecké kontribuč. správy a spravovati si fond samostatně. Za tím účelem nařizeno sestaviti podílnickou listinu (viz. V. oddíl této knihy a tuto v obcích 14 dní k veřejnému nahlédnutí vyložiti. Jelikož po uplynutí zákonité lhůty žádných námitek podáno nebylo, provedena volba správního výboru. V komisi zasedali: Jan Kunz, správce velkostatku, jakožto splnomocněnec panství, Jan Tomis, starosta a rolník v Bartovicích, František Sklář, starosta a rolník v Horních Datyních. Ze 426 podílníků dostavilo se k volbě 128. Z těch zvoleni:

František Bernatík, starosta a rolník v Šenově (č. 31) 123 hlasy
Jan Kunz, správce velkostatku v Šenově 119 hlasy,
Ant. Slíva, starosta a rolník ve Venclovicích (č. 95) 119 hlasy,
Jan Tomis, starosta a rolník v Bartovicích (č. 71) 119 hlasy,
Frant. Blažek, rolník v Šenově (č. 101) 95 hlasy,
Frant. Sklář, starosta a rolník v D. Datyních (č. 21) 89 hlasy,
Frant. Vašíček, rolník v Bartovicích (č. 54) 78 hlasy,
Jan Novák, rolník v Šenově (č. 32) 68 hlasy,
Jos. Křístek, rolník v Bartovicích (č. 55) 68 hlasy,
Jan Bernatík, rolník v Šenově (č. 135) 51 hlasy.

Z uvedených členů správy byli na základě § 4. zemského zákona ze dne 30. listopadu 1868 č. 38 zvoleni:

Frant. Blažek, předsedou, Jan Tomis, místopředsedou, Jan Könne, správcem fondu (na základě § 40. téhož zákona), Jan Kunz, Jan Novák a Josef Křístek, přísedícími.

V r. 1874 měly jednotlivé obce fondy:

Šenov: 13.967 zl. 47 kr., Bartovice 7.707 zl. 53 kr., Horní Datyně: 4.903 zl. 87 kr., Venclovice: 4.714 zl. 75 kr. Úhrnem: 31.343 zl. 62 kr.

V I. roce bylo vyplaceno obcím úroků:

Šenovu: 581 zl. 41 kr., Bartovicím: 318 zl. 51 kr., Horní Datyni: 206 zl. 18 kr., Venclovicím: 195 zl. 90 kr. Úhrnem 1302 zl.

Zároveň usnešeno vypláceti ročně správci fondu 60 zl., pokladníkovi 20 zl. služného a ostatním členům výboru po 2 zl. diet za každé sezení.

Při posledních volbách (12. října 1912) postaveni v čelo fondu pánové:

Ludvík Golát, maj. realit v Bartovicích (č. 52), předseda,
 Jindř. Revenda, rolník v Šenově (č. 236) místopředseda,
 Jos. Cielecký, starosta ve Venclovicích (č. 12) spr. fondu,
 Frant. Slíva, rolník v Šenově (č. 117) pokladník,
 Jos. Sklář, starosta v Horních Datyních, přisedící,
 Alois Blažek, rolník v Šenově (č. 101) rev. přisedící,
 Josef Slíva, rolník ve Venclovicích (č. 30) rev. účtů,
 Jan Mokroš, rolník v Dol. Datyních (č. 25) rev. účtů,
 Ed. Chrobák, starosta v Šenově (č. 31) člen výboru,
 Frant. Slíva, chalupník v Šenově (č. 10) člen výboru.

Pokladniční zpráva za rok 1912.

Jméno obce:	A.		B.		C.		D.	
	Podíly konc. r. 1911		Zjištěný obnos podělovací		Podíly koncem r. 1912		Podíly úrokové	
	K	h	K	h	K	h	K	h
Bartovice :	16.741	82	17.415	39	16.839	22	707	92
Dol. Datyně :	1.937	98	2.015	95	1.949	25	81	95
Hor. Datyně :	10.762	36	11.195	36	10.824	98	455	08
Šenov :	28.425	46	29.564	10	28.590	84	1.201	95
Venclovice :	10.242	51	10.654	59	10.302	10	433	10
Úhrnem :	68.110	13	70.850	39	68.506	39	2.880	—

Pak následují po řadě spolky:

2.) »Spolek vojenských vysloužilců pro Šenov a okolí«. Tento založen byl 28. března 1881. Protektorát převzal c. k. praporek (major) v. v. Jan Aresin, spoluhajitel panství. V ustavujícím výboru byli: Frant. Vilček, Pavel Gřegoř, Ant. Přeček, Jan Vrána, Frant. Břemek, Jakub Piš, Hugo Lichtenstern a Jan Tomis. Jediný dosud žijící člen tohoto výboru jest účastník válečné výpravy do Itálie p. Ant. Přeček.

V r. 1913 zvoleni pp.: Karel Ryška, předsedou, Karel Pezga, I. místopředsedou, Jos. Berger, II. místopředsedou, Jos. Durčák, jednatelem, Jan Binek, pokladníkem, Rud. Slíva, J. Michalík, J. Vavrečka, Filip Kyška a Jan Durčák, členy výboru.

3.) »Školní krejcarový spolek« založen byl r. 1888. Základem jeho byl fond sebraný několika příznivci r. 1875 v hostinci Lichten-

šternově (nyni panském) a uloženy až k času potřeby ve frýdecké spořitelně. Členy výboru v prvním roce byli pp.: Jan Gwuzdz, Jan Könné, Frant. Gerlich, Ant. Jančar, Rud. Martinů, Frant. Blažek, Jos. Bernatík a Jul. Waigmann. Dnešní členové výboru jsou pp.: Jos. Gwuzdz, předseda, starosta obce Ed. Chrobák, místopředseda, řídící učitel Ant. Jančar, pokladník, řídící učitel R. Martinů, jednatel, učitelé A. Slíva a Ed. Dýba. Spolek má 187 členů přispívajících a 3 čestné. Od roku založení až do dnes vydáno bylo na podporách chudým žákům 9001 K 30 h, dosavadního jmění jest 4600 korun.

4.) Dne 2. srpna 1901 založen »Hospodářsko-čtenářský spolek,« čítající 22 členů. Jeho zakladateli byli pp.: Jan Šebesta, František Otíпка, Rud. Gřegoř, Jos. Otíпка, Ant. Otíпка, Frant. Bernatík, Jan Tomis a Antonín Antošík. Z jeho dosavadní činnosti zaznamenati dlužno: v r. 1905 konány 2, v r. 1907 1 a r. 1911 taktéž 1 přednáška. Pro společné potřeby členů zakoupen spolkem 1 trier, 2 fu-kary a 1 luční brány. Odborné listy odebírány 2. (Milotický Ho-spodář a Družstevní a Zemědělské Rozhledy). Letošního roku sprá-vují spolek pp.: Jan Šebesta, předseda, Jan Tomis, místopředseda, Jan Pavlita, jednatel, Jos. Otíпка, pokladník, Ant. Antošík, knihov-ník, Frant. Otíпка, hospodář a Ant. Otíпка, správce objednávek.

5.) Velmi důležitou úlohu v naší obci hraje »Raiffeisenka«, za-ložená 30. dubna 1905, kterážto peněžní ústav dnes spravují pp.: Jan Šebesta, Karel Tomis, Ant. Hellštein, Frant. Franek a Frant. Slíva, členové představenstva, Ant. Šlachta, Frant. Hellštein, Jan Tomis, Jos. Otíпка, Ant. Antošík, Rudolf Ryška, Ferd. Nezgoda, Ant. Motloch a Frant. Ryška, členové dozorčí rady. Funkci poklad-níka obezřetně vede p. J. Pavlita.

O utěšené činnosti »Raiffeisenky« svědčí přehledná tabulka:

Rok	Počet členů	Roční obrat				Zisk (+) nebo ztráta(-)		Vypůjčeno do konce r.		Uloženo do konce r.		Reservní fond	
		Příjem		Vydání		K	h	K	h	K	h	K	h
		K	h	K	h								
1905	27	11.022	52	10.966	33	+ 56	19	8 500	—	5.570	22	—	—
1906	37	27.403	02	27.238	94	164	08	8.757	50	21.165	13	—	—
1907	54	44.484	67	44.393	85	91	82	14.056	94	48.959	64	—	—
1908	74	71.627	88	71.502	28	125	60	26.541	08	81.804	78	—	—
1909	97	71.110	02	70.522	27	587	75	40.421	69	70.125	73	—	—
1910	128	69.790	34	69.137	91	652	43	50.996	01	70.447	13	317	75
1911	149	85.269	58	84.514	63	704	95	57.163	22	70.589	13	630	18
1912	158	66.947	68	66.203	38	744	30	87.545	98	69.287	32	945	13
„		Vypůjčky spolku u »Jednoty« v Opavě										23.489	08

Připomenouti sluší, aby p. členové s části zisku pamatovali také v budoucnu na národní nebo jiné dobročinné účely. V tomto směru vzorně se zachovali členové »Raiffeisenky« raškovické, kteří úroky z členských podílů věnovali v r. 1911 osmnácti mravným a pilným, ze školy vystupujícím dětem ve způsobu vkladních knížek se základním vkladem 2 K. Bylo by to pobídkou ku spořivosti, která vedle sebevzdělání jest ochranným štítem v národnostní obraně i výboji.

6.) Neméně závažným činitelem jest »**Rolnicko-dělnický po-
travní spolek**« (konsum), založený 26. března 1906. Jak veliké pozornosti občanů se těší, vidno jednak z počtu členů, který letošního roku dostoupil čísla 335, jednak z ročního peněžního obrátu ve výši 131.149 K 38 hal., docíleného loňského roku.

Dle rozvážného účtu pro rok 1912 obsahují aktiva a passiva spolku tyto položky:

A. Aktiva.

Pokladní hotovost		1.933.30
Domek a pole	17.716.51	
3 proc. na užití	521.49	17.195.02
Inventář	1.431.54	
20 procent na užití	286.30	1.145.24
Zboží na skladě		8.430.31
Pohledávky u členů		4.797.62
Podíl u »Velkonákup. spolku		994.77
		<u>34.496.26</u>

B. Passiva.

Reservní fond		2.780.41
Podíly členů		4.043.54
Půjčky členů		5.258.20
Půjčka v šenovské »Raiffeisence«		261.30
Půjčka ve frýdecké »Spořitelně«		7.720.—
Dluh ze zboží		12.223.—
Úspory členů		258.60
Čistý zisk		1.950.61
		<u>34.496.26</u>

Obchodní místnost spolku nalézá se ve vlastní budově, která vystavěna byla r. 1909 za 14.487 K. V tomto roce bude asi také otevřen poboční závod (filiálka) v domě, jehož výstavba rozpočtena na 12.000 K, kromě stavebního místa, které zakoupeno za 1.900 korun.

V čele spolku dnes stojí pp.: předseda Ferdinand Nezgoda, místopř. Karel Košťál, jednatel Jan Křístek, pokladník Jos. Košťál, dále Jos. Slouka, Frant. Hellštejn a Jan Košťál.

7.) V místním politickém životě čile si vede »**Sociálně demokraciatická politická organizace**«, založená r. 1907.

Dle výkazu z r. 1912 pořádala 8 schůzí důvěrných a 5 veřejných (o politické situaci a místních záležitostech). Táž stará se také účinně o vzdělání svých příslušníků. Odebírá pro 65 členů: 28 exemplářů »Mor. Buditele«, 10 exempl. »Rudých Květů«, 20 exempl. »Záře«, 10 výtisků »Červánků«, 10 výtisků »Přítele Lidu«, 20 výt. »Dvocha Času« a j. v. Celkem 128 exempl. časopisů.

Do popředí organizace postaveni pp.: Vašíček, jenž zvolen místním důvěrníkem, Slonka, Křístek, Mokroš, Bernatík a Kroček.

8.) Mezi spolky, které získaly si v obci zvláštní sympathii občanstva náleží v první řadě »Sbor dobrovolných hasičů«, založený 26. dubna 1908, přičiněním dnešních jeho obětavých činovníků pp. Frant. Slívy, domkáře, Karla Pežgy, hostinského a Jana Jaroše, rolníka.

Hned po založení zakoupeno bylo pro sbor 30 kusů výzbroje, 4 ruč. stříkačky (berlovky) a nejn nutnější rekvizity. Téhož roku pořízena i čtyřkolová stříkačka za 1200 K. V r. 1909 vystavěno úhledné skladiště nářadí, které vyžádalo nákladu 2200 K. — Od svého založení byl sbor u požáru 23krát. (r. 1908 dvakrát, r. 1909 třikrát, r. 1910 devětkrát, r. 1911 pětkrát a r. 1912 čtyřikrát).

Ke své dobrovolné povinnosti se svědomitě připravuje. Až dosud konal 13 cvičení pochodových, 15 se stříkačkou a 7 lezeckých. K poslednímu odpočinku doprovodil sedm členů. Národních kolků prodal a upotřebil za 16 K 04 h.

Sbor čítá dnes 45 členů činných, 24 přispívajících a 5 zakládajících. Při poslední valné hromadě pověření vedením sboru pp. předseda Karel Pežga, velitel Jan Jaroš, podvelitelé F. Nezgoda a Jan Bezirský, jednatel Frant. Slíva, pokladník Frant. Naisar, správce nářadí Ed. Kuboš, náčelníci Jos. Polák a Rudolf Ryška, náhradníci Frant. Mokroš, Josef Rajdus a Jos. Bernatík.

9.) V r. 1910 ustavilo se »Konsorcium pro stavbu levných dělnických domků« (stavební družstvo), které slibně se rozvíjí, jak svědčí počáteční jeho činnost — koupě stavebního místa za 5951 K 45 h a stavba dvou dělnických domků. O hospodářské stránce družstva mluví rozvázný účet k 31. prosinci 1912:

A) Aktiva :

Hotovost koncem roku	324 K 04 h
Pozemky	6.569 K 66 h
Domky	15.751 K 09 h
Dlužné správní výlohy	240 K — h
Stavební materiál	651 K 33 h
Vklady u »Jednoty«	53 K 72 h
Závodní podíly u »Jednoty«	50 K — h
Závodní podíly u »Raiffeisenky«	50 K — h
	<hr/>
	23.688 K 84 h

B) Passiva :

Závodní podjily	940 K — h
Reservní fond	95 K — h
Vklady členů	12.345 K 71 h
Výpůjčky:	
a) v »Raiffeisence«	2.375 K — h
b) jinde	6.000 K — h
Úroky z výpůjček	132 K 44 h
Dluhy řemeslníkům	1.791 K 80 h
Zisk z roku 1912	9 K 89 h
	23.689 K 84 h

Spolkovými funkcionáři pro r. 1913 jsou pp.: Jos. Slonka, předseda, Jos. Rajdus, místopř., Jos. Křístek, jednatel, Jos. Polák, pokladník, Jos. Pieronek, kontrolor, K. Pieronek, revisor, Fr. Prymus a Fr. Vavrečka, členové výboru.

10. Přeměnou »Čtenářské besedy« založené v r. 1903, jejíž činnost zejména ve směru divadelním a zábavném intenzivně se uplatňovala (pořádáno celkem 16 div. představení, 14 zábavně-vzdělávacích večírků a 2 přednášky) vznikl r. 1910 Odbor »M. O. L.«, jehož účelem, kromě činnosti vzdělávací, jest šíření vědomí pro obranu českého školství v ohrožených místech Slezska a toto podporovati. Počet členstva (23 t. j. slovy *dva c e t t ř í !*) bohužel nemluví ani dost málo o lásce občanů k české věci. A nebude mluvití dotud, dokud uvedená čísllice se alespoň nezdesateronásobní. — Dosud pořádáno: 1 div. představení, (schátralost jeviště v poslední době tuto činnost ke škodě spolku nadobro zastavila — čemuž myslím, při troše dobré vůle a obětavosti členstva dalo by se snadno odpomoci), 2 přednášky, 1 nár. slavnost, 2 plesy, 1 výlet a 4 taneční zábavy. — Spolková knihovna obsahuje přes 200 svazků vesměs cenných knih novějšího vydání. Z časopisů k dispozici členstvu slouží: »Zvon«, »Vzdělání lidu«, »Slezan«, »Nový Lid« a »Národní Politika.«

Ve výboru zasedají pp.: uč. Adolf Slíva, předseda, Jos. Košťál, místopř., uč. Ant. Bňuska, jednatel, Frant. Slíva, pokladník, Emil Gross, hospodář, uč. P. Opial, knihovník a uč. Ed. Dyba, pořadatel zábav.

11. Spolkem nejmladšího data jest Tělocvičná jednota »Sokol«, založená r. 1912, a čítající 45 členů. Starostou jednoty zvolen uč. Jindř. Kozaný, místopř. úř. česk. akc. piv. Frant. Ryška, náčelníkem Frt. Pastrňák, jednatel uč. Karel Rašík, pokladníkem Roman Kovalčík. Dosavadní činnost odnášela se hlavně k pravidelným cvičením a k přednáškám.

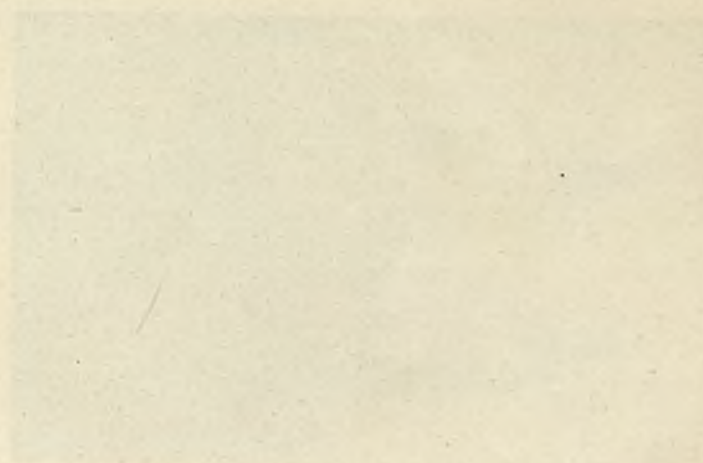
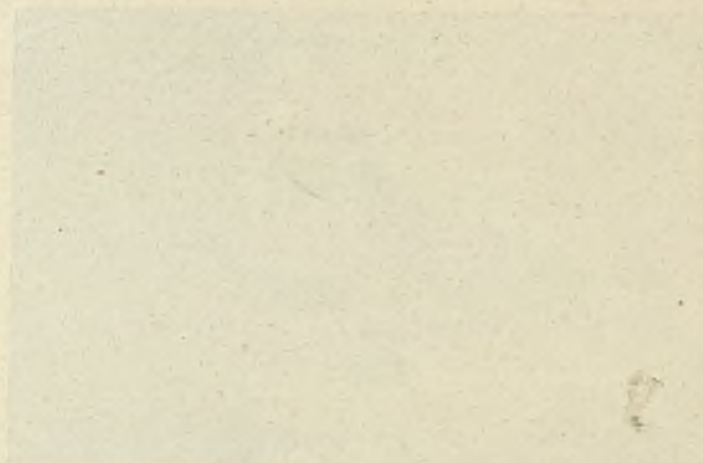

KOSTEL.

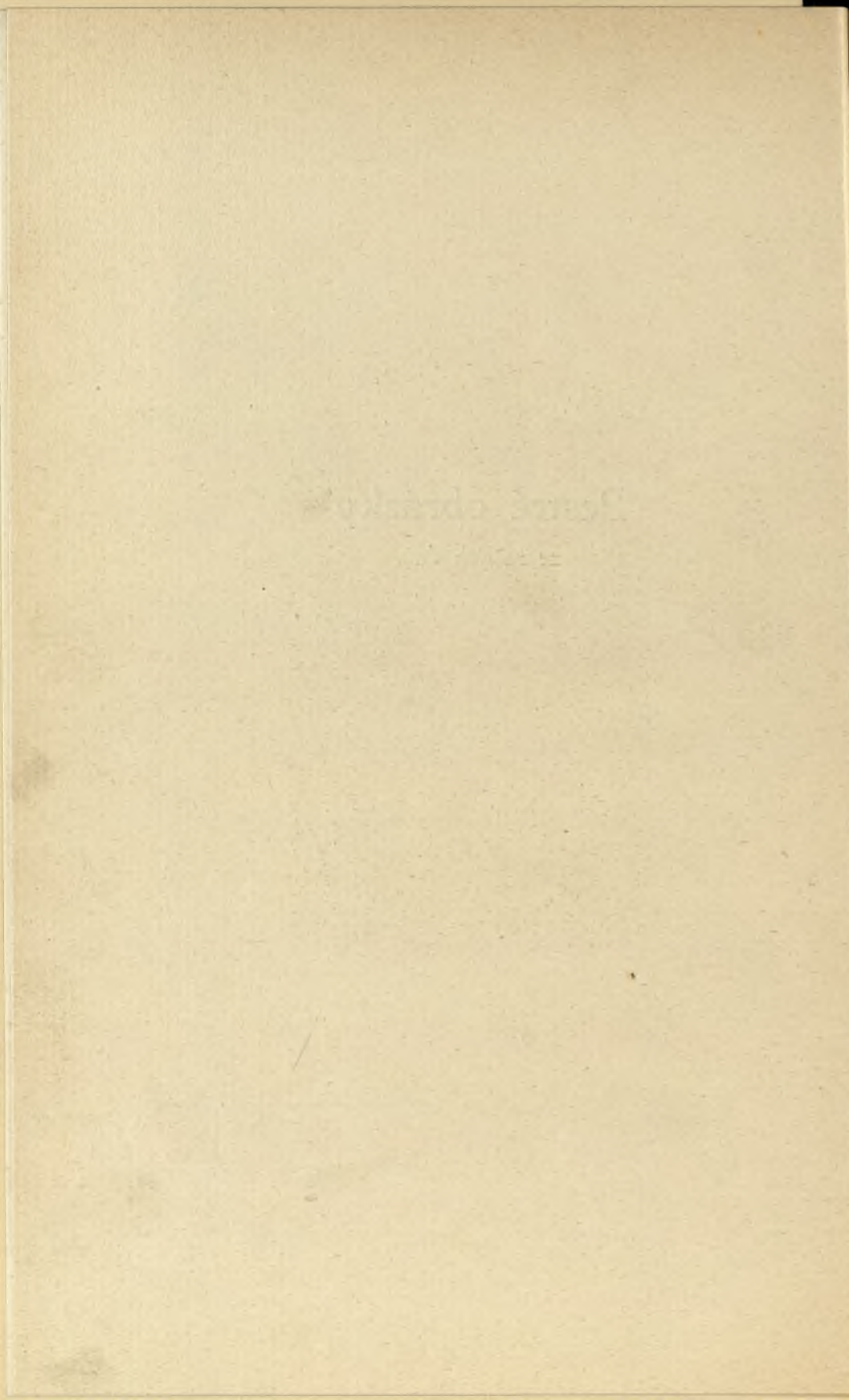
EVANG. KAPLE.

Pestré obrázky

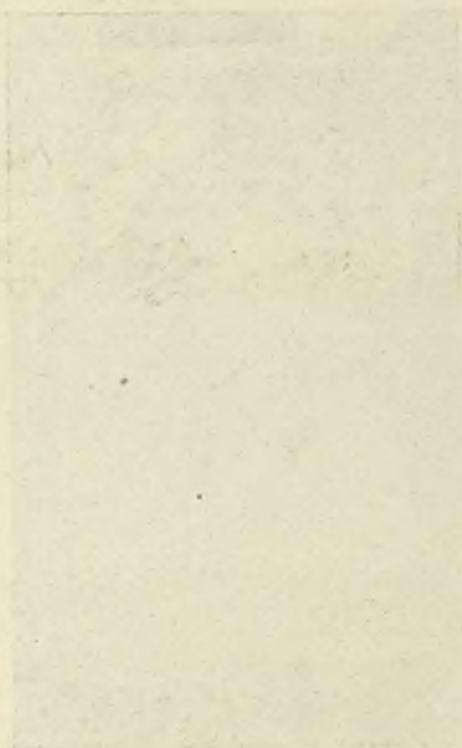
ze zašlých dnů.

Karel svob. pán Skrbenský, pán na Šenově,
Malých Kunčicích, Vel. a Mal. Rudici, Žukově
atd., c. k. tajný rada a komoří, zem. hejtman
:: knížectví těšínského, ::

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

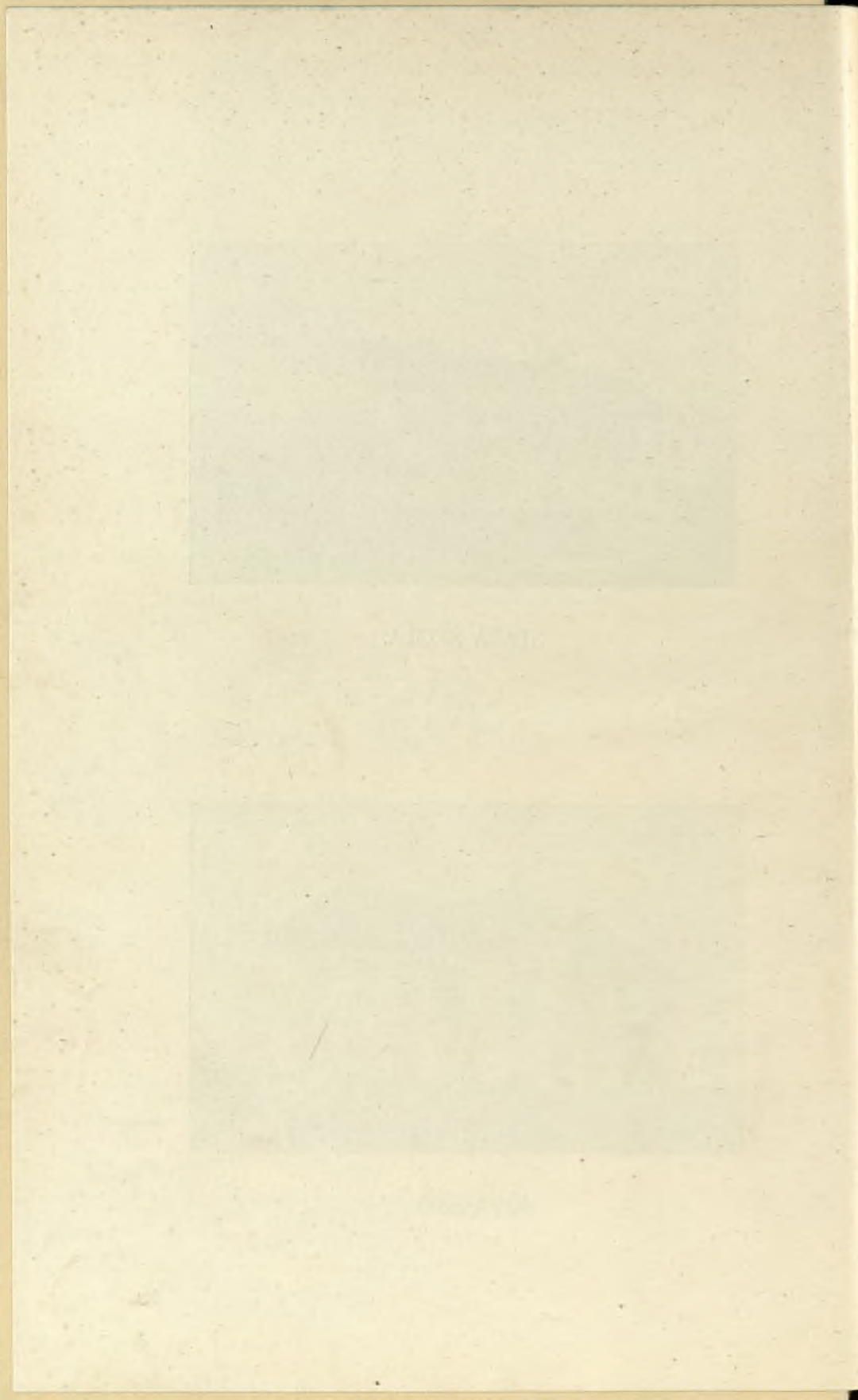

STARÁ ŠKOLA.

NOVÁ ŠKOLA.

I. Zač bývaly v Šenově grunty.

V přítomné době naříká kde kdo na drahotu. A právem. Stouplaf během posledních desetiletí cena životních potřeb do tak závažných výšek, že se jest obávati všeobecného bankrotu.

Přes to, že lidský duch se namáhá, aby zdokonalením výroby ve všech oborech práce, novými vynálezy, zřízením pohodlných spojení a styků obchodních, opravou finančnictví atd. učinil zápas s existencí snadnější, pozorujeme ve skutečnosti, že výsledek všech těchto opatření rovná se nule! Obrovskými, hospodářsky nijak oprávněnými skoky zdražuje se dnes všecko: od zápalek počínaje a funusem konče . . . .

Kilogram hovězího masa na př. vyšroubován na 1 K 76 h, kg rezné mouky na 32 h, kg cukru na 82 h, 1 l mléka na 24 h, $\frac{1}{4}$ kg másla na 80 h, vejce na 7 hal.

Za starých časů, které jsme sice pojmenovali zlatými, proti jichž návratu bychom se však bránili zuby nehty, bylo jináče. Že za dob Marie Terezie stál pár tažných volů 96 zl., dojná kráva 26 zl., tučné tele 2 zl. 15 kr., nebude chtít asi nikdo věřit. A nebude teprve věřit, že v letech šedesátých libra²⁶⁾ masa byla za 7 kr., krmené kuře 12 kr., párek holoubat 4 kr., vykrmená martinská husa 30 kr.

Zajíce bylo možno koupiti za 9 až 17 krejcarů, jelena za 5 zl., srnu za 2 zl. Jitrnice a jelita prodávali tehdy na tucty; celý tucet stál — 18 kr.! Panholzer v »Social. Revue« dokonce udává, že ku konci třicetileté války stála měřice žita 20 kr., ovsa 8 kr., kuře dostalo se za 6 kr. a čtyři vejce za — krejcar!!

Vzdor této až směšné láci žili naši předkové v poměrech stísněnějších nežli lidé dneška. Příčin, které tuto bídu vyvolaly, bylo několik. V první řadě byl to naprostý nedostatek peněz. Nebylo kde je vydělati a nebylo ani času na výdělek. Svištivá kůže panského karabáče honila poddané do práce od rána do večera a od pondělka do soboty. Vlastní nedostatečně obdělávaná pole nenesla užítku, vyděračská ruka domácího i cizího žoldneřstva ždímalá z kapes ubohých poddaných kde jaký potem těžce dobytý groš. Tenkrát platilo pouze heslo: mlč, sedláče, mlč a plaf svůj dluh, meč má starší právo nežli pluh!

Stejně s cenou životních potřeb pokulhávaly ceny gruntů, cha-lup, hospodářského nářadí, šatů a jiných předmětů. »Kniha šaouň-

²⁶⁾ Přes půl kg (560 g.)

kůw čili porzadkůw w výše gmenowané obcy (Šenově) šenowského panstwji« z let 1756 až 1821 postupně vedeno zámeckými písaři Bartolomějem Míčkou, Ondřejem Ulrichem a Francem Šindlerem uvádí:

Leta Paně 1798 dne 16. ledňa odprodal Andrys Labudek to numero (čís. 95.) Jurkovi Jaterkovi za 30 fl. Na to dal hned 10 fl. Co zůstalo, do Michala zaplaci.

Nebo: Maryanna Fikočkula na ostatní posteli ten testament urobila 21. febr. anno 1758: Sobě na pogřeb 5 fl., Hance Borokovi (ubožačce) 6 fl., Andrys 5 fl., Jan syn gospodoř to samé. Vypłaci ež chalupe převezme.

Zač bylo možno koupiti grunt pravi »pořádek« po Bernatu Novoku, co zemřel dně 14. marca 1762. Tak ten pořádek se stal: grunt (čís. 32) 120 fl., dvě krovy staré 16 fl., jeden kůň 12 fl., stará sviňa 9 fl., dvě senné drabiny 30 kr., jedny saně 1 fl.

Z jiných šacuňkůw se dovidáme, jak bylo odhadnuto domácí nářadí. Po Matysovi Tvardkovi, který zemřel v r. 1768 bez poslední vůle, zůstalo kromě 4 sirot: starý kůň 10 fl., troky 15 kr., 2 dřívka (zelné bečky) 32 kr., obilná truhla 1 fl. 30 kr., skuřané galaty 30 kr., kožuch 1 fl., pila 50 kr., slumjunka 10 kr., baraní čopka 8 kr., točky 40 kr., žarna 35 kr.

Byly ovšem chalupy a grunty také dražší, než v šacuňkách uvedeno. Přesvědčují nás o tom staré kupní smlouvy, ze kterých možno se dověděti mnoho zajímavých podrobností, týkajících se platebních podmínek, závazků mezi kupujícím a prodávatelem a j. v.

Jedna taková smlouva, psaná vyjímečně na pergameni (její tvůrce dostal bezpochyby dobrou diškreci) ozdobným písmem a opatřená visutou pečetí svědčí o koupi svobodného fruntu č. 142. Obsah její jest následující:

Karel František Skrbenský,

svobodný pán z Hříště a Šenova, dědičný pán na Šenowie, Wencłowicach, Datyniach, Bartułtowicach, Ratimowie, Řepiščach, Rakowcu, Welké a Malé Rudicy²⁷⁾, Landecku, Horním Żukowie²⁸⁾. S jich obostrannej císařské kralowské milosti²⁹⁾ tejna rada, skutečný komorník a hejtman zemský knížectví těšínského atd.

Seznávám tímto listem kaupným vaubec předewšemi, obzwlášce kde a kdyby toho potřeba nastala, že dnešního dne pozůstalí erbowie po nebožčiku Jiříku Nowáku aneb Dudku, totižto jménem Jan, Jiřík, Andrys, Kateřina, Hallka ode mne grunt aneb rolu v dědině Šenowie wedle Šimka Jadamka z jedné — z druhé pak strany wedle hranice šumbarské v těch místech a hranicách jak předešlý držitel tento grunt jest užíval za sumu peněz osm se

²⁷⁾ Hejtm. Bilsko.

²⁸⁾ Hejtm. Těšín.

²⁹⁾ Marie Terezie a jejího manžela-spoluvladáře Františka I.

florenův, jeden každý floren po 60 grejcarův a grejcar po 2 halířích, počítajíc jsou aukaupili, kteréžto kaupní kwantum i také hned na hotowě k rukám mým vlastním zaplacené jest.

Pročež nahoře jmenovaným erbům téhož Dudka, erby a potomky mimo moc a pravo zanechávám tento aukauptený a již vyplacený grunt neb všecky pospolu neb jeden z nich podle libosti užívati, takový zase odprodati, zaměnití, zafantovati aneb dítkám swým odporaučiti bez překážky měj a boudaucích panův téhož statku šenowského, však ale každokráte, kdyby se takowá přeměna státi měla, naprotiw složení zwyčejného aufanku³⁰⁾, který wrchnosti dědičně přináleží.

Kdyby ale jeden neb druhý z těch erbův bez dítek zemřeti měl, tak díl jeho zwyčejným způsobem pro wrchnost se obwaňuje; taktéž i také za panskou robotisnu každoročně štyrcet reynských platu do duchodův panských odwěsti a k tomu osobliwě za zwyčejné postemky, jakož jsou ryby, hon, owec holení, wachu a tím podobné, štyry reynské třicet grejcarův, následowně štwrt ročně po desíti reynských a za ty postemky po jedném florenu 7½ kr. zaprawowati a do slušnosti auwesti powinni budau; krom těch ale do žádných jiných, co by lidském wtípem wymyslono býti mohlo, potahowání býti mají, nýbrž se tauto i od panského ospu oswobozují. Tacmo pák duchowní a co by se na císařské králowské furáře skládati muselo, dni také odprawowati budou. Dáwky miesičné aneb kontribucy zůstawají při starobylým zwyčeju: kdyby se ale přitrefilo, že by řečené dáwky aneb zvyšené neb znižené býti měli, tehda dni také jejich ratam zastupowati a respektiwe jim k lepšímu přicházeti má.

Týkajíce se holdův a foršponův, takowé dni, co na tento grunt by někdy připadatí mielo, také zbývati, krom těch ale aniž do panských ani do obecniých potahowání býti mají. Při kterýchžto powinnostech a práwech na hoře znamenání erbowé po nebožčiku Nowácku aneb Dudku oddemnie, erbův a potomkůw mých i každého držitele téhož statku šenowského wšelijak zachowány a nad takowé nikoliw obtěžowány býti nemají.

Pro lepší stálost a ubezpečení toho všeho jsem tento kaupný list rukau vlastnau podepsal a sekretem mým přirozeným potwrditi a zaopatřiti dal, jenž se stallo na zámku šenowském, dne 8. miesíce čerwence roku tisícého sedmistého šedesátého čtwrtého.

Karel František Skrbenský,
swobodný pán z Hříšstě.

Takových obywatelů, kteří kupowali gruty »za sumu peněz 800 florenův a kaupní kwantum i také hned na hotowě zaplatili,« nebo kteří dokonce za »panskou robotisnu a zwyčejné postemky« (obvyklé powinnosti) se každého čtwrt roku vypláceli 11 fl 7½ kr., bylo v Šenově poskrovnu. Jiní kupitelé usedlosti na př. vymíňovali si

³⁰⁾ Aufank čili laudemium slul poplatek z převedeného majetku a činil obyčejně 10 procent trhowé ceny.

platiti kupní cenu na termíny každoročně po 35 až 10 fl., jak čteme v kupní smlouvě »pro Giržiho Hanerlu ma wkupeny, w Šonowie poleżony polowični selský grunt Sub Num. Domu 117«.

Dne 30. dubna roku 1774 odprodala zdejšy vrchnost Giržimu Hanerlovi v Šonowie položený polowičny selský grunt za smluvenau kupní cenu pr. osmdesát reynských.

Výměra gruntu a jeho hranice udány následovně:

K tomu přináleží zahrádka na dwie mierky a kus pole na osmnáct čtvrtin wraclawskej míry wysiwu, pak luka na jednu čtweropotażnu fúru sena.

Tyto grundy pak hraničejí, a syce: pole wzdel s Pawlem Janíkiem a Janem Jurčekem, pak s panským bartowským folwarkem a na dole s buduńkem, luka ale s bartowskau, panskau hranicy a Janem Jurčekem, pak s rżikau a jeho polem.

Jelikož kupiteléi gruntu bylo třeba konati robotu, převzal po předešlém majiteli (Pavlu Šostkovi, který pro dluhy opustil hospodářství a »ucik na prajsku stranu« — jak praví kniha šacuńkův) celý neprodejny mrtvý i živý fundus statku.

Ve smlouvě uvedeno:

Na přídatku kupitelowi při tento gruntě oddano jest: dwa koně, jeden neokutý wóz, jeden pluh, jeden hok, dvě brány, jedny sanie a dwie senné drabiny.

O povinnostech a právech nového majitele jednájí další odstavce smlouvy:

Co držitel tego gruntu swoji vrchností na rozdílých podatcích odváděti a na robotách odprawowati powinen jest a co naproti temu k užívání má, to Urbarium³¹⁾ wykazuje, na které se tuto odwołává.

Na dawčannej wkladce k obcy jak mnoho na nieho podle Indikcie³²⁾ miesyčně wypadne a kdyby tento grunt zase odprodán byl, má se zdawný³³⁾ podle nejvyššího wyměření odvésti.

Ostatně má on s swýma potomkama a nástupníkama tu moc tento grunt bez překážky jedného každého co možné na nejlepší užíwati, jakož i podle swé prospěšnosti a za dobré uznánj dále odprodati neb však ale s panským wědomím a pozwolením zastawiti a přenajmauti.

K tomu na swědectví jest tato kupní smluwa od obauch stran podepsána a spečetěna, jenž se stalo v Šonowie dne a leta jak nahoře.

Tato kupní smluwa se podle nejvyššího wyměření od cysarského královského auřadu v celým swým obsažení schwaluje a potwruje.

W Oppawě dne 23tího března 1775.

Pečet.

Anton Skrbenský.

³¹⁾ Viz: Jak se stali poddaní svobodníky.

³²⁾ Výměr daní v různém období.

³³⁾ Daňových dluhů prostý.

Na třetí straně kupu zaznamenávány bývaly obyčejně roční splátky. Ve smlouvě Hanerlově jest označeno:

Až k času potvrzení tohoto kupu odvedeno jest čtyřicet reynských.

Leta Panie 1776, dnia 30. Febr. platí panstwu gruntowních peněz deset reynských, jest	10 fl.
Leta Panie 1777, dnia 17. Febr. platí panstwu gruntowních peněz deset reynských, jest	10 fl.
Leta Panie 1778, dnia 24. Febr. platí panstwu gruntowních peněz deset reynských, jest	10 fl.
Leta Panie 1779, dnia 31. Julí platí ostatek	10 fl.
Je tak již vyplaceny . . . . . 80 fl.	

Po Jiřím Hanerlovi byli držitelé gruntu: Řehoř Michalek, Jiří Havlas a Jakub Vaněk. Poslední jej prodal se svolením panským Václavu Slívovi za 440 zl. konw. mince.

Smlouva uzavřená a podepsaná na zámku šenovském dne 28. března 1834 jest již německá a končí touto klausulí:

Vostehender Kaufs und Verkaufs Vertrag wird von Seite der Grundobrigkeit salvo jure dominikale et oujuscouque tertio hiemit satisficiert und di Intabulation bewilligt³⁴⁾.

Anton frei Herr von Skrbenski.

* * *

Pozoruhodná jest též kupní smlouva Jana Tomana, jenž převzetím zahrádkického gruntu čís. 15 zavázal se starati se i o vyvěnkáře Jana Bystroně:

Dne 18ho aprila roku 1791 odprodal Jan Bystron Janowi Tomanowi v Šenově položený i auranku podrobený panský zahrádkový grunt pod numerem domu 15 za smlouwenau kupní cenu pr dvě sta reynských to jest 200 fl. K tomu přináleží zahrádka na dvě mierky, pak kus pole na dwanáct ctwrtní wraclavské míry wysiwu a hraničí s ržiku a sylnicu, pak s Mikulášem Mikšem a s sylnicy, konečně s Janem Raydusem.

Na přídatku kupitelowi při temto gruntě oddáno jest: 0

Na rozdíl od jiných smluv, v nichž upozorňují se kupitelé na znění urbaria, obsahuje kup Jana Tomana přesné označení jeho povinností:

Držitel z toho gruntu jest swoji wrchnosti každoročně odváděti a zbývati powinnen:

Na gruntowém platě a penězích jako i stálým od roboty oswozujícíím platu: na sv. Jiržiho a Michala štrnást reynských 24 kr.

Na řemeslnickém platě a na obilí: 0

³⁴⁾ Předložená kupní a prodejní smlouva se stranou wrchnostenskou řádným právem panským a kterýmkoli právem třetím tímto potvrzuje a ustabulovati povoluje.

Na počatnostech: 0

Na prždiwě z panského materyálu: jednu štuku tenké přize.

Na naturální robotě: w žniwách dwanáct dní s jednu osobu.

Na stálým od roboty oswobozujícím platě: 0

Na dawčannej skládce a pomocy ku panstwí: osm grejcarúw miesičnie.

Kromě teho ještě obzwláště bude zawázaný prodawatele u sebe až do smrti držeti a jemu jídlo dáwati aneb chowání a též toli peněz co jemu bude třeba, protož kupitelowi kupní sumu daruje a powinnen jest panstwu 22 fl. a do syroči kasy celý dluh podle obligacyj, to jest spolu 58 fl. 49 kr. zaplatit.

Naproti tomu má tu wolnost 0.

Při tom pak má od panstwa k obdržení a zasywání: 0.

Další znění smlouvy je totěž jako v předchozi, totiž »ostatně má on s swými potomkami« . . . až . . . »dne a leta jak nahoře.«

Podepsaní:

Jan Bystron, odstupowatel.

Jan Toman, ujmímatel.

Na konci smlouvy dodatečně uvedeno:

Tuto kupnj smluwu w celým swým obsažení od strany wrchnostensko-poručenské schwaluji a potwrzují.

Jenž se stalo w Katšic dne 12ho Apríla 1791.

Carel swobodný pan Skrbenský,
jakožto poručník.

Smlouwa tato, jak na prvý pohled wídnó, má nezvyklé pozadí. Nerozřešenou hádanikou zůstane, pro jakou příčinu Jan Bystron grunt odstoupil a z jakých důvodů strčil do smlouvy prsty poručnický úřad. Snad tadý jde o převod majetku na zetě; možno ale též, že se tak stalo z panské zlíštnosti, která začasté přesahovala hraniče nelidskosti.

O tom, že nový majitel neměl na zakoupení gruntu peněz, svědčí ta okolnost, že panstwem požadovaný aufank t. j. 22 fl. platil čtyři léta:

dnie 31. decembra 1792 oddal	5 fl.
dnie 20. februara 1793 oddal	5 fl.
dnie 31. decembra 1794 oddal	5 fl.
dnie 31. decembra 1795 oddal	7 fl.

Tehdejší duchodní Fiedler, Němec rodem, splátky sečetl a poznamenal: »tak už je vyplatene 22 fl.

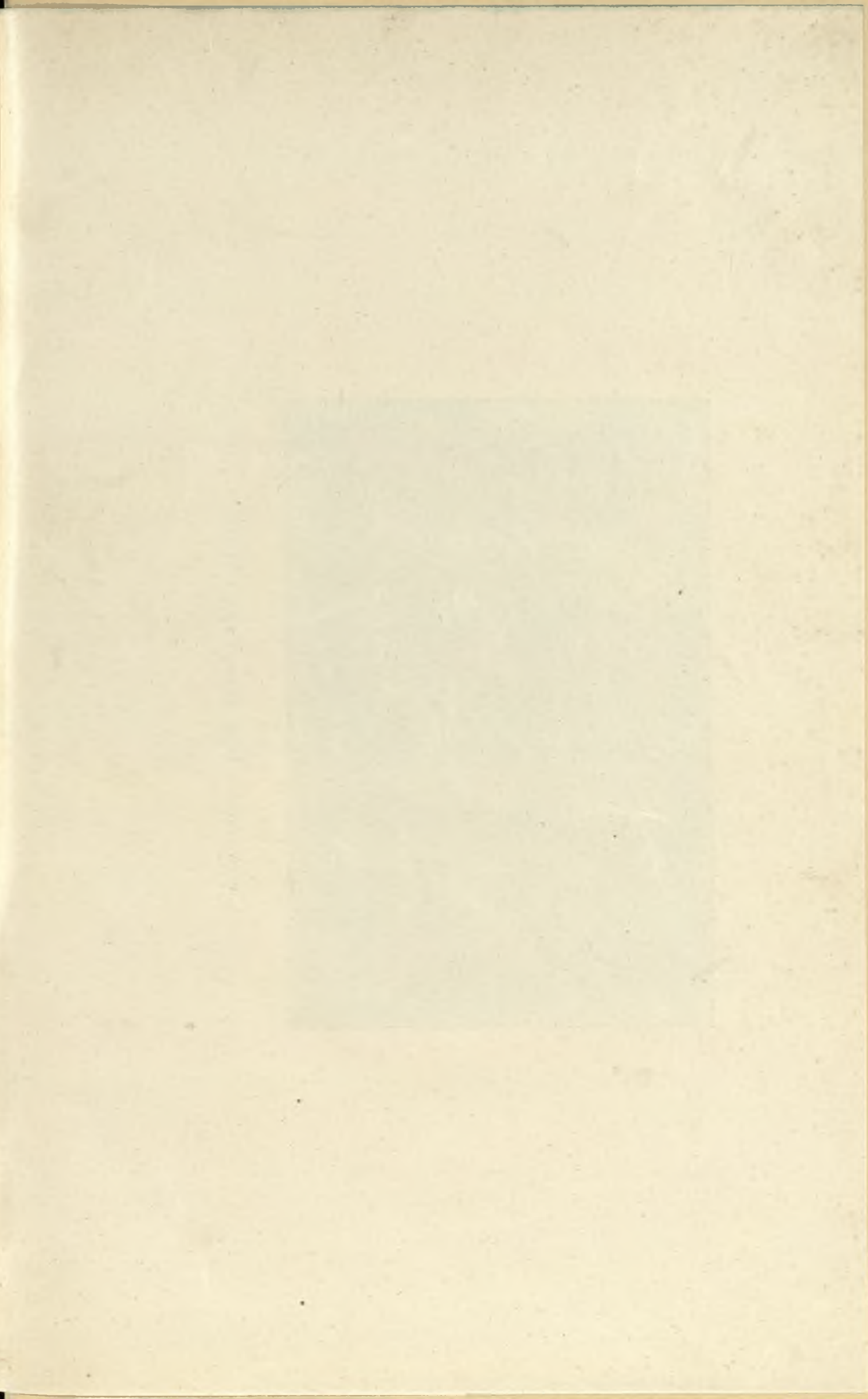
* * *

Sousedem Jana Tomanu byl $\frac{3}{4}$ sedlák Mikuláš Mikša (Miksa), který hospodařil na gruntě č. 18 již od r. 1765.

Koupil jej dne 21tého January (ledna) imenovaného roku za »smluwenau kupní cenu pr. padesát dwa toлары³⁶⁾. Tehdy náležely

³⁶⁾ Tolar jest 2 zl. konv. m.

Členové dobrov. hasič. sboru v roce založení.

k němu: zahrada na jednu štvrtňu, pak kus pole na štyryatřicoet štvrtňi wraclawskej míry wysiwu, item (také) luka na dwie parupotažné fůry sena.

Grunt jeho hraničil: zahrádka z jednej s Janem Bystronem, z druhej s Janem Raydusem, z třetí s říkou a z štwrtej strany s Ondržejem Dudkem; pole pak pozdél s panským lesem, s prawej s Ondržejem Dudkem a z lewé strany s panským šenowským folwarkem; luka ale z jednej s Janem Bystronem, z druhej s říkou, z třetí s mlýnskou příkopau a z štwrtej strany s Ondržejem Dudkem.

Přídavkem obdržel: tři konie, jeden vůz, jeden pluh, dwie brány, jednu páru dřewiených a jednu páru senných drabin, pak jedny sanie.

Tato kupní smlouwa byla »podle neywyšyho wyměření od cys. král. auřadů« schválena a potvrzena teprve lho July (července) 1773.

* * *

O koupi chalupnického gruntu možno se dověděti ze smlouwy mezi baronem Otou Karlem a Michalem Raydusem, kdysi majitelem chalupy čís. 115:

Dne 6tého Septembra Anno (roku) 1777 odprodala zdejší wrchnost Michnowi Raydusowi v Šenowie položený panský chalupnický grunt pod num. 115 za smlauwenau kupní cenu padesát reynských t. jest 50 fl.

Za tento obnos obdržel: zahrádku při chalupie na jednu mierku, pak kus pole dwie štvrtňie wraclawskej míry wysiwu.

Majetek ten hraničil: od prawej strany s Pawla Blažeka, z lewej strany s Karla Janoška (Janíka?) polem, od wrchu ale s bartultowskýma hranicami.

Na »přídátku« neobdržel ničeho, poněwadž robotní jeho povinnosti jako chalupníka nevyžadovaly upotřebení hospodářských rekwisit.

Uvedený dluh měl zaprawovati ročními splátkami po 3 fl. Po vyhotovení smlouwy zaplatil hned 25 fl., dvě léta na to dnie 17tého Marty (března) při posudkách první 3 fl. Celý dluh měl vyplacený až v r. 1787.

* * *

Chalupník Michna Rajdus, jak ho pojmenoval pisatel kupní smlouwy, vedl s baronem Skrbenským stále šarvátky. Tento jej bezpochyby nutil k pracím nebo dávkám, které v urbarium uvedeny nebyly. Došlo itak daleko, že tvrdohlavý Michna musil hledati ochrany u samého pana krajského hejtmana v Těšíně, který dal do Raydusovy smlouwy vepsati tento dodatek:

»Nynější majitel gruntu jest panství dle znění urbaria každoročně povinen platiti: na gruntovní daň 30 kr., na panské skládce: 54 kr., potom na vyměření robotě 1 den v týdnu s jednu osobu pěší vybývati, konečně ale 1 kus příze z panského materiálu upřísti.

Toto znění se na základě vysokého guberniálního rozhodnutí prostřednictvím c. k. krajského úřadu tímto potvrzuje a vyhotovuje.

V nepřítomnosti pana krajského hejtmána:

V. Okal (?) m. p.
místohejtman.

Zda-li se tímto rozřešením sporu zbavil Michna i panské mstivosti, zacházející zhusta až za hrob, není známo. Ostatně Rajdus baronovo oko dlouho nepíchá; zemřel po necelých pěti letech. Na chalupu se přišel Mikuláš Hrbáček, který r. 1816 grunt popustil své nevlastní dceři Maryanně Rajdusové.

* * *

Takových a podobných pozůstatků zašlých dob nalézá se po různých v obci mnoho. Pro svoji kulturně historickou cenu zasluhují, aby byly sebrány a povoláním činitelům odevzdány v ochranu. Snad se v budoucnosti někdo najde, kdo by materiálu toho použil k obsáhlejší práci, nežli jest přítomná.

II. Pohřby za císaře Josefa II.

Na podzim roku 1784 viděli šenovští nezvyklé divadlo. Umřel farář P. Anselm Anturin a pochován byl — v pytli. Ve zcela obyčejném režném pytli bez truhly, věnců, stuh, okras a nádhery. Ba ani šatů na sobě neměl. Tak, jak se své doby na světě objevil, byl zašit do lněné látky, vložen do truhly, kterýmijsi tesařem zrobené, naložen na nosítka stejně jednoduchá a nebarvená a zanesen k poslednímu odpočinku. Tam byl jednoduše vyklopen, naházeno na něho něco vápna a ostatek doplněno hlínou . . . Bylo sice před ním a po něm odneseno k armádě mrtvých tím způsobem několik nebožtíků, ale aby sluha Boží byl pochován jako poslední vesnický pobuda, toho svět jakživ před tím neviděl. A zemřel přece, jak se na pravého křesťana sluší a patří, zaopatřen sv. umírajících a s odevzdaností do vůle Boží.

Stalo se tak z nařízení velkého reformátora rakouských zákonů císaře Josefa II., muže rozumem a vůlí nad tehdejší poměry vyspělého.

Opis tohoto nařízení, nalezený v zámecké registratuře, umožňuje citovati je v původním znění:

Cirkulář

od královského moravo-slezského gubernium strany ustanovení krchovův zevnitř a způsobu pochování umřelých.

Pod datum 23ho dne toho měsíce jest posláno nejvyšší nařízení: že

Předně: od nínička všechny pohřbinny, krchovové vynacházejíce se vnitř ohrady míst zavřeti a na místo těch takové zevnitř míst v příhodném vzdálení vyvoliti se mají.

Za druhé, všechna a každá umrlá těla jak posavade tak i budoucně z jejich domův zemřeni dle poslední vůli umřelých nebo dle předestření jejich přínáležejících podle předepsané pořadnosti štolý a konduktu ve dne nebo na večer do kostela se nésti nebo vžiti, pak do odzpívaných obyčejných kostelních modliteb požehnati a přisaditi, od tudto ale napotom od faráře na krchovy, zevnitř míst vyvolený, k zakopání bez nádhernosti přiněsti se mají.

Za třetí: má se k těm krchovům místo množství lidu přiměřené vyvoliti nejša žádnej vodě podrobené ani sice takového způsobu zemi, že by smlílně překáželo; jsa pak takový grunt vyhledaný, má se s zdí ohraditi a v něm kříž postaviti.

Za čtvrté: nemoha při pohřbení žádného jiného amyslu býti než smlílost co nejdřív co nejdřív fedrovati, a nejša ji nic překážnějšího než pochování mrtvých těl v truhlách, naporučuje se. a b y

všechna mrtvá těla v lněném pytli docela nahá bez oděvu se zašili, pak do truhly umrlých se vložili a v takové na krchov se zanesli.

Za páté: při těch krchovích má vždycky důl na šest střevicův³⁶⁾ hluboký a na čtyři střevice široký se připravit, tam přinesená mrtvá těla z truhly každokráte se ven vzíti a tak jakož v lněném pytli zašita jsou do tej jámy vložiti, s neuhašeným vápnem posypati a hned s zemí zakrýti.

Došli by právě v jeden čas mnohem více mrtvá těla, tak by těch do též jámy více vložiti se mohlo, však ale předestření neopomenutelně činiti se má: aby každý důl, do něhož mrtvá těla se vložejí, ochotně jak daleko těla ležejí, ještě v též jmenovitej noci zase docela s zemí se naplnila zakryl, kterýmž způsobem takto pokračovati se má: aby mezi hrobami vždy prostranost na čtyry střevice pozůstala.

Za šesté: každá fara má pro uspoření autrat množství svého lidu přiměřený počet dobře dělaných umrlčích truhel rozličné velikosti sobě zaopatřiti, než každému bezodplatně poskytovat se má; jestli by ale přece někdo vlastní umrlčí truhle pro svoje příbuzný sobě opatřil, na svobodě mu ponecháno buď, však ale mrtvá těla nikde s truhlou pod zem se nevedau, nýbrž by se museli z nich zase ven vzíti a taková se k jinším mrtvým tělům potřebovati.

Za sedmé: příbuzným nebo přátelům, chtějíce potomnosti obzvláštnau památku lásky, cti a vážnosti nebo vděčnosti pro zemřelého vystaviti, takové jejich ponuknutí následováno ovšem buď a takové znamení jedině na zdi ohradné nikde ale na krchově, aby tudto žádného místa se neujalo, vystaviti se mají.

Za osmé pak: poněvadž všichni pohřbirny (hrobky) a pohřeby, ve veškerých klášterích i tak nazvaný vápný jámy a šachty při špitálich, milosrdných a elisabetinkách nyní přestávají a všichni tam zemřeni rovně na krchovích onych far, kam náležejí, pochování býti musejí, tito kláštery a špitálové strany odměny hrobářův a jejich práci slušně porovnání činiti a oni fární krchovové, v jejichž okříšku tyto špitále a kláštery se vynacházejí, dle zapotřeby rozšířiti se mají.

V Brně 30ho dne měsíce srpna roku 1784.

Ludvík hrabě z Cavriani
Franc svobodný pán z Rodenu
Josef Seibt.

Pozůstatky tohoto cis. nařízení — truhla a nosítka — ještě se v Šenově zachovaly. Povalují se se zbytky staré křížové cesty kdesi v kostelní věži. Škoda! Možná, že by je s dtkem přijalo některé z našich krajinských museí. Jinak padnou za oběť ohni.

³⁶⁾ Střevíc = 31.6 cm.

III. Čemu se učilo ve škole za rektora France Haladyho,

Šenovský rektor Franc Holady, dej mu Pán Bůh radost věčnou, byl důstojným protějškem valčického rektora Basilia Šmardy, velezasloužilého regimentstrumpetra od černých kyrysarů »Walmoden³⁷⁾.

Průpravou k učitelství byla mu vojna, odkudž mimo jiných méně záviděníhodných poznatků přinesl si tehdy nezbytnou znalost němčiny. Velel-li i on — jak to činíval jeho moravský kolega — občas »nieder« (což znamenalo, aby děti vlezly pod lavice) a pak si přihnul z baňky, nikde zapsáno není a v ústním podání se také nic takového nezachovalo.

Znalost »druhozemského« jazyka, jakož i jeho hudební věhlas učinily ho na přímluvu kteréhosi patrona organistou v Šenově, vedle kteréhož zaměstnání vštěpoval pačesatým neposedům první počátky »kurentu« a »ainmalaincu«, jak se tehdy násobilce říkalo.

Nebyloť třeba k tehdejší učitelské službě mnoho talentu. Vědomostí, kterým se před sto lety ve škole učilo, byly tak ubohé, jako ten lid zkrušený dlouholetými nevypsateľnými bédami, odevzdaný do vůle věčně jej trestajícího Boha. Všecko, co mohl a měl obsáhnouti a pochopiti rozum dětský, uloženo bylo ve dvou knihách; pro prvou třídu byla to: »Kniha pro dítky, aneb všeobecné obsahy a vyjádření o věcech, které věděti mají« z r. 1771, pro třídu vyšší až do omrzení čtena a opakována: »Kniha k čtení pro druhou třídu venkovských škol v císař. ruských zemích«, vyd. v r. 1779.«

Posledně uvedená obsahovala sedm částí:

- 1.) Školní pravidla pro učence (!).
- 2.) Některé povídky z biblických příběhů starého zákona.
- 3.) Některé známosti o zemi, na kteréž žijí jsme.
- 4.) Povinnosti poddaných k pánu země, k vrchnosti od něho zřízeným a k vlasti.
- 5.) Mravní průpovědky pro mládež.
- 6.) Pravidla k dobropočestnému chování.
- 7.) Některá pravidla k zachování zdraví.

Školní pravidla, obsahující celkem 60 (!) paragrafů, pojednávala »O zachování před školou«, »O zachování ve škole«, »O zachování v kostele« a »O zachování vně kostela a školy.«

³⁷⁾ Viz knihu Vik. Kam. Jeřábka: »Počestná obec Valčice«.

Z nich dovidali se školáci, že, bylo-li jim jíti přes pole, »přito-varyšiti se musela pacholata k pacholatům, děvčata k děvčatům . . .«

»Přišedše k školnímu domu, setřítí museli bláto aneb sniž s noh, vyraziti jej s klobouků a pláště . . .«

»Vesměs nesměli se vespolek nepokojiti, jeden druhému napo-vídati aneb do ucha brebtati aniž nohama pod lavicemi šaustati neb potlaukati« . . .

»Dostavil-li se školní dohlížitel v okrslku, místný pastýř du-chovní aneb katecheta, místný auředník, místný rychtář aneb jiná vážná (!) osoba, povstanauce učiniti museli, an učitel aneb učitel-kyně upomenula, poklonu . . .«

V pravidlech přísně zakázáno vstupovati na kostelní věž bez dovolení, lézti po zdích, na tyto psáti aneb »rejsovati«, nadávati a přezdívat si, »pro slabší vtíp aneb tělesné vady uštípečně se ha-něti«, do kostela s sebou přinášeti »májoví« a kytky, na takových místech »se mješkati aneb i povyk dělati, kde se lidé sbíhají (!)«, při školním domě se baviti, »tam aneb při sousedních domích aneb ji-nak na nějakém veřejném místě na potřebu jíti« atd.

Pravidla byla takřka desaterem dětských činů a proto na ně poukázováno při každé příležitosti. Kdyby se dle nich nechtěl ří-dítí, tomu hrozeno všemožnými tresty. Jaké to tresty byly, dovi-dáme se z odstavce, který školní pravidla zakončoval:

»Zachovejte všech těchto pravidel ochotně a zevrub. Kdožby proti nim jednal, podle okolichnosti saukromými a veřejnými do-mluvami a pohrůzkami, odebráním lístků za pilnost daných, ztrátou čestného místa, čestného znamení, čestného auřadu, posazením aneb stáním na odděleném místě, vymazáním z knihy cti, místem hanby, poznamenáním trest zapsaním do knihy hanby, aneb i také metlau aneb hůlkau potrestán bude, a tím si zlau známku v mravech uhoní. Nenapravitelní z e školy se vypudí. (!)

Neobsáhlejším oddílem knihy byly »povídky z biblických při-běhů«. Počínaly stranou devátou a končily na stránce 155! Jelikož kniha měla celkem 222 stran, pohltilo náboženské učivo její celé dvě třetiny. Za to učbě přírodovědné, kteráž přece nabádá k pozorová-ní a přemýšlení, věnováno toliko 40 stran. Bylo by však opravdu lépe, kdyby jí tam vůbec nebylo. Obsahuje názory tak kuriosní, že jest podivno, jak se mohly dostat do knihy tak vážné a zodpověd-né jako jest školská čítanka. Suďme sami:

»Zvířata podle podobnosti jejich postavy a povahy, rozdělujeme na rozličné třídy; jsouť ssavci, ptáci, obojživelní, ryby, hmyzi a červi. K ssavcům, kteří teplau krev mají, přináležejí naše nejužiteč-nější domácí zvířata jakož kuň, vůl, kráva, ovce, svině atd. K ptactvu patří oni živočichové, kteří mají červenau, teplau krev, vej-ce nesau jakož lkury, husy, kachny, rozliční druhové zpěváků atd. K obojživelným přináležejí živočichové s červenau, studenau krví, kteří plicemi (!) dýchají jako ku př. skokani, žáby zemské (!), ještěr-

ky, korytnačky (!) atd. K rybám patří živočichové s červenau, studenau krví, kteří plautvemí (!!) dýchají jakož kapr, pstruha, zlatejš (!) atd. K hmyzům přináležejí oni živočichové, kteří místo krve bílau, studenau šťávu mají jsauce opatřeni mlakadly a zahnutými pohybovadly (!) jako včela, pavauk, šatní mol, maucha, komár, hovanadnice. K zeměplazům nepřináležejí všechna zvířata, jimž obyčejně tak říkáme, nýbrž ta, která bílau, studenau šťávu a tykadla nitovita mají, nemajice však křídel a noh a vesměs žádných zahnutých pohybovadel jako hlemejžd, austrye, skořipka, bejložilci, korály atd. (!!!)«

V dalších oddílech projednány zvláštnosti jednotlivých druhů živočišných:

»Některá zvířata živí se masem; jiná zase bejlím a kořením; ona opět žerou oboje a mnohé častokrát jedí, co zahnívá. Červotoč jí dřevo (!), mol vlnu (!), mnozí hmyzové živí se neřádem (!), krkavci mrtvolami.«

*

»Volu rohy, svini zuby na obranu jsou; pes, vlk, liška kausáním si pomáhají. Jistý mořský živočich, červenokrevka nazvaná i plotice (!), jsauc pronásledována, vypauští ze sebe černidlo (!), tím vodu zakalujíc aukladím svého nepřitele ujde.

*

»Mnohá malá zvířata, jimž by se v zimě potravu nedostávalo, hlad a mrazivo zaspávají celau zimu ničeho netrávíc. Někteří z těchto zvířat, an zima nastává, hluboce do země se zakopají (!), zacpauce bedlivě vhod do svých lehanic (!). Někteří spí hromadně v dutých stromech a skalních rozsedlinách jaro tam očekávajíce. Vyberau-li se odtamtud v zimě a dají-li se do tepla, obyčejně dlouho nepřechkají; z jara však ze skrejši svých čerství se vyskytnau (!)«

Z nerostopisu učilo se »O rozličné zemi a kamení, o solích a hořlavých pryštěninách.«

»Sanýtr — prý — se připravuje ze sanýtrové země, kteráž nasye se totižto do kádi s provrtaným dnem a ta se na jinou kád postaví. Země pak se nalitau vodau vylauží. Nashromážděný lauh se vaří, aby voda se vykaurčila (!) a z ostatku dostane se přirozený sanýtr.«

K čemu se užívá kamence, pověděno krátce a dobře: »Kamenec aneb ledek hodí se k lékařství jakožto prostředek k moření divokého masa (!) v ranách.«

O rašeliniě usouzeno takto:

»Jestliže kamenní olej zemí shnilými zvířaty, zrostlinami a kořáním proleželau pronikne, učiní ji hořlavau; a z toho pochází slín aneb rašelina.«

Komu nebylo ničeho známo o »olovině« (!), z níž se olůvka (tužky) dělají«, ten se dověděl, že »jest to mastnota (!) a ta v ohni skoro docela se vytratí« (!).

*

Z povšechných vědomostí o silách přírodních probírány články: »O vzduchu aneb povětrí«, »O hlaholu«, »O větru, mlze, oblačích a jiní«.

O příčinách bouřky rozumováno:

»Všude po naší zemi jest zvláštní tenaunká, ohnivá hmota rozšířena, kteréž električina aneb mluno (!) říkáme. Jestliže električina čili mluno v některých oblacích se nashromáždí a když se k těm elektrickým čili mlunným oblakům jiný neelektrický čili nemlunný (!) oblak přiblíží, pojde bouřka.«

Ke konci najdeme i pojednání o rozličných jiných úkazech v povětrí jako jsou výkal (!) aneb očistění hvězd, ohnivé kaule, létající drakové a j.« Dovíme se o nich, že »to nic jiného není nežli hořlavé hmoty, kteréž v povětrí se nashromáždívše se zapálí« (!).

Odkud ty hořlavé hmoty se berou, proč a za jakých okolností se objevují, nedověděl se nikdy nikdo. Nebylo to v knihách napsáno a nevěděl toho ani sám — jinak vševědoucí — pan rektor.

Jisto je, že, co věděl, pověděl. Byl by to také za každých okolností špatný člověk, který by řekl víc než ví. Naučil-li něčemu za těch osmačtyřicet let svého učitelování v Šenově, byl to zajisté alespoň trochu čitelný podpis, ačkoliv venclovičtí »notáblové« z posledního roku panské nadvlády, jak dosvědčuje »rachunek« z té doby, mnoho ve prospěch výše tvrzeného nemluví. Za těžkou ruku někoho nemůže ovšem ani sám Pán Bůh, neřku-li teprv rektor. Je přece starou známou pravdou, že »komu není s hůry dáno, v apatyce nekoupí«.

Rektor Halady odešel na zasloužený odpočinek r. 1859. Za dlouholetou jeho službu a »vzorné vyučování« udělena mu byla zlatá medaile.

IV. Obecní rachunky

od příjmů a výdavků při obcích šenovského panství od 1. ledna až do 31. prosince roku 1831³⁸⁾.

Až do zřízení obecní samosprávy měly dozor nad hospodářstvím obce vrchnostenské úřady. Těm bylo každého roku předkládati účty z příjmů a vydání, které byly přísně prohlíženy. Končil-li rok deficitem, bylo v zámecké kanceláři pravé boží dopuštění. Pan revident se vztékal a láteřil až se hory zelenaly. Naproti tomu s uspokojením vzal na vědomí přebytek a milostivě připojil: Revidiert und richtig befunden. Takových rachunků bylo ovšem poskrovnu. Příhodily se na příklad za 18 let pouze dvakrát. V roce 1842 za burmistra Ryšky a r. 1848 za burmistra Slívy. Obyčejně zůstalo »skoncem roku v kase 00«. V r. 1831 předkládaly roční rachunkky vrchnostenskému úřadu šenovskému kromě Šenova ještě tyto obce: Venclovice, Horní Datyně, Bartovice, Rakovec (v pečeti obraz raka a nápis Rakov!), Ratimov a Velké Kumbůce.

Rachunek obce šenovské.

Z rachunku obce šenovské se dovídáme, že v letech jednatřicátých měla obec 195 domovních čísel (+ 16 čísel v Losku) se 194 poplatníky.

Domovní čísla 1, 2, 4, 5, 10, 14, 59, 60, 98, 122, 125, 128, 129, 140, 141, 172, 189 označovala panské objekty. Z poplatníků bylo 23 sedláků (14 celých, 2³/₄ sedl. a 7 půlsedláků), 48 zahradníků, 96 chalupníků, 22 malochalupníků, 1 krčmář, 3 mlynáři a 1 daň platící komorník.

Toho roku měla obec příjmů 313 fl. 9 kr.³⁹⁾. Největší daň platil Ondřej Jaroš z čís. 27., t. j. 6 fl. 48 kr., nejmíň přispěl do obecní kasy komorník Josef Javorek z čís. 103. Zaplatil všeho všudy 10 kr.

³⁸⁾ Příslušná akta v zámecké registratuře.

³⁹⁾ Fl. = zkráceno z floren (lat. florenus = zlatý). Od r. 1753 až do 1857 počítalo se v Rakousku na zlaté konvenční mince. 1 zl. k. m. měl 60 kr., 1 kr. měl 2 hal. a 1 hal. 2 vídeňské feniky.

Poplatníky byli :

1. Jan Řeháček, mlynář	č.	3	59. Jan Mokroš, chalupník	č.	67
2. Anton Havran, krčmář	»	6	60. Matys Toman, malý chal.	»	68
3. Kyjonka Josef, mal. chal.	»	7	61. Vencel Bednář, chalupník	»	69
4. Josef Novák, mal. chal.	«	8	62. Jan Matušek, chalupník	»	70
5. Mikoláš Miksa, mal. chal.	«	9	63. Andrys Ožana, chalupník	»	71
6. Anton Michalus, chal.	»	11	64. Andrys Drozd, chalupník	»	72
7. Andrys Bernatík, chal.	»	12	65. Josef Slíva, chalupník	»	73
8. Bernat Gajovský, chal.	»	13	66. Josef Videňský, chalupník	»	74
9. Jan Toman, zahradník	»	15	67. Jan Bednář, chalupník	»	75
10. Franc Chobot, chalupník	»	16	68. Franc Bednář, chalupník	»	76
11. Bernat Rajdus, chalupník	»	17	69. Jan Ryška, chalupník	»	77
12. Andrys Miksa, $\frac{3}{4}$ sedlák	»	18	70. Jan Káňa, chalupník	»	78
13. Jan Miksa, sedlák	»	19	71. Josef Jaterka, chalupník	»	79
14. Josef Vítek, mal. chal.	»	20	72. Vencel Kolek, chalupník	»	80
15. Josef Revenda, sedlák	»	21	73. Franc Ryška, chalupník	»	81
16. Andrys Bernatík, sedlák	»	22	74. Josef Valový, chalupník	»	82
17. Jan Nezhoda, chalupník	»	23	75. Vencel Jaterka, chalupník	»	83
18. Jura Blažek, sedlák	»	24	76. Josef Košťál, zahradník	»	84
19. Jan Šebesta, sedlák	»	25	77. Andrys Pastrňák, zahrad.	»	85
20. Jan Joki, sedlák	»	26	78. Josef Halfar, zahradník	»	86
21. Andrys Jaroš, sedlák	»	27	79. Jan Pežga, chalupník	»	87
22. Jan Rajdus, sedlák	»	28	80. Vencel Lipina, malý chal.	»	88
23. Bernat Brovar, m. chal.	»	29	81. Josef Tomis, zahradník	»	89
24. Franc Ryška, sedlák	»	30	82. Jan Tomis, zahradník	»	90
25. Jan Bernatík, sedlák	»	31	83. Jan Kolář, zahradník	»	91
26. Jan Novák, $\frac{3}{4}$ sedlák	»	32	84. Josef Kiška, zahradník	»	92
27. Vencel Novák, $\frac{1}{2}$ sedlák	»	33	85. Andrys Kiška, zahradník	»	93
28. Jan Jaroš, sedlák	»	34	86. Josef Tomis, zahradník	»	94
29. Bernat Folvarčný, sedlák	»	35	87. Andrys Jaterka, chalupník	»	95
30. Josef Bernatík, sedlák	»	36	88. Franc Glac, chalupník	»	96
31. Josef Vašek, zahradník	»	37	89. Bernat Gajovský, chalup.	»	97
32. Andrys Mokroš, zahradník	»	38	90. Andrys Kašperlík, chalup.	»	99
33. Vencel Večerek, zahr.	»	39	91. Jan Jurček, půlrolník	»	100
34. Jan Ryška, zahradník	»	40	92. Andrys Košťál, půlrolník	»	101
35. Bernat Vrba, mlynář	»	41	93. Jan Valový, zahradník	»	102
36. Josef Šebesta, zahradník	»	42	94. Anton Javorek, chalupník	»	103
37. Jan Tvardek, zahradník	»	43	95. Jan Škrla, malý chalupník	»	104
38. Jan Drozd, zahradník	»	44	96. Franc Durčák, malý chal.	»	105
39. Matys Kresta, zahradník	»	45	97. Franc Levík, chalupník	»	156
40. Jan Šebesta, zahradník	»	46	98. Ignác Večerek, chalupník	»	107
41. Jan Greš, malý chal.	»	47	99. Jan Břenek, chalupník	»	108
42. Andrys Tvardek, zahrad.	»	48	100. Vencel Pěčonka, chalup.	»	109
43. Jan Tvardek, zahradník	»	49	101. Bernat Čarnecký, chalup.	»	110
44. Jan Kašperlík, chalupník	»	50	102. Anton Fikáček, malý chal.	»	111
45. Franc Fikáček, zahradník	»	51	103. Andrys Tvardek, chalup.	»	112
46. Jan Miksa, chalupník	»	52	104. Andrys Ryška, malý chal.	»	113
47. Andrys Chobot, zahradník	»	53	105. Vencel Kolek, chalupník	»	114
48. Josef Kresta, chalupník	»	54	106. Jan Přeček, chalupník	»	115
49. Jan Urbanec, zahradník	»	55	107. Ignác Janík, chalupník	»	116
50. Vencel Kravec, chalupník	»	56	108. Jakub Vaněk, půlrolník	»	117
51. Bernat Urbanec, chalupník	»	57	109. Jan Jurček, půlrolník	»	118
52. Josef Miksa, chalupník	»	58	110. Jan Slíva, půlrolník	»	119
53. Jan Vašek, chalupník	»	61	111. Ant. Musial, chalupník	»	120
54. Jan Šebesta, chalupník	»	62	112. Josef Skupník, půlrolník	»	121
55. Jiří Buchta, malý chal.	»	63	113. Georg Moldřík, malý chal.	»	123
56. Andrys Jaška, malý chal.	»	64	114. Josef Fikáček, chalupník	»	124
57. Jan Kolář, chalupník	»	65	115. Andrys Skupník, chalup.	»	126
58. Jan Večerek, chalupník	»	66	116. Jan Fikáček, malý chal.	»	127

LORELEI.

1

117. Bernart Ryška, zahradník č. 130	148. Josef Miksa, zahradník č. 164
118. Bernat Bernatík, zahrad. » 131	149. Vencel Franek, zahradník » 165
119. Jan Latečka, zahradník » 132	150. Jakub Pavlica, chalupník » 166
120. Andrys Kordý, zahradník » 133	151. Vencel Křístek, chalupník » 167
121. Franc Šlachta, zahradník » 134	152. Jakub Folvarčný, chalup. » 168
122. Pavel ?, malý chal. » 136	153. Josef Ščepánek, chalup. » 169
123. Franc Drozd, malý chal. » 137	154. Josef Chobot, chalupník » 170
124. Georg Motloch, chalup. » 138	155. Franc Pavlita, chalupník » 171
125. Josef Fajka, malý chal. » 139	156. Jan Pastrňák, chalupník » 172
126. Jan Mikeska, půlrolník » 142	157. Michal Borový, chalupník » 173
127. Josef Urbanec, chalupník » 143	158. Vencel Zegzulka, chalup. » 174
128. Anton Georg, malý chal. » 144	159. Josef Ryška, zahradník » 175
129. Matys Vavrečka, chalup. » 145	160. Georg Fikáček, chalupník » 176
130. Filip Chobot, chalupník » 146	161. Jan Musiol, chalupník » 177
131. Jan Šlachta, chalupník » 147	162. Michal Slíva, chalupník » 179
132. Valentin Čapla, chalupník » 148	163. Vencel Brháček, zahrad. » 180
133. Georg Kondrla, chalupník » 149	164. Jan Kuchař, chalupník » 181
134. Franc Valový, chalupník » 150	165. Josef Kroček, chalupník » 182
135. Josef Tomis, chalupník » 151	166. Karel Otíпка, chalupník » 183
136. Andrys Pastrňák, chalup. » 152	167. Jan Brháček, zahradník » 184
137. Jakub Kroček, chalupník » 153	168. Jan Rada, chalupník » 185
138. Josef Šustek, chalupník » 154	169. Jan Zelina, chalupník » 186
139. Jan Hurta, chalupník » 155	170. Jan Slíva, chalupník » 187
140. Michal Lipina, chalupník » 156	171. Pavel Blažek, chalupník » 188
141. Josef Bednář, chalupník » 157	172. Jan Mokroš, chalupník » 190
142. Jan Gvozď, chalupník » 158	173. Michal Kožušník, m. chal. » 191
143. Jan Rusek, chalupník » 159	174. Josef Drozd, malý chal. » 192
144. Andrys Chobot, chalupník » 160	175. Pavel Adamec, chalupník » 193
145. Jan Man, chalupník » 161	176. Michal Nezhoda, chalup. » 194
146. Franc Drnovský, chalup. » 162	177. Josef Buroň, malý chal. » 195
147. Bernat Surma, chalupník » 163	178. Josef Javorek, komorník » 103

L o s e k (nyní v Dol. Datyních.)

179. Vencel Ožana, zahradník č. 59	187. Jan Kělar, zahradník č. 68
180. Vencel Ožana, zahradník » 61	188. Andrys Cíz, zahradník » 69
181. Andrys Bednář, mlynář » 62	189. Andrys Košťál, zahradník » 70
182. Bernat Ožana, zahradník » 63	190. Jan Brháček, zahrad. » 71
183. Frant. Záruba, zahradník » 64	191. Josef Ryška, zahradník » 72
184. Bernat Kožušník, zahrad. » 65	192. Franc Olšák, zahradník » 73
185. Jan Kožušník, zahradník » 66	193. Matys Knězek, malý chal. » 74
186. Bernat Kašperlík, zahrad. » 67	194. Franc Brháček, chalupník » 75

Vydávka byla následující:

Šenovskému rektorovi skontrachtovaný školní plat na rok 1831	35 fl. — kr.
Poslovi Josefovi Adámkovi kontrachtovanu poselku	49 fl. — kr.
Obecnímu vachtařovi Jos. Adamkovi	13 fl. — kr.
Antonínu Škrlovi za kostelní vachu	11 fl. — kr.
Komiňořovi podle kontraktu	36 fl. — kr.
Antoňovi Havranovi od konskrypcije	19 fl. — kr.
Panu řarářovi stolové	3 fl. 35 kr.
Co byly útraty při rekrutyruňkách	36 fl. 30 kr.
Na pohrabáča cestovného platila obec	40 fl. 28 kr.
Na pohořalé	3 fl. — kr.

Útraty při vojokach	1 fl. 30 kr.
Za světlo při vizytacijách	2 fl. — kr.
Za truhle vojokovi, co se zastřelil	2 fl. — kr.
Jurkovi Blažkovi za plac jak neb kaj obecní sypání stojí	2 fl. 30 kr.
K obecní truhelce se zámky popravily	1 fl. 15 kr.
Na obecní sypání se měry popravily a za dvě vijačky	3 fl. 50 kr.
Janovi Lipinovi co řezol lavy na říky	2 fl. 31 kr.
Fojtovi službu	50 fl. — kr.
Celkem výdavek	313 fl. 09 kr.

Vykaz: Když se od příjmy 313 fl. 9 kr. výdavka 313 fl. 9 kr. odťáhne, tak zůstane s koncem roku 1831 v kase 00.

Šenov dne 31. prosince 1831.

Obecní pečef.
(Tři věže s nápisem
Gemeinde Schönhof.)

Joseph Thomis, fojt
††† Jan Miksa, burmistr
Franc Riška, přísazný
Jan Brháček, přísazný
††† Valentin Čapla, přísazný

Poznamenati sluší, že z uvedených zástupců obce neuměli psáti (označení třemi křížky) burmistr Miksa a přísazný Čapla.

* * *

Josef Tomis fojtoval plných 17 let. Byl asi u vrchnosti dobře zapsán, že mu propachtovala úřad fojta na takovou řadu let. Byl-li stejně zapsán i u svých sousedů, není známo. Služba fojta nebyla tak snadná jako dnes. Člověk takový, chtěl-li vyhověti oběma stranám, musil nositi na obou ramenech. Tak ovšem každý nedovedl a proto mnohý hleděl se čestného onoho titulu co nejdříve zbaviti. Někde šlo to hladce, jinde taková tvrdohlavá resignace dělala potíže. Pěkně o tom vypravuje prof. J. Zukal v »Pamětech opavských« v pojednání »Jak Jakub Hrubý nechtěl býti rychtářem v Melči«. (Vyšlo nákladem Matice Opavské v Opavě. Cena 3 K). Se jménem nového a posledního fojta shledáváme se teprve r. 1848. Byl jím Franc Chobot. Burmistři se vystřídali za tu dobu tři. Roku 1836 zvolila si obecní hromada burmistrem France Ryšku, r. 1844 Jana Nováka a r. 1848 France Slívu z čísla 117.

Jaké příjmy a vydání obec postupně měla vidno z následující tabulky :

Rok	Příjem	Vydání	Přebytek
1832	515 fl. 24 kr. stř.	515 fl. 24 kr. stř.	
1833	291 " 30 "	291 " 30 "	
1834	302 " 22 "	302 " 22 "	
1835	104 " 50 "	104 " 50 "	
1836	110 " 48 "	110 " 48 "	
1837	114 " 33 "	114 " 33 "	
1838	107 " 5 ¹ / ₄ kr.	107 " 5 ¹ / ₄ kr.	
1839	114 " 53 ¹ / ₂ "	114 " 53 ¹ / ₂ "	
1840	119 " 48 ¹ / ₄ "	119 " 48 ¹ / ₄ "	
1841	117 " 37 ¹ / ₂ "	117 " 37 ¹ / ₂ "	
1842	117 " 5 ¹ / ₂ "	115 " 9 ¹ / ₂ "	+ 1 fl. 56 kr.
1843	128 " 28 ³ / ₄ "	128 " 28 ³ / ₄ "	
1844	119 " 29 ¹ / ₂ "	119 " 29 ¹ / ₂ "	
1845	113 " 43 ³ / ₄ "	113 " 43 ³ / ₄ "	
1846	129 " 20 ¹ / ₂ "	129 " 20 ¹ / ₂ "	
1847	131 " 14 ³ / ₄ "	131 " 14 ³ / ₄ "	
1848	168 " 42 kr.	157 " 51 kr.	+ 6 fl. 51 kr.

Rachunek obce venclovické.

Obec venclovická stála si toho roku se svými financemi hůř nežli Šenov. V rachunku čteme, že »s koncem roku nezůstalo v kase ničeho.« Suma nových příjmů dělala 130 fl. 48 kr., k tomu ale pozůstalo v restu od r. 1830 19 fl. 30 kr. Dávky mělo býti vlastně vybráno o 17 fl. 70 kr. více. Ale byly zlé časy a 9 poplatníků zůstalo dávku dlužno. Obecní moudré hlavy jednoduše do rachunku dali zapsati: Nro. 61. Josef Mokroš nedal nic (měl platiti 2 fl. 36 kr.), nebo : Nro. 8. Josef Kula nic (1 fl. 44 kr.) atd.

Povstaly tři nedoplatek označen na konci příjmů slovy: »ba vydávka není vyplacena až se ten rešt vybere«.

V r. 1831 měly Venclovice 94 poplatníků.

Sedláky byli: Jiří Pastrňák č. 1.
Franc Kolář č. 4.
Vencel Pastrňák č. 30.
Vencel Chobot č. 13.
Jan Chobot č. 41.

Zahradníků bylo 9, velkých chalupníků 10, malých chalupníků 60, nejmenších chalupníků 10. Největší dávku platili sedláci Jiří a Vencel Pastrňák (každý po 5 fl. 12 kr.), zahradníci à 2 fl. 36 kr., velcí chalupníci à 1 fl. 44 kr., malí chalupníci à 1 fl. 17¹/₄ kr. a nejmenší chalupníci à 52 kr.

Vydávka:

Rechtorovi Franckovi Haladejovi šenovskému ten skuntrachtovaný školní plat na rok 1831	17 fl. — kř.
Na ordinanc Kožušníkov	32 fl. 30 kř.
Útraty na konškrypcij Antuňovi Havranovi	14 fl. 30 kř.
Fojtovi služby	15 fl. — kř.
Kostelnímu wachtařovi Antuňovi Škrlovi	8 fl. — kř.
Almužne co dal do Kancnarye	3 fl. 30 kř.
Tym žebrosum co s adestacijami chozum	— fl. 12 kř.
Na rekruty	16 fl. 27 kř.
Kumiňořovi podle kontraktu na rok 1831	17 fl. 36 kř.
Na pohrabača Janovi Řepiskimu	11 fl. 45 kř.
Obecnímu wachtařovi Andrysovi Kiškovi	5 fl. — kř.
Farařovi šenovskému stolového	2 fl. 15 kř.
Na trubu ku kostelu wachtařovi	1 fl. 03 kř.
Za mřeže ku kontribučnímu sypaňu	5 fl. 30 kř.
Suma vydavek	150 fl. 18 kř.

Tak nezůstalo v obecní kase nic.

Venclovice dne 31tého prasince roku 1831.

Obecní pečet.
(Sedlák s kosou a
nápisem: Gemeinde)
Wenzlovitz.

Johan Slíva, fojt
Jiří Špetík, burmister
Jurek Hlisník, přísazný
Jan Chobot, přísazný
Josef Slíva, přísazný
a jmeno podpisovatel (podepsal
Jana Chobota.)

Rachunek obce bartovické.

Kurendářem obce bartovické r. 1831 byl Franc Vuzník, chalupečník z čísla 56. Jeho obecní rachunky, pokud se týká písma a úpravy, jsou vzorné. Bylo to také štěstím pro bartovické »úřady«, že se mezi nimi vyskytl člověk znalý písma, které mohlo směle konkurovati s písmem samého pana šenovského důchodního. A ten se panečku v péře vyznal. Nebyť obecního písaře France Vuzníka, Bůh ví, jak by ty rachunky byly každoročně dopadly. Neumětl se v Bartovicích podepsati ani fojt ani burmistr a ze šesti přísazných neuměli tak učiniti ještě tři. Pouze Johan Tomis a Johan Minař jakž takž s krupějemi potu na čele podepsali své jméno. Šestým přísazným byl Wuzník a ten celou obec vyváděl z bryndy.

Z jeho zápisu se dovidáme, že bylo v Bartovicích 99 poplatníků. Z tohoto počtu bylo 6 sedláků celých (Frant. Havlásek č. 18, Josef Konupka č. 19, Matyáš Berger č. 20, Michal Latečka č. 21, Jan Konupka č. 22 a Jan Latečka č. 23.) 7 třičtvrtě sedláků (Václav Urbanec č. 13, Jan Bernatík č. 25, Jan Kusák č. 46, Josef Martínek č. 53, Václav Tomis č. 64, Václav Urbanec č. 47 a Jan Míček č. 48) a 2 půlsedláci (Fabián Křišťof č. 16, Jan Večerek č. 17). Vedle těch

nacházelo se v obci 20 zahradníků, 24 velkochalupníků, 40 chalupníků a malých chalupníků. Nejvíce gruntovní daně platil Matys Berger (6 fl. 41 kr. 1¼ hal.), nejmíň přispíval Vencel Franek z č. 2. (40 kr.)

Suma roční příjmy a restu činila 201 fl. 48 kr. ¼ h.

Ve vydávce čteme:

Rektorovi šenovskému Franc Haladej ten skontrachtovaný školní plat na rok 1831	18 fl. — kr.
Poslovi Janu Adamek za kontrachtovanu poselku od kanceláře	32 fl. 32 kr.
Na obecní ordináty Janu Křístkovi fojtovi	20 fl. — kr.
Na rekruty v tom roku se vydalo	24 fl. 19 kr.
Komiňořovi se platilo za skontrachtovanu jeho službu od vymetání komínů	18 fl. 20 kr.
Na obecní vachu Jiřímu Kubínovi	16 fl. — kr.
Na službu přísazným	5 fl. 12 kr.
Antonovi Škrlovi na skontrachtovanu kostelní vachy Panu farářovi Vincenc Mížera jeho povinovaty plat stolovy	3 fl. — kr.
Od místa kde sypání obecní stojí Janu Večerek	2 fl. — kr.
Na pohořelé co Jan Křístek fojt platil	2 fl. — kr.
Na světlo iku obecnímu pořádku se platilo	1 fl. 39 kr.
Na konskrypcij se platilo Antoňovi Havranovi	14 fl. — kr.
Od písáňa obecního Francovi Vuzníkovi	8 fl. — kr.
Pohrabačovi Josef Fujčík od kanceláře jeho plat	15 fl. — kr.
Na ten sám způsob Janu Chobotovi	6 fl. 30 kr.
Janu Pastyřňakovi co vodil Jana Durčáka do Opavy ku oddaju: platil mu fojt na 2 dni	1 fl. 18 kr.
Na trubku ku kostelu co Anton Škrkla dal zrobit	1 fl. 06 kr.
Suma vydávek	196 fl. 54 kr.

Výkaz:

Když se od příjmy 201 fl. 48¼ kr. vydávka 196 fl. 54 kr. od-táhne, itak zůstane na koncu roku 1831 v kase 5 fl. 6 kr. (!) Tak vy-početl fojt s burmistrem a konšely čili přísaznými. Vrchnostenské-mu revisoru se však výpočet nelíbil, namočil péro v »červeném čer-nidle« a pokladní hotovost opravil na 4 fl. 54¼ kr.

Obecní pečet.

(Žebrák o berlí a nápis
Gemeinde Bartelsdorf.)

Podpisy.

+++ Johan Křístek, fojt
+++ Vencel Urbanec, burmister
+++ Johan Slíva, přísazný
Johan Tomis, přísazný
Johan Minař, přísazný
+++ Johan Urbanec, přísazný
+++ Vencel Tomis, přísazný
Franz Vuzník, jmena
podpisovatel a přísazný.

Rachunek obce datyňské.

Tytěz neocenitelné, vřak málo honorované služby, které prokazoval v Bartovicích řečený již Franc Vuzník, měl na starosti datyňský »mynař« Franc Mikšan, v rachuněku uvedený »pod Numerem domu 3.« V jeho ročních účtech poprvé se objevují slova »příjem« místo »příjma« a »výdavek« místo »vydávka«. Musil to býti asi znamenitý člověk. Kde svých vědomostí o správnosti českých výrazů nabył, není známo, tak jako zůstane hádankou, proč si ho obec ne zvolila za burmistra, když všichni obecní pohlaváři, od fojta počínaje a posledním přísazným konče, neuměli péra vzíti do rukou.

Datyňský rachunek vykazuje nového příjmu 84 fl. vybraného od 20 sedláků, 9 zahradníků, 5 chalupníků a 1 mynáře (Fr. Mikšana).

Ve výdavce jsou uvedeny tyto položky:

Josefu Kožušníkovu, co chodil na ordinanc	16 fl. 24 kr.
Janovi Kosnovskému, za kostelní vachu	5 fl. — kr.
Na útraty při konskrybce	7 fl. — kr.
Polskostravskému panu farářovi stolové	3 fl. 15 kr.
Za dveři na obecní sypání	1 fl. 30 kr.
Šenovskému rektorovi plat od školy	12 fl. 48 kr.
Za obecní úřední stůl	3 fl. 15 kr.
Těšínskému kominářovi	7 fl. — kr.
Ratimovskému rektorovi koledu	2 fl. — kr.
Na útraty při rekrutyruňku	8 fl. — kr.
Obecnímu písařovi roční plat	5 fl. — kr.
Pohrabáčovi Janovi Chobotovi	12 fl. 48 kr.
Suma výdavku	84 fl. — kr.

Když se od příjmu 84 fl. výdavek 84 fl. odtáhne, nezůstane v kase nic.

V Datyň, dne 31. prosince 1831.

Obecní pečet.
(Muž se sekerou a năpis
Gemeinde Ober Dattin)

Michal Borový, fojt
Andrys Sklář, burmistr
Josef Rada, přísazný
Josef Kuchař, přísazný
Josef Blažek, přísazný
Franc Mikšan, přísazný
a mena podpisatel.

Rachunek obce rakovecké.

Léta páně 1831 byli obecními vyvolenci sousedé: Franc Břinek, Johan Hrdý, Johan Peter, Andrys Turnis a Johan Míček. První

byl fojtem, poslední »mína podpisatel« a ostatní přísazní. První čtyři se podpisovali třemi křížky. Poplatníků měl Rakovec 25 (17 zahradníků, 4 velkochalupníci, 4 malochalupníci), příjmu 52 fl., vydání 52 fl.

Vydání jsou podobná předchozím. Tak ratimovský rektor Franc Pasker dostával povínavaté koledy 1 fl., polsko-ostravský farář stolovéhoho 24 kr., kominář 5 zl., poslovi Špetíkovi 13 fl. 31 kr., ratimovskému faráři na »rekvalní mšu svatu« 4 fl. 20 kr. atd. Ohromnou díru v pokladně jim udělalo vydání na rekruty. Je až víře nepodobno, jak mohla obec o 25 číslech »prorekrutovati« v uvedeném roce skoro polovici obecních příjmů, t. j. 21 fl. 15 kr. Budou asi do obnosu započítána vydání, která by těžko obstála před sondnou stolicí v zámecké kanceláři šenovské.

Rachunek obce ratimovské.

Poměrně nejlíp hospodařila v tomto roce obec ratimovská. Od 64 poplatníků (18 sedláků, 18 zahradníků, 18 chalupníků, 8 malých chalupníků, 1 mlynáře (Jan Slíva na čísle 35) a 1 krmáře (Josef Sládeček na čís. 44) vybráno obecní dávky 99 fl. 3 kr.; vydání měla obec 96 fl. 10 kr. Vzdor tomu, že od roku 1830 pochybilo v kase 9 fl. 15 kr., zůstal obci pro strýce Příhodu přebytek 2 fl. 53 kr.

Tenkrát spravovali obec: fojt Franc Miček, burmistr Josef Kaloc a přísazní Franc Vašíček a Jakub Lička.

Komu a kolik toho roku obec platila, poznamenáno ve vydávce následovně:

Poslovi co kuryndy nosí ročně	34 fl. 13 kr.
Kuminařovi	10 fl. — kr.
Kostelnímu vartyřovi	10 fl. 30 kr.
Na Polsku Ostravu panu farářovi	3 fl. 36 kr.
Rechtorovi koledu	4 fl. — kr.
Rekrutům se vydalo	16 fl. 26 kr.
Třima lankverům musil dát	3 fl. — kr.
Úřadům roční plat	3 fl. 46 kr.
Na světilo při visitirovaňu obci	1 fl. 24 kr.

Co u ratimovské obce překvapuje, je, že jediná ze všech obcí šenovského panství užívala pečeti s českým nápisem.

Rachunek obce Velkých Kunčic.

V rachunku obce Velkých Kunčic z r. 1831 majetkové třídy poplatníků zaznamenány nejsou. Tehdejší kurendář Josef Špetík napsal rachunek vůbec prapodivně. Pod záhlavím »nová příjma od

1ho ledna až do 31teho prasince od obyvatelův obce velkokunčické vybrané« uvedl hned:

Rechtorovi ratimovskému Franc Pasker ten	
skontrachtovaný školní plat na rok 1831	30 fl. — kr.
Kurendařovi Josefovi Špetíkovi	35 fl. 51 kr.
Komiňarovi	10 fl. — kr.
Na kostelní vachu	10 fl. 45 kr.
Na konskrypcy	12 fl. 22 kr.
Koliedu ratimovskému rectorovi	4 fl. — kr.
Na rekruty	14 fl. 18 kr.
Stolové polsko-ostravskému panu farářovi	3 fl. 59 kr.
Fojtovi	— fl. — kr.
Suma výdavek	121 fl. 15 kr.

Od 75 poplatníků vybráno celkem 53 fl. 59 kr. K tomu připočetl příjem 34 fl. 49 kr. Odkud obnos ten vzal, není řečeno. Pokladního přebytku nebylo, poněvadž hned na počátku je uvedeno, že »z koncem r. 1830 zůstalo v kase —.—«. Nešťastný ten rok úřadování fojta Jana Starka, burmistra Michala Najzara a přísazných France Volníka a Vencla Krupy skončil restem 32 fl. 12 kr.

V. Kterí majitelé usedlostí přispěli do kontribučenského fondu.

Kontribučenské fondy peněžní povstaly z přeplatků, jež pod jménem »zvláštní výlohy« přirážely se poddaným, platícím kontribuci (pozem. daň). Účelem těchto přirážek bylo usnadnit placení daně v letech zlých nebo nehodách. Původ svůj vzaly v systematickým patentu ze dne 26. července 1748. Fondy tyto spravovaly patrimoniální (vrchnostenské) úřady. Po roce 1848 přešla správa fondu na berní úřady, později však vláda vrátila je bývalým účastníkům do vlastní správy s podmínkou, že jmění fondů zůstane zachováno a že užitek z něho vynaloží se jen k obecně prospěšným účelům účastníků. Účastníky fondů jsou pouze držitelé oněch nemovitostí, z nichž před rokem 1849 přispívalo se ku »zvláštním výlohám«.

Na podobném základě zřízeny byly t. zv. kontribučenské sýpky (obecní sypání), vyvolané patentem ze dne 9. června 1788. Každý poddaný, který měl ornou půdu, byl povinen po tři za sebou jdoucí léta ze čtyř druhů obilí (pšenice — v místním názvu »žito« —, rží, ječmene, ovsa) třetí díl sklízně odvésti na obecní sýpku. Za ten čas měla se na každém panství nahromaditi zásoba obilí, potřebná k jednorozční setbě. Zásoby ty mohly se každoročně řádným poddaným rozpůjčiti, půjčka pak po žních s náměrkem vymáhána. Náměrek stanoven na $\frac{1}{3}$ míry, později na $\frac{1}{16}$ a zastupoval úrok. Když zásoby obilní tak se rozmnožily, že přesahovaly potřebu, tu měl přebytek býti prodán a stržený obnos řádným poddaným na úrok přičten. Ze získaných takto peněz vytvořeny po roce 1848 kontribučenské záložny, jejichž podílníkem byl každý, z jehož gruntu svého času sypati se muselo.

Správcem kontribučenského fondu peněžního, jakož i kontrib. sýpek v Šenově byl berní výběrčí Neuman. Z jeho zápisu »Kontributions Geld und Körner Fonds, dann Steuer Rechnung und Inventarium« od 1. listopadu 1847 do 31. října 1848 se dovidáme, kolik bylo přispívatelů z obcí příslušných pod berní správou šenovskou, kolik bylo zapláceno kapitálu a j. p., o čemž nás informuje uvedená tabulka.

Jméno obce	Počet účastníků	Úhrnná výše příspěvků v konv. minci	
		zl.	kr.
Šenov	65	5547	20
Bartovice	29	2705	40
Venclovice	29	1600	49 ¹ / ₄
Horní Datyně	12	1309	—
Dolní Datyně	5	600	—
Přísl. cizích obcí	7	2080	—
Úhrnem	147	13842	49 ¹ / ₄

Šenovskými příslušníky kontrib. fondu byli:

Běž. číslo	Jméno přísl.	Číslo domu	Dlužní úpis ⁴⁰⁾ dne a měsíce a roku:	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
1	Frant. Šebcsta	25	30. listopadu 1822	50	—
2	Ondřej Bernatik	22	1. listopadu 1819	35	—
	" "	"	10. února 1846	100	—
3	Jan Miksa	28	30. října 1819	58	—
4	Jiří Mlotek	30	14. prosince 18 4	400	—
5	Ondř. Chobot	53	30. října 1823	100	—
6	Josef Kuchař	68	1. listopadu 1821	100	—
7	Ondř. Blažek	73	30. listopadu 1822	50	—
8	Jan Káňa	78	1. prosince 1821	50	—
9	Václav Kolek	80	30. října 1819	60	—
10	Ant. Glac	96	1. května 1820	100	—
11	Václav Zegzulka	174	1. května 1820	25	—
	" "	"	1. prosince 1833	40	—
	" "	"	1. května 1842	20	—
12	Frant. Buroň	195	1. listopadu 1822	110	—
13	Ondř. Jaroš	27	1. května 1831	50	—
14	Michal Slíva	179	1. dubna 1828	40	—
15	Václav Lipina	88	1. dubna 1829	50	—
	" "	"	1. ledna 1841	20	—
16	Jos. Štěpánek	169	1. dubna 1829	60	—
17	Frant. Chobot	16	1. června 1829	100	—
18	Frant. Motloch	138	31. března 1830	30	—

⁴⁰⁾ Napoleonské války přivedly bojující evropské státy — zejména Rakousko — na pokraj záhuby. Pro nedostatek kovových peněz sáhnuto i na kontrib. fondy. Jich majitelům vystaveny dlužní úpisy, kterými se státní správa zaručovala skonfiskovaný obnos nestenčeně vrátiti.

Běž. číslo	Jméno přísl.	Číslo domů	Dlužní úpis dne a měsíce a roku :	Výše splaceného kapit. konv. m.	
				zl.	kr.
19	Bern. Šebesta	43	1. května 1830	80	—
	"	"	1. července 1832	50	—
20	Jan Novák	32	1. října 1830	50	—
	"	"	1. května 1831	100	—
	"	"	10. dubna 1846	100	—
21	Jan Zelina	186	1. prosince 1830	40	—
22	Jos. Bednář	173	1. ledna 1831	150	—
23	Jan Urbanec	162	1. února 1831	50	—
	"	"	1. února 1838	40	—
24	Frant. Sliva	117	2. listopadu 1832	150	—
25	Jan Kuchař	181	1. ledna 1834	150	—
26	Jan Kolář	65	1. prosince 1833	60	—
27	Jan Jaroš	34	1. ledna 1834	100	—
28	Josef Chobot	146	1. ledna 1834	250	—
29	Jan Pastrňák	172	1. června 1835	50	—
30	Josef Fajka	139	1. října 1835	25	—
31	Jan Jurček	100	1. ledna 1837	50	—
	"	"	10. března 1837	50	—
32	Jan Bernatík	31	1. dubna 1838	40	—
	"	"	6. března 1848	80	—
33	Jan Šebesta	46	1. května 1838	20	—
34	Jan Břenek	108	1. června 1838	20	—
35	Jan Vašek	37	1. března 1840	80	—
	"	"	11. listopadu 1846	80	—
36	Václav Křístek	176	1. srpna 1840	100	—
37	Ondř. Pastrňák	85	1. ledna 1841	80	—
38	Frant. Kyška	77	1. ledna 1841	20	—
39	Jakub Folvarčný	163	1. ledna 1841	40	—
40	Ondř. Tvardek	112	1. ledna 1842	10	—
41	Jos. Bernatík	35	26. února 1842	160	—
	"	"	28. března 1846	20	—
42	Josef Valový	82	21. března 1842	40	—
43	Josef Bednář	83	22. března 1842	40	—
44	Bern. Gajovský	13	28. dubna 1842	16	39
45	Ondř. Ožana	72	25. června 1842	40	—
46	Ondř. Jaška	"	17. května 1848	40	—
47	Jan Večerek	66	31. října 1842	20	—
	"	"	25. října 1830	50	—
48	Jan Guňka	81	2. ledna 1843	40	—

Běž. čís.	Jméno přísl.	Číslo domů	Dlužní úpis dne a měsíce a roku:	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
49	Václ. Večerek	39	1. února 1843	40	—
	"	"	19. února 1847	90	—
50	Jos. Pežga	87	1. února 1844	20	—
	"	"	9. dubna 1847	20	—
51	Bern. Vrba	41	1. května 1843	360	—
52	Josef Vrba	137	1. března 1845	100	—
53	Jan Zajonc	82	1. července 1846	200	—
54	Jan Bednář	75	9. dubna 1847	20	—
55	Jan Káňa	79	17. dubna 1847	20	—
56	Jan Slíva	187	26. února 1848	24	—
57	Bern. Gřes	47	16. května 1848	20	—
	"	"	1. února 1830	25	—
58	Jana Kašperlíka dědicové	55	6. prosince 1847	20	—
59	Jan Struminský	194	31. října 1818	50	—
60	Václ. Ožana	61	1. února 1807	38	20
61	Bern. Ožana	63	1. prosince 1814	57	—
62	Václ. Ožana	74	1. listopadu 1826	26	—
63	Jan Tomis	90	1. října 1834	70	—
64	Josef Košťál	84	1. června 1843	40	—
65	Chobotova manž.	83	1. října 1845	40	—

Bývalí příslušníci venclovští.

Běž. čís.	Jméno příslušníka	Číslo domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
1	Jan Slíva a Jos. Blažek	51—50	1. května 1819	30	—
2	Jan Jasiok	27	30. listopadu 1822	50	—
3	Jos. Lipka	35	31. srpna 1819	50	—
4	Jan Helštýn	37	1. srpna 1821	100	—
5	Frant. Miček	45	1. srpna 1821	100	—
6	Jos. Blažek	50	1. září 1821	20	—
7	Václav Jaroš	29	1. května 1827	65	—
8	Frant. Kubina	84	1. července 1827	50	—
	"	"	1. dubna 1840	140	—
9	Jan Řepiský	15	2. srpna 1828	50	—
10	Jan Zegzulka	55	1. ledna 1829	70	—
11	Josef Jaterka	54	1. ledna 1829	40	—
12	Josef Kiška	62	2. března 1829	40	—

Běž číslo	Jméno příslušníka	Číslo domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku.	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
13	Fr. Melata	67	1. května 1829	40	—
14	Ondř. Václavek	23	1. října 1829	50	—
15	Josef Polák	6	1. listopadu 1829	60	—
16	Jan Krežmer	40	1. března 1830	50	—
	" "	"	1. června 1837	50	—
	" "	"	31. ledna 1843	30	—
17	Jan Slíva	51	1. května 1833	30	—
18	Bern. Mokroš	89	1. srpna 1831	50	—
19	Josef Kaloč	76	1. prosince 1831	50	—
20	Jiří Špetík	65	28. května 1833	60	—
21	Václav Slíva	24	14. prosince 1844	80	—
22	Frant. Řepiský	71	7. prosince 1846	40	—
23	Ondřej Cielecký	94	3. března 1847	40	—
24	Josef Kosnovský	58	17. dubna 1847	30	—
25	Jan Minář	48	11. února 1848	20	—
26	Josef Kubina	44	11. února 1848	50	—
27	Josef Křišker(?)	42	1. prosince 1803	22	43
28	Josef Slíva	86	1. prosince 1802	23	26
29	Josef Mokroš	59	17. dubna 1847	20	—

Zakladatelé bartovičtí:

Běž. číslo	Jméno příslušníka	Číslo domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
1	Jan Šadek	8	1. listopadu 1818	20	—
2	Josef Konupka	19	1. května 1819	50	—
	" "	"	1. června 1834	400	—
	" "	"	1. dubna 1845	50	—
	" "	"	10. února 1846	50	—
	" "	"	14. března 1846	50	—
	" "	"	17. února 1847	50	—
3	Bern. Novák	21	1. května 1819	20	—
	" "	"	1. července 1845 . . .	20	—
4	Ondřej Kusák	22	1. května 1819	10	—
	" "	"	1. října 1832	100	—
5	Josef Skutina	23	1. května 1819	20	—
6	Václav Míček	48	30. října 1822	100	—
	" "	"	1. června 1835	50	—

Běž. číslo	Jméno příslušníka	Číslo domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
7	Isidor Bindač	68	1. listopadu 1826	129	40
	" "	"	20. dubna 1842	45	—
8	Jan Adamus	69	31. září 1819	30	—
9	Václav Naisar	73	30. září 1823	18	—
10	Jan Tvardek	104	28. února 1829	30	—
11	Jan Večerek	17	1. dubna 1830	50	—
12	Josef Berger	20	23. května 1833	80	—
	" "	"	1. února 1839	80	—
13	Jan Konupka	60	30. prosince 1833	60	—
14	Václav Kiška	10	1. května 1838	40	—
15	Bernard Říman	42	1. července 1838	20	—
	" "	"	31. ledna 1843	20	—
	" "	"	1. ledna 1830	50	—
16	Josef Křístek	55	1. července 1838	50	—
17	Jan Kusák	46	1. listopadu 1839	100	—
18	Václav Miksa	72	1. října 1840	25	—
19	Anna Podešvová	79	1. ledna 1841	60	—
20	Frant. Novák	90	10. října 1842	24	—
21	Frant. Havlas	18	21. března 1845	40	—
22	Ondřej Kubina	87	19. prosince 1843	40	—
23	Frant. Kriegel	29	13. března 1847	40	—
24	Jos. Břenek	41	31. března 1847	30	—
25	Jan Kašpar	27	26. srpna 1848	40	—
26	Marianá Chobotová	90	26. srpna 1848	12	—
27	Ondřej Jureček	103	31. prosince 1829	50	—
28	Josef Kavka	59	1. září 1833	60	—
29	Pavlina hraběnka z Gallenberka ⁴¹⁾	64	31. března 1847	500	—

Prispívatelé horno-datyňští.

Běž. číslo	Jméno příslušníka	Čís. domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
1	Jan Fajkus	9	31. července 1819	165	—
2	Josef Rada	10	31. července 1819	72	—
	" "	"	1. listopadu 1826	100	—
3	Josef Blažek	17	30. října 1823	72	—

⁴¹⁾ Manželka barona Antonína Skrbenského.

Běž. číslo	Jméno příslušníka	Čís. domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
3	Josef Blažek	17	5. ledna 1844	100	—
	" "	"	15. února 1845	4	—
4	Jan Kaloč	18	1. listopadu 1820	40	—
5	Václav Kaloč	4	2. února 1827	50	—
6	Michal Slíva	13	1. července 1827	50	—
	" "	"	1. prosince 1828	70	—
7	Jan Říman	31	2. února 1827	100	—
8	Jiří Hrbáček	22	1. června 1828	50	—
9	Jan Fridrišek	33	1. března 1830	90	—
10	Michal Borový	14	1. listopadu 1832	100	—
11	Jan Borový	12	1. května 1832	120	—
12	Jan Kuchař	15	1. prosince 1840	70	—

Prispívatele dolno-datynští :

Běž. číslo	Jméno příslušníka	Číslo domu	Dlužní úpis ze dne, měsíce a roku	Výše splaceného kapit. v konv. m.	
				zl.	kr.
1	Bernard Bystron	59	1. května 1840	300	—
2	Bernard Ožana	63	1. prosince 1814	29	—
3	Ondřej Číž	69	19. února 1847	200	—
4	Jan Keller	68	5. března 1847	60	—
5	Václav Ožana	61	7. dubna 1848	40	—

Mezi cizími přispívateli uveden i Alois svobodný pán Pillersdorf, velkostatkář v Třanovicích a Pítrově s obnosem 600 zl.

Kontribuční sýpky a inventář náradí.

Dle výkazu z téhož roku obsahovaly sýpky (šenovská při čísle 24. — Josef Blažek), venclovická při čísle 63. — Josef Ryška), bartovická při čísle 17. — Fr. Večerek), datyňská při č. 18. — Jan Kaloč):

pšenice :			žita :			ječmene :			ovsa :		
měřic	věrtlů	čtvrtek	měřic	věrtlů	čtvrtek	měřic	věrtlů	čtvrtek	měřic	věrtlů	čtvrtek
151	4	3 ¹³ / ₁₆	332	2	3 ¹ / ₁₆	25	3	2 ¹⁰ / ₁₆	281	2	2 ⁹ / ₁₆

⁴²⁾ Měřice asi 93 a půl l. — Věrtel asi 23 a půl l. — Čtvrťka asi 5 a 3 čtvrtě l.

Po zrušení kontr. sýpek zrní prodáno za 900 zl. Obnos ten je uložen v kontr. záložně frýdecké, z něho berou uvedené obce ročně 63 K úroků.

Jednotlivé obce z toho přijímají: Šenov 10 K 96 h, Venclovice 6 K 42 h, Bartovice 12 K 60 h, H. Datyně 9 K 48 h. Z obnosu sráží se 16 K na mši v den sv. Rafaela, ke kterémuž účelu přispívají: Šenov 7 K 96 h, Venclovice 2 K 82 h, Bartovice 4 K 76 h, Datyně 46 h. Hudebníkům za doprovod při průvodu a mši 6 K. Zbytkem hradí se kolek na kvitanci a poštovné za expedici peněz.

Sýpkové nařadí, o němž není známo kam se podělo, odhadnuto v inventáři na 603 fl. 52 kr.

Byly to následující předměty:

1. Jedna dřevěná, železem okovaná truhla (pokladna) s třemi zásuvkami v ceně . 31 zl. 10 kr.
2. Jedna dolnorakouská míra z dubového dřeva taktéž železem okovaná, nalézající se ve venclovické sýpce . . . . . 5 zl. 15 kr.
3. Pět bukových, obilních lopat . . . . . 3 zl. --- kr.
4. Čtyři březová košťata . . . . . --- zl. 12 kr.
5. Jedna stará dolnorakouská míra železem okovaná a opravená, darovaná šenovskou obcí . . . . . 1 zl. 45 kr.
6. Jedna nová stříkačka z tvrdého dřeva r. 1841 zhotovená, uvnitř vyplechovaná, pro 8—9 věder vody, koupená za 562 zl. 30 kr. s polovice vrchností a s polovice kontr. fondem sýp. . . 562 zl. 30 kr.

VI. Jak se stali poddaní svobodníky.

Nebylo, myslím, v životě šenovského lidu radostnější chvíle nad onu, kterou přinesl teplý a čerstvě rozoranou zemí vonící podziměk r. 1848.

Koncem měsíce září zabloudil totiž do vesnice dvorní dekret cis. Ferdinanda I. Shromážděným na zámku poddaným chladně, bez vysvětlení přečteno:

»My Ferdinand I. z Boží milosti a t. d. učinili Jsme rozhodnutím ze dne 15. prosince 1846⁴³⁾ příhodné ustanovení, aby dle možnosti usnadněny byly dobrotivé úmluvy o vyvazení robot a se zvláštní blahosklonností znamenali Jsme, že tato opatření, kdekoliv použita byla, se zdárným výsledkem se setkala. Vedení vřelým přáním, aby citelné břímě roboty naturální bylo zdviženo a aby prosbám, které nás od mnohých o blaho poddaných sedláků se starajících došly, vyhověno bylo, vidí se Nám naříditi:

1. Povinnost konání roboty přestatí má v době jednoho roku proti tomu, že oprávněnému dáváno bude ode dne zrušení naturální roboty přiměřené odškodnění.

2. Vyšetření tohoto odškodnění a ustanovení způsobu, jakým má býti od povinných dáváno a oprávněným odevzdáno, stane se zákonitou cestou dle nejmožnějšího zrychlení.

3. Vyvazení, která dosud byla uskutečněna, metýkají se toho ustanovení a rovněž jest volno účastníkům, aby dobrovolné úmluvy činili, jimiž plnění naturální roboty před vypršením řečené doby přestane.

Dáno ve Vídni 7. září 1848.

Ferdinand,
Karel hrabě z Inzaghi,
nejvyšší kancléř.

František svob. pán Pilersdorf,
dvorní kancléř.

Tímto nejvyšším rozhodnutím vyrovnán dávno želaný a bez mála čtyři století trvající křiklavý nepoměr mezi třídou zemědělskou a třídou privilegované šlechty, žijící tehdy v pravém slova smyslu z potu a krve lidské.

⁴³⁾ Toho dne a roku vyšel dekret dvorní kanceláře, který m povoleno poddaným vykupovati se z robot.

Jak krutý tento poměr byl, vidno z knih čili urbářů, zavedených r. 1771 z rozkazu lidumilné císařovny Marie Terezie. V nich zaznamenány jsou přesně povinnosti jednoho kladného poddaného, které mu bylo oproti vrchnosti plniti. Za příklad budiž uveden výpočet povinností celých, třičtvrtě a půl sedláků, zahradníků a chalupníků šenovských⁴⁴⁾.

Povinnosti majitele rustikálního gruntu č. 35 Josefa Bernatika byly:

I. K p a n s t v í :

a) na robotě 1.) »4 potažní dně 4 koňma z jara, 4 potažní dně v podzim za bezplatnou pastvu pro 4 koně v poledním čase na robotě od Jiřího do Michala. 2.) 52 potažních dní 4 koňma. 3.) 104 pěší dně s jednou osobu.«

b) Na daní a materiále: 1.) »2 reynské 33 kr. stříbra gruntovní plat. 2.) 3 čtvrtně vraclavské míry ovsa. 3.) 6 kur. 4.) 60 vajec. 5.) 1 kus tenkej přáze z panského materiálu upřásti.«

II. K f a ř e :

2 měřice rži, 2 měřice ovsa a 12 vajec.

III. K e š k o l e : 3 pecny chleba, 1 koláč, 6 vajec a 9 kvaret žita. Třičtvrtě sedlák Ondřej Miksa na č. 18. byl povinen:

I. N a p a n s t v í :

a) na robotě: 1.) »potažní dně 4 koňma z jara, 4 potažní dně 4 koňma v podzim za bezplatnou pastvu pro 4 koně v poledním čase na robotě od Jiřího do Michala. 2.) 51 potažních dní 4 koňma, 3.) 61 pěších dní s 1 osobu.«

b) Na penězích a materiále: 1.) »2 reynské 24 kr. stříbra gruntovní plat. 2.) 3 čtvrtně vraclavské míry ovsa. 3.) 6 kur. 4.) 60 vajec. 3.) 1 kus tenkej přáze z panského materiálu upřásti.«

II. K f a ř e : 2 měřice rži, 2 měřice ovsa a 12 vajec.

III. K e š k o l e : 3 pecny chleba, 1 koláč, 6 vajec a 9 kvaret žita.

Půlselský grunt č. 117, náležející Frant. Slívovi, vázán byl těmito povinnostmi:

I. K p a n s t v í :

a) Na robotě: 1.) »4 potažní dně 2 koňma z jara, 4 potažní dně z koňma v podzim za bezplatnou pastvu pro 2 koně v poledním čase na robotě od Jiřího do Michala, 2.) 52 potažních dní s dvěma koňmi. 3.) 52 pěších dní s 1 osobu.«

b) Na penězích a materiále: 1.) »2 reynské gruntovní plat. 2.) 1 čtvrtně 2 věrtle vraclavské míry ovsa. 3.) 3 kury. 4.) 30 vajec. 5.) 1 kus tenkej přáze z panského materiálu přásti.«

II. K f a ř e : 1 měřicu rži, 1 měřicu ovsa a 12 vajec.

⁴⁴⁾ Celý sedlák byl držitelem půdy ve výměře 30—40 jiter, $\frac{3}{4}$ sedlákům náleželo 24—26 jiter, $\frac{1}{2}$ sedlákům 10—20 jiter, zahradníkům 5—10 jiter, chalupníkům několik měřic pole.

III. Ke škole: 1 pecen chleba, 1 koláč, 6 vajec a 9 kvaret žita.

* * *

Majitel zahradnického gruntu č. 48 Andrys Tvardek měl poznamenáno:

I. K panství:

a) Na robotě: 137 dní pěšky roboty.

b) Na dávkách: 1 fl. 30 kdr. šeinů gruntovní plat a 1 kus tenkej přáze z panského materiálu přásti.

II. K faře: 6 vajec.

III. Ke škole: 1 koláč a 4 vejce.

* * *

Josefu Levíkovi »na poznamenaném statku domin. chalupce N. 106« předepsáno:

I. K panství:

a) Na robotě: »12 ⁷⁰/₁₀₀ (!) dní pěšej roboty.«

b) Na dávkách: 30 kr. šeinů gruntovní plat.

II. K faře: »3 vaica.«

III. Ke škole: »3 vejca a 1 koláč.«

* * *

Celkový příjem dávek ze Šenova, Bartovic a Venclovic v r. 1848 činil: 348 zl. 33 kr. gruntovního platu, 108 čtvrtní ovsa, 228 slepic, 2280 vajec a 121 kusů čili 5082 metrů přáze. Kolik z tohoto počtu připadalo na jednotlivé obce, udávají níže uvedené tabulky:

Šenov.

Dávce podrobených:	Grunt. plat:	Čtvrtní ovsa:	Slepice:	Vajec:	Kusů přáze:
13 sedláků . . .	31 zl. 6 kr.	39	78	780	13
2 ³ / ₄ sedl. . . .	4 „ 48 „	6	12	120	2
8 ¹ / ₂ sedl. . . .	16 „ — „	8	24	240	8
48 zahradníků .	72 „ — „	—	—	—	48
118 chalupníků .	59 „ — „	—	—	—	—
Úhrnem . . .	182 zl. 54 kr.	53	114	1140	71

Bartovice.

Dávce podrobených:	Grunt. plat:	Čtvrtní ovsa:	Slepice:	Vajec:	Kusů přáze:
6 sedláků	15 zl. 18 kr.	18	36	360	6
8 ³ / ₄ sedl.	19 „ 12 „	24	48	480	8
2 ¹ / ₂ sedl.	4 „ — „	2	6	60	2
19 zahrad.	28 „ 30 „	—	—	—	19
62 chalup.	31 „ — „	—	—	—	—
Úhrnem	98 zl.	44	90	900	35

Venclovice.

Dávce podrobených:	Grunt. plat:	Čtvrtní ovsa:	Slepíc:	Vajec:	Kusů příze:
3 sedláci	7 zl. 39 kr.	9	18	180	3
2 1/2 sedl.	4 „ — „	2	6	60	2
10 zahrad.	15 „ — „	—	—	—	10
82 chalup.	41 „ — „	—	—	—	—
Úhrnem	67 zl. 39 kr.	11	24	240	15

* * *

Císařský slib, daný 7. září, počal se plnití. Patentem ze dne 4. března 1849 a ministerským nařízením ze dne 11. července téhož roku sestavena byla 15. října v Opavě zemská komise, která vypracovala návrh zákona o výkupu z robot a jiných břemen. Komise ta se skládala: ze 4 ministerstvem volených rádců, ze 4 vyslanců strany vrchnostenské a ze 4 zástupců strany rolnické⁴⁵⁾. Vedle této hlavní, zřízeny byly pomocné komise okresní; 4 ve Slezsku opavském a 3 na Těšínsku. V každé zasedali: jeden úředník zeměpanský, jeden znalec práva a jeden počtů znalý hospodář.

Vyvazovací náhrada za robotu stanovena takto:

Kdo byl povinen pracovati čtyřmi koni, zapravil 10 1/2 kr., se třemi 8 1/2 kr., dvěma 6 1/2, s jedním koněm 4 1/2 kr. za každý pracovní den. Pěší den počítán za 2 kr.

Komise skončila svou práci r. 1856. O výši požadované náhrady vyrozuměn každý bývalý poddaný zvláštními úředními výměry čili výroky. V každém výroku uvedeno, kolik třeba složití peněz do vyprošovací pokladny.

Tak majiteli gruntu č. 35. Jos. Bernatíkovi předepsáno zaplatiti:

1. Za povinnost k panství jednou pro vždy 252 zl. 31 ⁶²/₁₀₀ kr. stříbra. 2. Za povinnost k faře 72 zl. 29 ⁴⁰/₁₀₀ kr. a 3. za povinnost ke škole 8 zl. 34 ²⁰/₁₀₀ kr. stříbra.

⁴⁵⁾ Ministerskými rádci byli: Šebestián Řehola, c. k. místopředsedelský rada, Frant. Veidlich, c. k. soudní rada v Johannesberku, Dr. Bedřich šlechtic Haumeder, referent c. k. mor.-slezského fiskálního úřadu v Brně a Vinc. Böhm, knihvedoucí hlavního ber. úřadu v Opavě. Vrchnostenskými zástupci jmenováni: Antonín baron Sedlnický, velkostatkář v Těžkovicích, Theodor hrabě Falkenhain, c. k. komoří a dědic na Kyjovicích, Maxmilián baron Rolsberg, velkostatkář v Litultovicích a Erhard baron Heneberg z Opavy. Za zástupce strany rolnické postaveni: Vinc. Herfort, rolník v Lichtwerden, Emanuel Švarc, rolník z Jungferndorfu, Pavel Gorgoň, rolník z Drahomyšlu a Jiří Stonavský, fojt z Vendrýně. Těmto dvanácti předsedal dr. Josef rytíř Kalchberk, c. k. ministerský komisař.

Třičtvrtě sedláku Ondřeji Miksovi bylo zapraviti: 1. Za povinnost k panství 195 zl. 19 kr. 2. Za povinnost k faře⁴⁸⁾ 71 zl. 57 ⁸⁰/₁₀₀ kr. a 3. za povinnost ke škole 8 zl. 34 ²⁰/₁₀₀ krejcarů stříbra.

Půlsedlák František Slíva zbavil se poddanství touto výplatou: 1. Za povinnost k panství složil 128 zl. 47 ⁶⁰/₁₀₀ kr. 2. Za povinnost k faře 36 zl. 30 ⁰⁰/₁₀₀ kr. a 3. za povinnost ke škole 6 zl. ⁴⁰/₁₀₀ kr. ve stříbře.

Na zahradníka Ondřeje Tvardka připadlo platiti: 1. Za povinnost k panství 90 zl. 55 ⁸⁰/₁₀₀ kr. 2. Za povinnost k faře 16 kr. a 3. za povinnost ke škole 24 kr.

Poměrně snadno zbavili se svých povinností chalupníci. Josef Levík zaplatil: 1. Za povinnost k panství 10 zl. 51 ²⁰/₁₀₀ kr. 2. Za povinnost k faře 8 kr. a 3. za povinnost ke škole 21 ⁴⁰/₁₀₀ kr. stříbra.

Kromě toho bylo třeba zapraviti zvláštní odškodné, uvedené ve dvorním dekretu pod 1. a ve výroku označené jakožto »výroční náhradní plat, který běží od 1. listopadu r. 1848.« Sedláci složili po 12 zl. 16 ²⁴/₁₀₀ kr., ³/₄ sedláci po 9 zl. 35 ²⁰/₁₀₀ kr., půlsedláci po 6 zl. 15 ⁷¹/₁₀₀ kr., zahradníci po 4 zl. ²⁵/₁₀₀ kr. a chalupníci po 27 ²³/₁₀₀ kr. stříbra.

Jelikož všechny uvedené obnosy bylo dovoleno také zapravovati po částkách, poznamenán byl dluh v gruntovní knize a požíval zákonné přednosti přede všemi jinými hypotekárními věřiteli.

Ke konci výroků uvedeno: »povinný vymínil sobě odvolání proti tomuto výroku; to odvolání, opatřené původním tímto výrokem, má se v 14ti denní neprodlužené lhůtě, počítaje ode dne, kdy výrok byl dodán u této komise okresní auzně nebo písemně zadati.«

Tohoto dobrodiní zákona využil ovšem málo kdo. Radost nad pádem pána vrchního, pána kancelářského, pánů Franců, písařů, drábů, mušketýrů, celé té sebránky vyděračské a karabáčnické, která obratem roku proměnila se v dřevěné, bezmocné figurky, vyvážíla sebe větší přehmat vyvazovací komise, k jejíž cti budíž podotknuto, že si počínala na tehdejší doby příliš — poctivě.

⁴⁸⁾ Ve výroku uvedena poznámka: »Ohledně povinnosti a sice 12 va-
jeic ponechává se oprávněnému panu faráři, poněvadž nebylo vypátráno
nepochybné skutečné držení, své právo vyhledávati na parvej cestě.«

VII. Dva zápisy ve starém kalendáři.

1. Blahobyt Josefa Laryše.

Je tomu dvěstě let bez čtyřia dvaceti, co šenovským farníkům pomáhal urovnávat myšlenky pozdvížené k Bohu varhaník a s dopuštěním Božím učitel Josef Laryš.

Věčná škoda, že se nezachovalo jeho portretu; dnešní pokolení by alespoň vidělo, jak vyhlížel člověk, živící se po celý svůj věk chlebem, koláči a vodou.

Dvojnásobný tento služebník obce bydlel ve staré školní budově. Malá zahrádka a kousek pole ve výměře jedné staré měřice sloužily mu více pro potřebu nežli k užitku. Ku zvětšení starosti a hněvu přidány mu dvě malé loučky, ležící u samých panských rybníků, z nichž občas podařilo se mu skliditi jednu firu sena. V některých letech zbavila jej transportu posečené trávy rozvodněná Lučima, což následkem častých případů odbývalo se bez křesťanského povzdechu: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Boží pochváleno.

Z toho všeho — jak vidno — nebylo možno žiti. Aby nezemřel hladu, o to se starali šenovští poddani. Od dvaceti šenovských sedláků dostával ročně po žních 60 pecní chleba, 16 sedláků bartovických a 7 venclovických nadělilo mu jich 23.

Důležitou úlohu v jeho životě hrával šenovský odpust. Den před ním pro návrat příchozích občanů nechával dvěře svého »domu moudrosti« dokořán otevřeny.

Sedláci, zahradníci a chalupníci všech přiškolených obcí donášeli mu po koláči a čtyřech, třech nebo dvou vejcích, podle toho, kdo svoji návštěvu ohlásil.

Boží vědí, co s tím různorodým a na delší čas těžko uchovatelným materiálem dělal. O konservování potravin se tehdejšími lidmi ani nesnilo a svěžití všechno žaludku bylo stejně dříve jako dnes nemožné a životu nebezpečné. Snad mu od té »koláčové rebelie« důkladně pomáhali jeho málo nebo docela nic rozumní čtyřnozí, po případě opeření vyjídači, choval-li totiž jaké.

Pokud se týká příjmů peněžních, ty byly velmi skrovné. Jakožto varhaník dostával ze složené na zámku nadace brusovického (v r. 1706—1717 šenovského) faráře P. Matyáše Vrány o svátcích sv. Jiří a Michala po 2 zlatých tolařech a 3 krejcařích, jakožto učí-

tel z téhož fondu ročně 4 dolary 6 krejcarů. Kromě toho dostávají měř dle jakéhosi starého zařízení od šenovských sedláků po 1 bílém groši. Vymáhání jich bylo však spojeno s obtížemi, proto ve svém zápisníku označoval je důsledně křížkem.

Z přifařené ho tehdy Petřvaldu bral ročně 1 fl., kromě toho, co mu náleželo ze štoly.

Nepěkné vzpomínky zůstaly Laryšovi na barona Karla Františka. Ten přivlastnil si v Šenově nějakým způsobem 20 a ve Venclovicích 5 lánů pozemků, náležejících sedlákům; z těch následkem toho ztrácel ročně 60 pecní chleba a všecky bílé groše. Domáhal se sice za ně v zámku několikrát náhrady, leč nadarmo. Baron Karel, když se týkalo něco stránky »má dáti«, buďto nebyl doma anebo neslyšel.

Taková politika konečně i nevtipné lidi omrzí do té míry, že si řeknou: »poručeno Pánu Bohu«, jak to mezbylo učiniti Josefu Laryšovi . . . . .

2. Svatební úmluvy Maryny Rajdusky.

Roku 1846 umínil si bludovický ohnivý mládenec Jan Přeček zarejdivati s Marynou Rajdusovou, pannou šenovskou do přístavu »Sedmé Svátosti«.

Ti dva, majíce na paměti chvalitebný tehdy zvyk — který díky Bohu zachoval se v míře nestenčené až na naše časy, učinili mezi sebou úmluvu, jak záležitost skoncovati, aby jim na lásku neteklo. A poněvadž jeden druhému nevěřil, přibráni otcové a svědci s obou stran, se strany nevěsty dokonce svědkové dva, kterýchžto sedm po rozumu jednoho každého z nich upekli smlouvu jak následuje:

Ve jméno nejsvietější Trojice boží, Boha Otce, Syna i Duchu svatého Amen.

Následující svadební smluva

v nieděle psaného dne a roku stala se mezi Janem Přečkem z Blendovic a Marynu, ceru po nebožčičku Michalu Raydusu ze Šenova sub Nro. 115.

1ní). Ze strany ženicha: on zavodí svoji neviestie v peněžich 50 rynských.

2hé). Ze strany nieviesty: ona ale zavodí svoj chalupnický grunt v Šenovie za 50 rynských jak stojí a leží. K tomu ještě jest povinna Maryna z toho gruntu 35 fl. Anně sestře na Šumbark.

3tí). K tomu ještě jest Maryna povinna vyživení dávat až do smrti Mikolášovi Hrbáčkovi, pohřeb taky zaplatiti jak umře.

4té). Dyby se ale trefilo, že by Maryna umřela do roka šesti neděl bez potomství, tak ještě má dát ženich z tého gruntu 25 fl. Pavlovi Bylanovi na Šumbark.

Jenž se psalo v Šenovie dne 30tého lednia v přítomnosti svídkův z obuch stran.

Ze strany ženicha svídkové:

Johan Přeček, otec.
Johan Přeček, žinich.
Vencel Kolek, svídek.

Ze strany neviesty svídkové:

Mikoláš Herbáček, otec neviesty.
Maryna, neviesta.
Matys Přeček, svídek.
Pavel Byllan, svídek.

Smlouvu tu za dvojí poplatek (jeden na »štampel« a druhý do ruky) milostivě přijala a potvrdila šenovská vrchnost v osobě úřadujícího pana správce a připojila k ní poznámku:

Předložena svatební smluva Jana Přečka a Maryny Rajdovsky se tímto z úřední moci ve všech částech, co správné jest, potvrzuje, a v protokol svatebních smluv Folio 51 poznamenává.

V Š e n o v ě, dne 30tého ledna 1846.

Thomas Josef Brostman, (?)
správce hospodářského úřadu.

* * *

Poněvadž se důvěrné záležitosti rodinné a zvláště novopečených ženáčů do kalendářů nezapisují, není možno při nejlepší vůli zvědavosti lidské posloužití ničím více, než uvedeným záznamem.

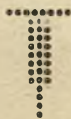

OBSAH:

Předmluva	Str. 5
1. Založení osady Šenova	» 7
2. Skrbenští z Hříště	» 11
3. Zámek	» 16
4. Další majitelé panství	» 21
5. Obec a její samospráva	» 24
a) Rozloha a části obce.	
b) Počet obyvatelstva, jeho národnost a zaměstnání.	
c) Správa obce a členové obecního výboru v různých dobách.	
d) Obecní finance.	
e) Pošta, c. k. stanoviště četnické, železnice.	
f) Šenovští rodáci.	
6. Církevní záležitosti:	» 30
a) Kostel.	
b) Hřbitov.	
c) Farnost šenovská.	
7. Školský obzor	» 36
8. Spolkové zprávy	» 41

Pestré obrázky ze zašlých dob.

I. Zač bývaly v Šenově grunty	» 49
II. Pohřby za cís. Josefa II.	» 57
III. Čemu se učilo ve škole za rektora France Haladyho	» 59
IV. Obecní rachunky z r. 1831	» 63
V. Kteří majitelé usedlostí přispěli do kontribučenského fondu	» 73
VI. Jak se stali poddaní svobodníky	» 81
VII. Dva zápisy ve starém kalendáři	» 86

OP. 241

1870

1870

1870

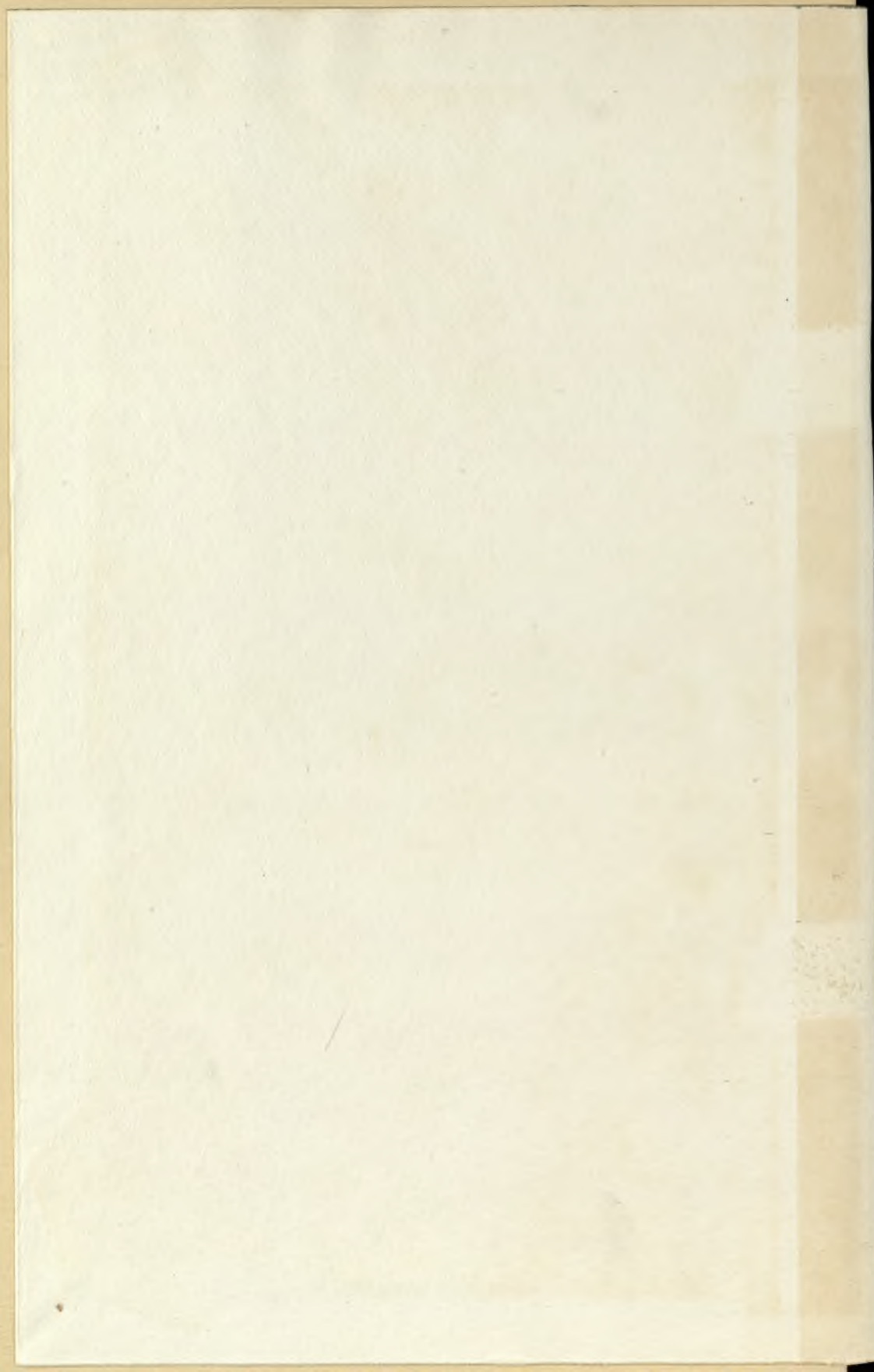
1870

1870

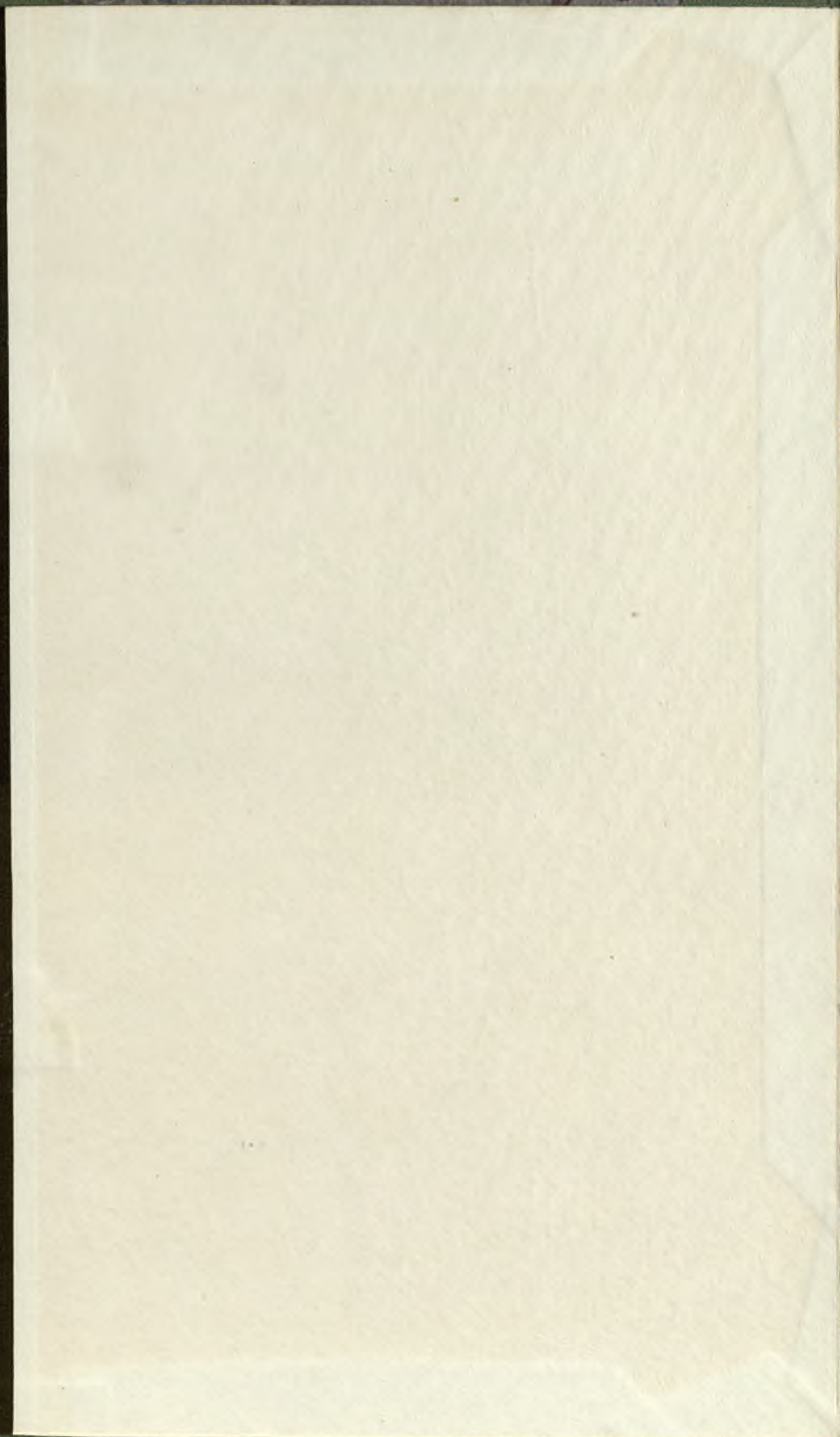
75.4
21.00

MALINA
Introligator
CISZYM
Wydanie Brama 2

Biblioteka Śląska

C005248

.II

kom.p.

